

SPRAWOZDANIE NACZELNICTWA ZHR za okres 3.04.2016 – 13.04.2018

NACZELNICTWO

Skład Naczelnictwa:

1. hm. Grzegorz Nowik – Przewodniczący
2. hm. Dominika Romanowicz – Naczelniczka Harcerek
3. hm. Robert Kowalski – Naczelnik Harcerzy
4. hm. Karol Siergiej – Wiceprzewodniczący
5. hm. Andrzej Jaworski – Wiceprzewodniczący (od 18.06.2016)
6. hm. Grzegorz Karczmarczyk – Skarbnik
7. hm. Wiesław Turzański – Sekretarz Generalny
8. hm. ks. Robert Mogiełka – Kapelan Naczelny
9. hm. Monika Jaskuła – Członek Naczelnictwa (od 18.06.2016)
10. hm. Magdalena Masiak – Członek Naczelnictwa
11. vacat – Komisarz Zagraniczny

Sprawozdanie poszczególnych członków Naczelnictwa

hm. Grzegorz Nowik – Przewodniczący ZHR

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Reprezentowanie Związku w kontaktach zewnętrznych.
2. Organizacja pracy Rady Naczelnej (we współpracy z Sekretarzem Rady).
3. Organizacja pracy Naczelnictwa.
4. Koordynacja działań Naczelników w zakresie wspólnych projektów programowych realizowanych przy Naczelnictwie.
5. Nadzór nad pracami dot. priorytetów Naczelnictwa przyjętych w kadencji.

REALIZACJA

W okresie dwóch lat sprawowania funkcji Przewodniczącego ZHR, skupiłem swoją aktywność na kilku kierunkach, które uznałem za najważniejsze, które służyć miały rozwojowi organizacji zarówno w głąb, jak i wszerz. Starłem się wykorzystać liczne spotkania z gronem instruktorskim do wskazywania co jest nadrzędnym celem naszej służby, jak koncentrować się na pracy i budować wspólnie Związek, wreszcie jak inspirować młodzież poprzez kreowanie właściwego wzorca postawy instruktorskiej. Uznałem, że wskazanie ambitnych celów, i skupienie się na pracy programowej oraz szukanie przestrzeni współpracy pomiędzy Organizacjami Harcerek i Harcerzy, pomoże przezwyciężyć konflikty i brak umiejętności współpracy, pomoże odnajdywać to co nas łączy.

1. Przede wszystkim, już na pierwszym posiedzeniu Rady Naczelnej ZHR, zorganizowanym w dworku Marszałka Józefa Piłsudskiego, przedstawiłem założenia programu „**Niepodległa**”, związanego z obchodami 100-rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Program ten był następnie rozpracowywany przez komisję Rady Naczelnej, przyjęty uchwałą Rady Naczelnej i należy podkreślić, że byliśmy jedną z pierwszych organizacji, która taki program podjęła. Został on skonkretyzowany w przyjętym w Organizacji Harcerek programie „Skry Niepodległości” i Organizacji Harcerzy „Płomienie Niepodległości”. Ukoronowaniem przygotowań do realizacji programu „Niepodległa” było zorganizowanie przez Naczelnictwo, komisję programową Rady Naczelnej oraz Okręg Małopolski ZHR – Złazu Instruktorskiego w Krakowie, z okazji 200-lecia śmierci Tadeusza Kościuszki. Tak jak przed stu laty, uroczyste obchody stulecia śmierci Naczelnika, poprzedziły odrodzenie Rzeczypospolitej i utorowały drogę do przyjęcia przez Józefa Piłsudskiego tytułu Naczelnika Państwa, tak nasze zainauguowały w Związku, działania programowe związane z tą najdonioślejszą rocznicą, a w zasadzie cyklem rocznic 100-lecia. Należy dodać, że Złaz Instruktorski został zaszczycony obecnością Prezydenta Rzeczypospolitej p. Andrzeja Dudy wraz z małżonką oraz Komitetu Obchodów 200-lecia śmierci Tadeusza Kościuszki.

Wszyscy instruktorzy obecni na Złazie otrzymali rozkaz Przewodniczącego mówiący o budowaniu wspólnoty i odpowiedzialności za dziedzictwo, któremu na imię Polska wraz z żagwiami do rozpalania ognisk w dniach naszych świąt narodowych: 11 Listopada, 3 Maja i 15 Sierpnia. Otrzymali również, opracowane przez Przewodniczącego ZHR, śpiewniki z wyborem najważniejszych polskich pieśni hymnicznych, narodowych i żołnierskich z ostatnich 200-lat.

W druku jest również – przygotowana dla kadry instruktorskiej – książka Przewodniczącego ZHR o tworzeniu harcerstwa i jego wkładzie w walkę o niepodległość i granice Rzeczypospolitej w latach 1909–1922. Przygotowywane są również kolejne

elementy realizacji programu „Niepodległa” – poszukiwanie „Żołnierzy Niepodległości” oraz miejsc i ludzi związanych z „Pierwszymi Dniami Wolności”. W tych projektach ZHR występuje jako równorzędny partner instytucji państwowych, ministerstw, muzeów. Pragnąłbym, aby realizacja tego programu, była ważnym pokoleniowym doświadczeniem, przeżyciem każdego, zuchenki i zucha, harcerki i harcerza, wędrowniczki i wędrownika oraz instruktorki i instruktora.

W opracowanie i wdrożenie tego programu włożyłem całe swoje doświadczenie instruktorskie i zawodowe oraz kontakty w środowiskach naukowych. Szczegółowy opis podjętych działań i ich efektów znajduje się w dalszej części sprawozdania.

2. Kolejnym przejawem mojej aktywności było tworzenie **wspólnotowości** Związku, budowanie **jedności** i **tożsamości** organizacji. Staralem się być wszędzie tam, gdzie wokół ideałów Braterstwa i Służby, koncentrowała się aktywność naszego Związku. Już na początku pełnienia swej funkcji odwiedziłem Światowe Dni Młodzieży, których termin zbiegł się z poważnymi komplikacjami związanymi z nieuleczalną chorobą w mojej rodzinie. Niemniej dwa dni spędzone w Krakowie, pozwoliły mi zapoznać się z ogromem prac i służby podjętych przez organizatorów Zlotu oraz Służb Sanitarnych.

Dwukrotnie, w 2016 i 2017 roku odwiedziłem Zlot „Puszczańskie Harce” uczestnicząc w ogniskach i wygłaszając gawędy do kilkuset zebranych tam harcerek i harcerzy. Byłem jednym z inicjatorów i organizatorów Zlotu Harcerskiego w rocznicę Powstania Warszawskiego na przełomie lipca i sierpnia 2017 roku, gdzie miałem okazję wygłosić gawędę na ognisku oraz przemawiać do zgromadzonych gości. Byłem także na Zlocie X-lecia Harcerstwa Roztoczańskiego w Hrubieszowie, mieście z którym jestem związany rodzinie.

Szczególnym przejawem troski o **tożsamość** naszego Związku, był mój wkład w organizację Pielgrzymki ZHR na Jasną Górę, podczas której oprócz uczestnictwa w liturgii i zajęciach o charakterze formacyjnym, wygłosiłem gawędę o Opatrzności na przykładzie wojennych i powojennych dziejów sztandaru mojej drużyny, przekazanym na Jasną Górę. Podobny charakter miał mój udział w Mszy Św. w Krakowie w kolejną rocznicę śmierci Andrzeja i Olgi Małkowskich, podczas której przekazałem ich wnuczce wniosek Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej w sprawie odznaczenia twórców polskiego harcerstwa Orderem Orła Białego.

Z powodu zliberalizowania przez Związek Harcerstwa Polskiego zapisu Prawa Harcerskiego dotyczącego abstynencji – wydałem oświadczenie o niewzruszonej woli naszego Związku zachowania ustalonych przed ponad stu laty harcerskich zasad moralnych.

3. W bieżącym roku obchodzić będę 50 rocznicę pełnienia służby instruktorskiej, bowiem we wrześniu 1968 roku zostałem drużynowym gromady zuchów. Przez wszystkie te lata wzbogacałem swą wiedzę, pracowałem nad sobą, czerpałem z wzorców osobowych moich harcerskich mistrzów – moich szczepowych i mentorów. W wieku lat 18 zostałem najmłodszym podharcemistrzem w Warszawie. Pełniłem kolejno niemal wszystkie funkcje w harcerstwie. Dlatego kolejnym moim zadaniem, któremu poświęciłem bardzo wiele uwagi w ostatnich dwóch latach był, oprócz wspomnianej już: **inspiracji programowej, budowania wspólnotowości, jedności, troski o tożsamość** i formację ideową kadry instruktorskiej i harcerzy, także **przekaz doświadczenia** instruktora, który może z pełną odpowiedzialnością powiedzieć, że wszystko co osiągnął w życiu osobistym, zawodowym, obywatelskim oraz na różnych polach służby osiągnął dzięki harcerstwu. Dlatego tak wiele swego czasu, głównie podczas Akcji Letniej, ale i w ciągu każdego roku harcerskiego poświęciłem na spotkania, gawędy, zajęcia i dyskusje na kursach instruktorskich. W szczególności zwracałem uwagę na zadania oraz rolę instruktorek i instruktorów w kształtowaniu postawy polskiej młodzieży, znaczeniu przykładu własnego i siły oddziaływania młodzieńczych autorytetów. Mogę powiedzieć, że spotkałem się na nich

z ogromną większością obecnej i przyszłej kadry instruktorskiej Związku. W ciągu 2 lat odwiedziłem ponad 30 kursów instruktorskich, przejechałem wraz z V-ce Przewodniczącym, Szefem GKH-y i V-ce Naczelnikiem ponad 5.500 km.

4. Ważnym elementem troski Przewodniczącego były działania do których zobowiązał nas poprzedni Zjazd, a związane z **rozwojem** organizacji. Odpowiadając na uchwały XV Zjazdu, podjęliśmy się stworzenia warunków do budowy i działania Organizacji Przyjaciół, a także pozyskiwania osób dorosłych do pracy harcerskiej – instruktorskiej. Zdefiniowaliśmy rolę przyjaciół harcerstwa i zadania jakie może podejmować członek współdziałający – działacz harcerski – tworząc podstawowe założenia rozwoju organizacji w tym zakresie. Sformułowaliśmy niezbędny minimalny program kształcenia osób dorosłych, wspólny dla obu organizacji. W efekcie, po konsultacji w MEN i po uzgodnieniach z Kuratorium Warmińsko-Mazurskim rozpoczęliśmy organizowanie cyklu kursów dla opiekunów (liderów) pracy harcerskiej w środowiskach małych miast (ośrodkach pozaakademickich), opracowaliśmy też szczegółowy program takich kursów, wreszcie zebraliśmy zespół kształtujący i przygotowujemy ośrodek w Ząbju do ich przeprowadzenia. Równolegle określiliśmy ramy działania członków współdziałających przyjmując nowy regulamin KPH wraz z wprowadzeniem stopnia działacza harcerskiego. We wszystkie te zadania byłem zaangażowany na etapie koncepcyjnym, wymagającym kluczowych uzgodnień, dających podstawy do rozwiązań szczegółowych.

Szczegółowy opis podjętych działań i ich efektów znajduje się w dalszej części sprawozdania.

Wszystkie wspomniane wyżej przejawy aktywności, ukierunkowane **do wewnątrz organizacji** uważam za najważniejsze, im też poświęciłem większość swego czasu, myśli i serca.

5. Drugą, równie ważną sferą aktywności Przewodniczącego, realizowaną wraz z pozostałymi członkami Naczelnictwa, Rady Naczelnej oraz różnych zespołów współdziałających, były **kontakty i współdziałanie z innymi organizacjami harcerskimi, władzami państwowymi, stowarzyszeniami społecznymi** tworzącymi szeroką grę społeczeństwa obywatelskiego. Utrzymywałem braterskie kontakty z władzami większości organizacji harcerskich i skautowych objętych protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ale ze względu na wspólnotę ideową wynikającą z tożsamości Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego najbliższej współpracowałem ze Związkiem Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, ZHP na Litwie oraz HP na Ukrainie.

Z tymi trzema organizacjami podpisaliśmy podczas Zjazdu Instruktorskiego w Krakowie porozumienia w sprawie wspólnej realizacji programu „Niepodległa”. Odbyliśmy także wspólne posiedzenie obu Naczelnictw: ZHP pgK i ZHR – co zaowocowało intensyfikacją współpracy i udziałem naszych instruktorek i instruktorów w działaniach ZHPpgK tej najstarszej, najliczniejszej organizacji będącej bezpośrednim spadkobiercą przedwojennego ZHP.

Wielokrotnie podejmowaliśmy, w tym także osobiście, inicjatywę stworzenia Rady Harcerskiej przy Protektorze Harcerstwa, niezbędnej dla rozwiązywania wspólnych problemów ruchu harcerskiego w Polsce. Dwukrotnie byłem proszony o wystąpienie w czasie spotkań z Protektorem Harcerstwa z okazji 22 lutego w Warszawie w Pałacu Prezydenckim oraz w Wiśle w Pałacyku Prezydenta. Przekazałem tam Panu Prezydentowi, kopię Karty z Księgi Królewskiej ze Zjazdu Instruktorskiego w Krakowie, w październiku 2017 roku, z podpisami obecnych tam instruktorów.

6. Ważną rolą Przewodniczącego jest **reprezentowanie ZHR** wobec władz państwowych Rzeczypospolitej. Uczestniczyłem – wraz z innymi członkami Naczelnictwa –

w bardzo wielu spotkaniach, naradach i uroczystościach, organizowanych przez Kancelarię Prezydenta RP, Marszałków Senatu i Sejmu, Urząd Rady Ministrów oraz ministerstwa i inne urzędy (np. Instytut Pamięci Narodowej), na jakie były zapraszane władze ZHR, a także w spotkaniach i naradach odbywanych z inicjatywy ZHR. Szczególną rangę miał udział w obchodach świąt narodowych, obchodach ważnych rocznic państwowych w Polsce i poza granicami kraju. Innego rodzaju charakter miały spotkania i narady związane z tzw. otoczeniem prawnym harcerstwa, w toku których, wraz z przedstawicielami innych organizacji harcerskich oraz innych organizacji pozarządowych, podejmowane były kwestie związane z funkcjonowaniem harcerstwa w państwie, w związku z wprowadzaniem nowych regulacji prawnych. Istotne były także kontakty z księdzem Biskupem Polowym oraz uroczystości w Katedrze Polowej, kontakty z hierarchami, szczególnie w kontekście stanowiska Konferencji Episkopatu Polski – Chrześcijański Kształt Patriotyzmu.

7. Jako Przewodniczący ZHR byłem zaangażowany w działania związane z sytuacjami kryzysowymi, w tym przede wszystkim tragedii na obozie w Suszku. Natychmiast zmieniałem plan wyjazdów na kursy instruktorskie, a w trybie natychmiastowym powstał w Naczelnictwie zespół koordynujący działania likwidujące skutki huraganu, w które został włączony Przewodniczący oraz inni członkowie władz naczelnych. Jeszcze tej samej nocy zespół rozpoczął swą pracę. Nazajutrz po tragedii, byłem na miejscu, przywiozłem część niezbędnego sprzętu, spotkałem się z uczestnikami akcji ratunkowej i pomocowej, odwiedziłem rannych w szpitalach, zapewniłem niezbędne wsparcie dla części rodziców, a wieczorem spotkałem się w Łodzi na Mszy św. z kadrą instruktorską, młodzieżą harcerską i ich rodzicami. W ciągu kilku następnych tygodni i miesięcy wraz z członkami Naczelnictwa, w porozumieniu z Zarządem Okręgu Łódzkiego ZHR, który zasługuje na najwyższe uznanie, podjęliśmy różnego rodzaju działania pomocowe, związane z ubezpieczeniem i opieką prawną dla harcerek i harcerzy, instruktorek i instruktorów. Wystąpiliśmy do instytucji państwowych z inicjatywą spotkań i szukania rozwiązań systemowych, które pozwoliłyby uniknąć lub zminimalizować ryzyko wystąpienia podobnej sytuacji w przyszłości. Mogę powiedzieć, że w obliczu tragedii, która nas dotknęła, struktury organizacji funkcjonowały daleko sprawniej niż wiele służb państwowych i samorządowych. (Obszerne sprawozdanie z tych działań złożyłem w dokumentacji Naczelnictwa.)

Trzeba przypomnieć o wspaniałej postawie instruktorek i instruktorów którzy musieli zmierzyć się z tą tragedią oraz odpowiedzialności i zachowaniu całego środowiska łódzkiego z władzami okręgu i komendami chorągwi na czele, a także naszych Przyjaciół – mieszkańców miejscowości Lotyń i Nowa Cerkiew, funkcjonariuszy służb państwowych, ale też Przyjaciół z innych organizacji harcerskich.

8. Wreszcie na zakończenie mojego sprawozdania, należy dodać, że ważną rolę Przewodniczącego, było stworzenie nie tylko zespołu Naczelnictwa, ale na co dzień kreowanie dobrej atmosfery współpracy, wzajemnego szacunku, współdziałania w imię najwyższych naszych ideałów. Pragnę w tym miejscu **podziękować zespołom instruktorskim Rady Naczelnej, Komisji Rewizyjnej, Sądu Harcerskiego, ale przede wszystkim Naczelnictwa**, za zgodne współdziałanie w realizacji statutowych zadań. Wysoką ocenę ich pracy wyraziłem w opiniach zamieszczonych przy zaliczeniu służby instruktorskiej. Tą drogą raz jeszcze im dziękuję. Były to dla mnie wyjątkowe dwa lata, wiedziałem bowiem, że na każdym z nich mogę polegać jak na Zawiszy. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wszelkie dokonania Naczelnictwa w ostatnich dwóch latach są zbiorową zasługą zespołu. Życzyłbym wszystkim strukturom ZHR aby mogli, podobnie jak ja, w pełni zaufać instruktorkom i instruktorom z którymi współpracują – zarówno co do ich osobistych kompetencji, jak i dojrzałości instruktorskiej oraz zaangażowania.

Muszę dodać, że nie wszystko się nam udało zrealizować, np. mimo rozmów podejmowanych z wieloma instruktorami, nie udało się nam pozyskać osoby, która mogłaby nie tylko podjąć się pełnienia funkcji Komisarza Zagranicznego, ale też w świadomy

organizacyjnie sposób włączyć w pracę całego zespołu. Zadania te rozdzielone więc były pomiędzy pozostałych członków Naczelnictwa. Trzeba też pamiętać o tym, że **Naczelnictwo jest kierownictwem organizacji, którą tworzą środowiska – Okręgi, Chorągwie, Hufce, Szczepy i Drużyny. Dokonania ZHR przez ostatnie dwa lata są przede wszystkim zasługą tych wszystkich aktywnych środowisk.** Na szczególne podkreślenie zasługuje tu Okręg Małopolski – który dźwigał na sobie ciężar programowo-organizacyjny dwóch największych wydarzeń na poziomie Związku w mijającej kadencji – Światowego Zlotu Młodzieży oraz Złazu Instruktorskiego. Chcę również podziękować Instruktorom i Instruktorom Okręgu Łódzkiego za świadectwo służby w obliczu najtrudniejszych wyzwań.

Wspólnota dążeń, nie oznacza, że nie było w naszym zespole sporów i różnicy zdań. Staraliśmy się jednak dochodzić do kompromisu, po wszechstronnej analizie wielu zjawisk, staraliśmy się uzgodnić opinie, tak aby prezentować na zewnątrz jednolite stanowisko władz Naczelnych. Staraliśmy się pracować w dobrej wierze, w duchu **braterstwa** i poczuciu pełnienia ważnej **służby** dla Rzeczypospolitej.

Nasze wspólne wysiłki zostaną ocenione przez Zjazd będący mózgiem i sumieniem Związku, ale pragnę zapewnić, że zarówno ja sam, jak i członkowie władz naczelnych Związku, pracowaliśmy na miarę naszych sił i umiejętności.

hm. Grzegorz Nowik

hm. Karol Siergiej – Wiceprzewodniczący ZHR

Zadania (wg przyjętych celów Naczelnictwa):

1. Sprawy regulaminowo-prawne: wewnętrzne (spójność regulaminowa, m.in. OH-ek i OH-y, i innych wewnętrznych aktów prawnych Związku oraz odpowiednia ich modyfikacja mająca na celu wyeliminowanie ewentualnych wzajemnych sprzeczności i rozbieżności).
2. Bieżące zarządzanie Związkiem.
3. Monitorowanie zgodności i dostosowywania postanowień wewnętrznych aktów prawnych Związku z przepisami prawa powszechnie obowiązującego (m.in. sprawa podatku VAT, przepisów dot. wyjazdów na biwaki, itd.).
4. Porozumienia, umowy, pełnomocnictwa, inne sprawy formalno-prawne.
5. Inicjatywy legislacyjne na poziomie parlamentarnym (opiniowanie dokumentów).
6. Przygotowanie zmian regulaminów i instrukcji finansowych (w porozumieniu ze Skarbnikiem).

REALIZACJA

W ciągu kadencji moje działania objęły następujące obszary:

1. Prowadzenie spraw bieżących wspólnie z hm. Grzegorzem Karczmarczykiem, hm. Moniką Jaskułą, hm. Magdaleną Masiak i hm. Wiesławem Turzańskim. Bieżące zarządzanie codziennymi problemami ZHR jest trudne do opisanego, gdyż składa się na nie wiele zwykłych czynności, tj. przygotowywanie pełnomocnictw, uchwał; bieżąca korespondencja z Okręgami, instruktorami oraz instruktorami Związku, czy też osobami spoza organizacji; posiedzenia Naczelnictwa i Rady Naczelnej.
2. Prowadzenie spraw systemowych, dotyczących zmian w otoczeniu prawnym Harcerstwa. W trakcie obecnej kadencji (w czerwcu 2016 r.), wskutek działań Międzyorganizacyjnego Zespół ds. Otoczenia Prawnego, w skład którego wchodził przedstawiciel ZHR, ZHP,

Skautów Europy, SH oraz RRP (Royal Rangers Polska), doszło do przyjęcia przez Głównego Inspektora Sanitarnego **nowej instrukcji sanitarnej**, mającej na celu ułatwienie organizacji obozów. Instrukcja w znacznej części została opracowana przez Zespół, w tym przez ZHR. Instrukcja znacznie upraszcza organizację obozów harcerskich.

Warto podkreślić rolę hm. Wiesława Turzańskiego, którego determinacja oraz umiejętność docierania do osób i instytucji, od których zależy los prawa w Polsce, w znacznym stopniu wpłynęły na przyjęcie instrukcji ułatwiającej organizację obozu każdej drużynie ZHR.

Przyjęcie przez GIS instrukcji poprzedziły nasze wieloletnie działania, sprowadzające się do kilkudziesięciu spotkań i wielu godzin pracy, zarówno w gronie organizacji harcerskich, jak również z przedstawicielami organów państwowych.

Należy przy tym podkreślić, że przyjęcie tej instrukcji było możliwe wyłącznie dzięki współpracy wymienionych w sprawozdaniu organizacji harcerskich (ZHP, ZHR, Skauci Europy, SH, RRP).

Obecnie prace systemowe dotyczą przygotowania ZHR do funkcjonowania w obszarach prawnych wynikających między innymi z konieczności stosowania ustawy dotyczącej rejestru osób skazanych za przestępstwa na tle seksualnym oraz znowelizowanej ustawy o działalności turystycznej, której wejście w życie stwarza znaczne wątpliwości i utrudnienia działań podejmowanych przez ZHR.

Jako Wiceprzewodniczący ZHR uczestniczyłem w spotkaniu zainicjowanym przez Kancelarię Prezydenta RP, którego celem było omówienie zasad pomocy Kancelarii przy uchwalaniu przepisów mających wpływ na działalność harcerską oraz w szkoleniu organizowanym przez Ordynariat Polowy Wojska Polskiego dotyczącym przeciwdziałaniu pedofilii.

Dalsze prowadzenie prac w tym zakresie jest ewidentnym priorytetem w nadchodzącej kadencji władz Związku.

Uczestniczę także w realizacji pilotażowego programu prowadzonego przez ZHR i MEN, dotyczącego propagowania harcerstwa w szkołach i pozyskiwania dorosłych (nauczycieli) do współpracy z ZHR. W ramach realizacji tego programu uczestniczyłem w spotkaniach z dyrektorami szkół podczas narad organizowanych przez Kuratorium Oświaty.

Na co dzień zajmowałem się także koordynacją spraw prawnych i rozwiązywaniem problemów w relacjach z Okręgami.

3. Znaczna część mojej aktywności w drugiej części kadencji była koniecznością reagowania na zdarzenia kryzysowe, które dotknęły nasz Związek.

Podczas wakacji w roku 2016 wyniknął problem w Okręgu Lubelskim, dotyczący postawienia przez Prokuraturę zarzutów naszym instruktorom oraz harcerzom, w związku z niefrasobliwym postępowaniem podczas obozu. Rolą Naczelnictwa było udzielenie pomocy prawnej i organizacyjnej zarówno Okręgowi, jak również harcerkom i harcerzom ZHR, którzy musieli odpowiadać przed Sądem. W ramach Naczelnictwa ZHR koordynowałem rozwiązanie tej sprawy, a także zapewnienie pomocy prawnej harcerzom i harcerkom. Naczelnictwo ZHR przyjęło na siebie zapewnienie obrońcy

w postępowaniu sądowym i pokrycie znacznych kosztów tej obrony, tak aby harcerze i ich rodzice odczuli realne wsparcie organizacji w sytuacji kryzysowej.

Wyjątkowo bolesne i trudne było dla Związku lato 2017 r. Naczelnictwo ZHR aktywnie uczestniczyło w rozwiązywaniu kilku problemów wychowawczych i prawnych. Zapewniło pomoc prawną w szczególności w przypadku:

- a. Tragedii w Suszku - Podjęte zostały liczne działania wspierające Okręg Łódzki w działaniach dotyczących skutków wypadku.
- b. Wypadku podczas obozu w Okręgu Wielkopolskim - Naczelnictwo ZHR we współpracy z Zarządem Okręgu Wielkopolskiego pomagało rozwiązać skutki wypadku, tragiczne dla harcerki ZHR.

Ponadto jako Wiceprzewodniczący ZHR, z ramienia Naczelnictwa, udzieliłem pomocy Okręgowi Mazowieckiemu, w rozwiązaniu problemu związanego z wypadkiem podczas zbiórki naborowej w drużynie harcerzy.

Aktywny udział Naczelnictwa wystąpił także w związku z aresztowaniem harcmistrza Związku w Okręgu Pomorskim. Wraz z Zarządem Okręgu oraz instruktorami środowiska aktywnie uczestniczyliśmy w działaniach związanych z rozwiązaniem problemów wychowawczych wynikających z tego aresztowania.

Lato roku 2017 uświadomiło nam dobitniej skalę zagrożeń finansowych w zakresie skutków wypadków i zdarzeń losowych podczas prowadzenia działalności przez jednostki ZHR. Dlatego trzykrotnie zostało zwiększone ubezpieczenie Związku z tytułu odpowiedzialności cywilnej.

4. Zagrożenia dotyczą zresztą całego Związku. Ponieważ do Naczelnictwa ZHR dotarły sygnały dotyczące obaw instruktoerek i instruktorów związanych z prawnymi aspektami działalności wychowawczej (bezpiecznego prowadzenia zbiórek, obozów, zagrożeń z tym związanych oraz obaw o skutki nieszczęśliwych wypadków), podjęte zostały działania w zakresie uświadomienia instruktorkom i instruktorom zagrożeń, z którymi się spotykają, a także sposobów ich rozwiązywania oraz zakresu pomocy (w tym prawnej) udzielanej przez ZHR swoim członkom w sytuacjach kryzysowych.

Na zaproszenie Organizacji Harcerek uczestniczyłem w licznych spotkaniach z instruktorkami tej organizacji, podczas których wspólnie zajmowaliśmy się kwestią bezpieczeństwa pracy wychowawczej oraz zasad i sposobu reakcji w sytuacjach kryzysowych.

Uczestniczyłem w zajęciach prowadzonych podczas:

- Konferencji Instruktorskiej Organizacji Harcerek
- Kursach harcmistrzyń
- Kursach instruktorskich w chorągwiach i namiestnictwach (Łódzkiej Chorągwi Harcerek, Lubelskiej Chorągwi Harcerek, Namiestnictwa Pn. – Wsch).

Informacje zwrotne od uczestniczek wskazują, na duże zapotrzebowanie systemowej organizacji takich zajęć. Bez wątplenia warto je kontynuować w kolejnej kadencji. Chciałbym, aby nabrały charakteru bardziej systemowego, tak by odpowiednio przygotowane zajęcia były prowadzone na wszystkich rodzajach kursów instruktorskich w obu Organizacjach.

Z rozmów z kadrą instruktorską Związku wynika, że zajęcia takie są bardzo potrzebne. Jeżeli będzie taka możliwość, chciałbym w kolejnej kadencji, wraz z Naczelnictwem, Naczelnikami i instruktorami obu organizacji, przygotować wspólny program

kształceniowy dotyczący wprowadzenia tematyki odpowiedzialności prawnej w działaniach wychowawczych oraz zasad wspierania członków ZHR przez Związek.

Bardzo dziękuję za współpracę Zarządom Okręgów, z którymi przyszło mi współpracować w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych, które dotknęły nasz Związek. W szczególności dziękuję Zarządom Okręgów: Lubelskiemu, Łódzkiemu, Pomorskiemu, Wielopolskiemu i Mazowieckiemu oraz hm. Renacie Adrian – Cieślak. Jestem Wam wdzięczny za aktywne działanie i współpracę.

hm. Karol Siergiej

hm. Andrzej Jaworski – Wiceprzewodniczący

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Reprezentacja ZHR na zewnątrz.
2. Prowadzenie programowych projektów przy Naczelnictwie:
  - Program 1918-2018,
  - nowe środowiska,
  - Organizacja Przyjaciół.
3. Nadzór nad działaniami o charakterze programowym na poziomie ZHR (koordynacja tych działań z projektami/ priorytetami Naczelnictwa) np.: zespół ZHR Rodzinie.
4. Prowadzenie spotkań RN i Naczelnictwa.

REALIZACJA

WSTĘP – wyzwania stojące przez ZHR u progu kadencji 2016-2018

/omówione 21.05.2016 r./

W związku z rozpoczęciem kadencji Naczelnictwo ZHR na posiedzeniu 21.05.2016 roku omówiło priorytety działań Organizacji Harcerki i Organizacji Harcerzy oraz całego Związku na najbliższe lata. Na spotkaniu omówiono także tryb realizacji uchwał XV Zjazdu ZHR, wraz z przyporządkowaniem zadań i obszarów poszczególnym członkom Naczelnictwa i jego pełnomocnikom.

Wśród obszarów najważniejszych działań (priorytetów Naczelnictwa ZHR) na najbliższe lata (w tym kadencję 2016-2018) wskazano:

- 1) warunki działania ZHR w ośrodkach pozaakademickich, w szczególności w zakresie opracowania i wdrożenia narzędzi sprzyjających rozwojowi ZHR w takich miejscach,
- 2) udział członków współdziałających w pracach Związku, w szczególności w zakresie opracowania i wdrożenia rozwiązań dot. rozwoju tzw. "Organizacji Przyjaciół" i większej aktywizacji członków współdziałających,
- 3) kształcenie instruktorów w Związku jako priorytet działań rozwojowych,
- 4) współpracę zagraniczną ZHR, w szczególności w obszarze współpracy z organizacjami harcerskimi działającymi poza granicami Kraju oraz w kontekście możliwego zlotu WOSM i WAGGS w Gdańsku w 2023 roku,
- 5) prawne warunki działania harcerstwa w Polsce, w szczególności w kontekście prac nad ustawą o harcerstwie,

- 6) materialne Zasoby Związku i możliwość ich wykorzystania w pracy organizacyjnej i programowej,
- 7) działania wychowawcze w ZHR w związku z 100 rocznicą odzyskania niepodległości przez Polskę (1918-2018).

W każdym z tych obszarów przedstawiono stan obecny, kierunek zmian, możliwość podjęcia konkretnych działań i ogólny ich harmonogram. Każdy z tych obszarów został przydzielony do koordynacji członkowi Naczelnictwa, zgodnie z kompetencjami programowo-organizacyjnymi, zawodowymi i wynikającymi z roli w zespole i Związku.

Spośród w/w obszarów, obszary 1,2, oraz 7 zostały przydzielone do realizacji dla hm. Andrzeja Jaworskiego (od czerwca 2016 V-ce Przewodniczącego ZHR).

Obszar 3. zgodnie z kompetencjami organizacyjnymi został przydzielony Naczelnicze Harcerki i Naczelnikowi Harcerzy, z zastrzeżeniem, że Przewodniczący jest gotów do wsparcia i udziału w realizacji działań kształceniowych (z czego skrótowa informacja znajduje się we wstępie Przewodniczącego, a szczegółowy raport w dokumentacji Naczelnictwa ZHR).

Obszar 4. na czas znalezienia instruktora o odpowiednich kompetencjach i możliwości stałej współpracy z ZHR został ten obszar przydzielony do koordynacji hm. Wiesławowi Turzańskiemu – Sekretarzowi Generalnemu ZHR. Obszerna informacja o podjętych działaniach i ich efektach znajduje się w dalszej części sprawozdania.

Obszar 5. objął nadzorem hm. Karol Siergiej – V-ce Przewodniczący ZHR i obszerna relacja w tej sprawie znajduje się w odpowiedniej części sprawozdania.

Obszar 6. objął nadzorem hm. Grzegorz Karczmarczyk – Skarbnik ZHR i obszerna relacja w tej sprawie znajduje się w odpowiedniej części sprawozdania.

Kierunki prac Naczelnictwa w kadencji 2016-2018

/opracowane na podstawie dyskusji 21.05.2016, przyjęte uchwałą 21.03.2017/

W odniesieniu do przyjętych na Zjeździe uchwał oraz deklaracji Przewodniczącego ZHR i omówienia bieżącej sytuacji w Związku, Naczelnictwo wskazało kilka kierunków prac programowych (programowo-organizacyjnych), wokół których powinna zostać zogniskowana praca Naczelnictwa i zespołów przy nim działających.

Odpowiadając na dyskusje, które toczyły się w czasie Zjazdu i treść przyjętych uchwał, wskazano, że aby ZHR realizował realną misję społeczną i realizował ją możliwie szeroko – wszędzie tam gdzie jest to potrzebne – niezbędne są:

- realny program wychowawczy realizowany na poziomie środowisk (IDEA),
- harcerstwo powinno być obecne tam gdzie jest naprawdę potrzebne – mniejsze miejscowości i wiek wędrowniczy (RUCH),
- muszą być zapewnione przyjazne warunki do działania (ORGANIZACJA).

W związku z powyższymi kierunkami prac programowych Naczelnictwa objęty w kadencji 2016-2018 następujące obszary:

- **Program Niepodległa 1918-2018** (program wychowawczy będący pretekstem do definiowania współczesnych wyzwań w wychowaniu młodzieży i konstrukcji programu trafiającego w aktualne potrzeby).
- **Organizacja przyjaciół** (rozwój KPH jako szansa na zwiększenie potencjału wychowawczego i organizacyjnego Związku).
- **Kształcenie w Związku** (ważna rola stopni instruktorskich i kursów, co jest wprost związane z powyższymi obszarami).
- **Rozwój harcerstwa w ośrodkach pozaakademickich** (postulat realizacji tego co jest misją ruchu harcerskiego i odpowiedź na potrzeby organizacyjne).
- Ponadto wskazano jako priorytetowe **rozwiązywanie lokalnych (regionalnych) konfliktów**, które ograniczają potencjał organizacyjny i są przeszkodą w realizacji misji ZHR.

Program Niepodległa 1918-2018

/przedstawiony na spotkaniu RN 18.06.2016 oraz 12.12.2016 i przyjęty uchwałą 21.03.2017/

Setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości jest doskonałym momentem, by podjąć się współcześnie chyba najważniejszego dla naszej Ojczyzny zadania. Jest nim (od)budowa myślenia o Ojczyźnie w kategoriach Wspólnoty. Wspólnoty łączącej bogactwo tradycji, kultury i doświadczeń, jakie ją ukształtowały, różnorodność poglądów politycznych i przekonań światopoglądowych. Wspólnoty, w której należy dbać o łączące nas więzi, pielęgnować wzajemne zaufanie i wzbudzać potrzebę zrozumienia wyborów innych niż nasze. Wierzymy, że wartości wyrażone w Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim są wspinałym budulcem tak rozumianej niepodległości Ojczyzny. Jesteśmy gotowi dzielić się nimi z bliźnimi tak, by wybrzmiewały naszą postawą i działaniem wszędzie tam, gdzie jesteśmy obecni. Chcemy ogarnąć naszym oddziaływaniem szerokie kręgi społeczeństwa i ufamy, że metoda harcerska jest właściwą drogą do sukcesu wychowawczego. Mamy jednocześnie świadomość, że tak obrana ścieżka wymaga od nas stałej pracy nad sobą i wiarygodności postawy. Wymaga od nas gotowości do dania z siebie „więcej”. Wymaga czuwania.

*Rada Naczelna
Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej*

Poznań - 12.12.2016

1. KONCEPCJA PROGRAMU

W Czerwcu 2016 roku, na posiedzeniu RN w Sulejówku Przewodniczący ZHR przedstawił ideę obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości przez ZHR. W kolejnym kroku (jesienią 2016 r) Naczelnictwo sformułowało założenia programu obejmujące ogólne kierunki działań oraz proponowane projekty. Wstępne założenia zostały przedstawione członkom Rady Naczelnej i stały się przedmiotem dalszych prac Naczelnictwa we współpracy z Komisją Programową RN.

2. IDEA I CELE

W dniu 12. grudnia 2016 roku, na posiedzeniu Rady Naczelnej w Poznaniu w Wielkopolskim Muzeum Niepodległości, przedstawiono ostateczne założenia programu wraz z harmonogramem działań, które zostały przyjęte przez RN. W treści przyjętej uchwały zawarte jest przesłanie programu, określono jego ramy czasowe programu i ogólny harmonogram działań. Cele programu zdefiniowano w następujący sposób:

- **Rozbudzanie u harcerek i harcerzy wrażliwości patriotycznej oraz obywatelskiej;**
- **Inspirowanie do przyjęcia postawy służby** jako najpełniejszej formy przeżycia idei harcerskiej;
- **Podjęcie przez Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej działań służących budowaniu *Wspólnoty***, zarówno na lokalnej płaszczyźnie działania środowisk, jak i we wszystkich miejscach, gdzie zaprowadzą nas harcerskie ścieżki. Przeżycie setnej rocznicy odzyskania Niepodległości w szerokich kręgach społeczeństwa, w kraju i poza jego granicami.

3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO - PROGRAMOWE

21 marca 2017 roku, Naczelnictwo ZHR przyjęło uchwałę zatwierdzającą program wychowawczy Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej „Niepodległa 1918-2018” z uwzględnieniem propozycji programowych i zakresu podejmowanych zadań na różnych poziomach struktur ZHR.

Założenia dot. działań programowych w odniesieniu do przyjętych celów programu Niepodległa 1918-2018:

- **Rozbudzanie u naszych harcerek i harcerzy wrażliwości obywatelskiej i patriotycznej** w kontekście rozumienia pojęcia „Ojczyzna”:
jako Wspólnoty obywateli i jako tej Wspólnoty (czyli naszego) miejsca na ziemi.

Propozycje programowe powinny dawać okazję do **osobistego doświadczenia** przynależności do szeroko pojętej Wspólnoty i współuczestnictwa w wydarzeniach wzmacniających z nią osobistą więź każdej harcerki i harcerza. Powinny służyć stawianiu sobie pytań: Co to dla mnie znaczy, że jestem Polką/Polakiem? Czym jest dla mnie Ojczyzna? Przeżycia uczestników związane z realizacją tego celu programu 1918-2018 powinny obejmować płaszczyzny:

- intelektualną** - osobista refleksja, okazja do dyskusji,
- emocjonalną** – spotkanie i identyfikacja z miejscem/ historią/ postacią,
- symboliczną** – uczestnictwo w upamiętnieniu/ zaakcentowaniu (w przestrzeni społecznej) tego co jest składnikiem naszej tożsamości.

Propozycje programowe realizowane na poziomie lokalnym/regionalnym w ramach tego projektu i innych inicjatyw środowiskowych, powinny dotyczyć również (dawać pretekst do indywidualnych refleksji, rozmów, dzielenia się doświadczeniem) następujących zagadnień:

- a. Co jest spoiwem Wspólnoty i jak należy te „spoiwa” pielęgnować? - adekwatne na każdym poziomie wiekowym (zuch - instr.)

- b. Gdzie są jej korzenie (z czego wyrastamy), co z tego wynika? - w szczególności na poz. harcerskim i wędr. (ale w pewnym wymiarze dla zuchów też)
- c. Jak umieć się różnić i korzystać z bogactwa różnorodności a jednocześnie pielęgnować tożsamość? - w szczególności na poz. wędr. i instr.
- d. Gdzie są granice Wspólnoty i „naszego miejsca” na ziemi? Czy to tylko kwestia etniczna lub polityczna (granica) – również w kontekście emigracji i wschodu? - w szczególności na poz. wędr. i instr.

- **Inspirowanie do przyjęcia postawy służby** jako najpełniejszej formy przeżycia idei harcerskiej, w każdym miejscu i czasie gdzie jesteśmy (my – harcerki i harcerze).

Odpowiadając na tak postawiony cel nasz program powinien być budowany w zgodzie z hasłem: *Wychowujemy do służby i przez służbę*. Propozycje programowe powinny być realizowane przez jednostki ZHR najniższego (podstawowego rzędu) – tj. gromady i drużyny. Rola jednostek organizacyjnych wyższego rzędu powinna się ograniczać do animowania i inspirowania działań. Służba, którą powinni podjąć harcerki i harcerze ZHR powinna obejmować działania skierowane bezpośrednio na pomoc konkretnym osobom/społecznościom. Zadania podejmowane przez drużyny i gromady ZHR powinny dawać możliwość do bezpośredniego kontaktu harcerek i harcerzy z adresatami tej „służby”, stwarzać okazję do rozmowy, wzmacniać więzi społeczne oraz dawać poczucie adekwatności i realność efektów podjętych działań.

Propozycje programowe powinny dać też okazję do rozmowy i refleksji obejmujących zagadnienia:

- Patriotyzm rozumiany nie tylko jako heroizm w czasie wojny, i nie tylko jako wypełnianie obowiązków w czasie pokoju a także nie tylko jako suma tych postaw. Patriotyzm który mieści w sobie również czujność i otwarcie na potrzeby innych, na słabszych, na tych którym źle się w naszej wspólnocie dzieje, na podejmowanie się zadań dodatkowych – stała gotowość do dania z siebie „więcej” niż wynika to z „obowiązków konstytucyjnych” lub z dekalogu. Czuwanie po prostu. - dla harc. i wędr.
  - Szukanie odpowiedzi jakie jest moje miejsce w społeczeństwie? Jak moja praca, moja pasja, moje powołanie może przynieść pożytek szerszy niż tylko mnie lub moim najbliższym? - to dla wędr. i instr.
  - Jak rozumieć wyzwanie „służby” współcześnie? Gdzie nasze zaangażowanie jest naprawdę potrzebne? - to dla wędr. i instr.
- **Włączenie się ZHR w działania służące budowaniu *Wspólnoty*** na różnych jej poziomach. Propozycje programowe powinny, z jednej strony dawać okazję do poznawania innych osób i środowisk (czyli naturalnego rozszerzania granic osobistego odczuwania Wspólnoty z którą się utożsamiamy), a z drugiej do włączania w przeżywanie (doświadczanie) rocznicy „Niepodległości” jak najszerszego kręgu ludzi (szerszego niż zasięg drużyny, czy lokalnego środowiska).

Obszar, którego wprost dotyczy tak sformułowany cel, jest osnową całego programu wychowawczego 1918-2018. Elementy programu rozpięte na kolejnych poziomach organizacyjnych, powinny przez strukturę ZHR obejmować cały Związek i szeroki krąg (kręgi) na jaki jego działania promieniuje. Działania programowe powinny być skierowane zarówno na zewnątrz jaki i do wewnątrz ZHR.

Opis obszarów programu Niepodległa 1918-2018:

W ramach programu wychowawczego założono realizację 5 ogólnych kierunków (obszarów) programowych:

Trzy Święta Rzeczypospolitej - oczywista oś programowa, w najbardziej naturalny sposób realizująca postawiony cel to „program wychowawczy” trzech świąt Rzeczypospolitej. Jeden z głównych projektów ZHR realizowanych w ramach programu „Niepodległa 1918-2018”, jako wypełnienie swobodnego *testamentu* pozostawionego nam przez twórców polskiej Niepodległości – *Ojców założycieli II Rzeczypospolitej*, o których Przewodniczący ZHR, hm. Grzegorz Nowik mówił tak:

(...) O ile rozbiory Rzeczypospolitej w końcu XVIII wieku oraz półtora wiekowa niewola, były najtragiczniejszym doświadczeniem historycznym w dziejach narodu i państwa, o tyle odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku – było niewątpliwie wydarzeniem najbardziej doniosłym i radosnym zarazem. Zwróćmy uwagę, że Ojcowie założyciele II Rzeczypospolitej pozostawili nam w spadku zasady obchodzenia świąt państwowych – nie w formie cierpiętniczego rozpatrywania naszych klęsk, ale jako przedmiot refleksji a zarazem dumy:

Święto Konstytucji 3 Maja – to święto mądrości narodu i jego klasy politycznej, która potrafiła podnieść się z upadku i wskazać narodowi cele przyświecające sześciu pokoleniom Polaków;

Święto Niepodległości 11 Listopada – to święto radości z wolności, suwerenności, a zarazem święto jedności narodu mimo różnych dróg wiodących do niepodległości;

Święto Wojska Polskiego (dawniej Święto Żołnierza) 15 sierpnia – to święto zwycięstwa zjednoczonego narodu, zwycięstwa nad wrogiem odwiecznym obelżonym w szaty bolszewizmu, zwycięstwa które stało się mitem założycielskim II Rzeczypospolitej.(...)

Wychowujemy do służby i przez służbę – naturalna odpowiedź na cele (w szczególności 3.) postawione przed programem „Niepodległa 1918-2018”. Dla każdego środowiska harcerskiego, dla każdego instruktora praktyczna realizacja postulatów służby powinna być na najwyższym miejscu listy priorytetów programowych. Jednak wybrzmieć powinna w odpowiedzi na wyzwania jakie przed nami są stawiane współcześnie – w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: Co to DZIŚ dla nas znaczy służba Bogu Polsce i bliźnim?

Współtwórcy Niepodległości – projekt wydobywania na światło lokalnych działaczy i dowódców Polskiej Organizacji Wojskowej, bohaterów drugiego planu, nauczycieli, ludzi kultury, itp. osób zasłużonych dla Niepodległości i związanych z środowiskiem działania jednostek harcerskich. We współpracy z partnerami zewnętrznymi (Muzeum J. Piłsudskiego, Archiwum Państwowym, IPN, MKiDN) wykonanie różnych form utrwalających i popularyzujących te postaci: w formie wystaw, portali internetowych, wydarzeń okolicznościowych, wydawnictw.

Żołnierze Niepodległości – projekt ocalenia od zapomnienia żołnierzy wszystkich formacji walczących w walkach o niepodległość i granicę Rzeczypospolitej, z uwzględnieniem zadbania o miejsca pochówku lub istniejące formy upamiętnienia (tablice, krzyże, pomniki) i we współpracy z partnerami zewnętrznymi i samorządem objęcia ich stałą opieką i popularyzacją wiedzy o nich w lokalnych społecznościach.

Pierwsze dni Wolności – projekt organizacji sieci wydarzeń upamiętniających pierwszy dzień wolności w danym miejscu (miejscowości, regionie) ilustrujący odzyskanie niepodległości – jako złożony proces i zbiorowy wysiłek w wielu miejscach jednocześnie.

Kręgi realizacji działań związanych z programem Niepodległa 1918-2018:

Dla usystematyzowania działań konkretne elementy programu i odpowiedzialność za ich realizację powinny być przyporządkowane do konkretnych poziomów struktury organizacyjnej ZHR.

- **Krąg najbliższy** – podwórko, szkoła, parafia, mała miejscowość, najmniejszy wymiar naszej „Ojczyzny” – to zasięg działania drużyny/ szczerpu. W tym kręgu powinno działać się najwięcej. W tym kręgu jest miejsce na realizację projektów ogólnozwiązkowych: **Współtwórcy Niepodległości** i **Żołnierze Niepodległości**. To jest też obszar w którym realizowany powinien być program: **Wychowujemy do służby i przez służbę**.
- **Krąg lokalny** (w zależności od wielkości okręgu/ obwodu, charakteru środowiska działania itp.) – np. miasto/ powiat/ dzielnica dużego miasta - to zasięg działania albo hufców/ obwodów albo chorągwi/ okręgów. W tym kręgu jest miejsce na realizację projektu ogólnozwiązkowego: **Pierwsze dni Wolności** oraz programu **Trzech świąt Rzeczypospolitej**.
- **Krąg najszerszy** – to działanie obejmujące swoim zasięgiem cały kraj, a także wspólnotę Polaków rozszaną po całym świecie. W odniesieniu do organizacji to zasięg działania całego ZHR.

Dodatkowo proponuje się stworzenie dwóch obszarów (kręgów) oddziaływania w szczególny sposób objętych naszymi działaniami:

- **„Nowe” kręgi** – czyli te obszary gdzie harcerstwa (albo nas – ZHR) po prostu nie ma, a gdzie powinniśmy budować i pielęgnować więzi (dotyczy to okazji związanych z obozami/ koloniami – na poziomie harcerskim i zuchowym; oraz w szczególności starego/nowego wyzwania – czyli wzmacniania tej więzi z Polakami, którzy zostali za wschodnią granicą, oraz tymi którzy wyemigrowali z kraju – dla węd. I instr.). To jest też krąg w którym (podobnie jak w kręgu lokalnym) powinno wybrzmieć hasło: **Wychowujemy do służby i przez służbę**. To również dobre miejsce aby zrealizować dodatkowe propozycje programowe realizujące postawiony cel budowania ***Wspólnoty***.
- **Krąg wewnętrzny** – czyli obszar mojej postawy, pracy nad sobą, pola służby i wypełniania zadań. W tym miejscu nasza praca jako wychowawców - instruktorów się zaczyna, tu też się kończy. 1. Instruktorzy gotowi do pracy nad sobą są w stanie dzielić się swoją postawą z innymi. 2. Doświadczenie przeżycia wspólnotowego w kręgach (na różnych poziomach) zmienia też ostatecznie mnie. To przestrzeń pracy nad osobistą: dojrzałością intelektualną, wrażliwością w stosunku do innych, odpowiedzialnością życiową, moralną stabilnością i duchową głębią. Tu powinna być przestrzeń i propozycje działań skierowanych na instruktorów – ale nie w oderwaniu od zadań wychowawczych – ale przez te zadania i działania.

Cele konkretne – mierzalne programu Niepodległa 1918-2018:

- włączenie się możliwie największej liczby jednostek (środowisk) ZHR w animowanie, organizowanie i wzbogacanie programowe lokalnych wydarzeń rocznicowych i około-

rocznicowych w miejscu działania oraz animacji innych działań (zostawmy po sobie ślad w naszej „małej Ojczyźnie”), tak aby zwiększyć efekt wychowawczy wśród członków ZHR i możliwie szeroko objąć oddziaływaniem społeczności w jakich działają środowiska;

- włączenie się możliwie największej liczby środowisk w aktywne promowanie wartości zawartych w idei, harcerskiej – wszędzie tam gdzie harcerstwa nie ma ale my się pojawimy (zostawmy po sobie ślad w naszej „wielkiej Wspólnocie”), ze szczególnym uwzględnieniem na środowiska Polaków (lub potomków Polaków) poza granicami RP.

Harmonogram działań programu Niepodległa 1918-2018:

- Czerwiec 2016 – przedstawienie idei Programu 1918-2018 na RN;
- Wrzesień 2016 – powołanie zespołu (komisji) programowej przy RN i prezentacja ogólnych założeń programu;
- Listopad 2016 – podjęcie uchwały przez RN mówiącej o podjęciu przez ZHR działań związanych ze 100.leciem odzyskania przez Polskę niepodległości;
- Grudzień 2016 – stworzenie szczegółowych założeń i szkieletu Programu 1918-2018; przedstawienie ich na RN;
- Styczeń - Kwiecień 2017 – stworzenie i powołanie przy Naczelnictwie zespołu ds. Programu 1918-2018, przyjęcie przez Naczelnictwo programu do realizacji, prezentacja Programu partnerom zewnętrznym;
- Marzec – Wrzesień 2017 – akcja informacyjna w okręgach, pozyskanie partnerów instytucjonalnych w Polsce i poza jej granicami, opracowanie materiałów informacyjnych i pomocniczych;
- Lipiec - Wrzesień 2017 – opracowanie materiałów metodyczno-programowych na poziomie Organizacji Harcerek i Organizacji Harcerzy;
- Październik 2017 – spotkanie dla instruktoerek/ów rozpoczynające oficjalnie obchody (200. lecie śmierci T. Kościuszki).
- Listopad 2017 – Rozpoczęcie programu w drużynach (środowiskach)
- Styczeń 2018 – Styczeń 2019 – obchody 100. rocznicy odzyskania niepodległości (wszystkie projekty całego ZHR i lokalne):
  - a. **Trzy święta Rzeczypospolitej** (3.05.2018 / 15.08.2018 / 11.11.2018)
  - b. **Wychowanie do służby i przez służbę** (w szczególności zadania drużyn do 11.11.2018)
  - c. **Żołnierze Niepodległości** (od 01.2018 do 01. 2019)
  - d. **Współtwórcy Niepodległości** (od 01.2018 do 01.2019)
  - e. **Pierwsze dni Wolności** (począwszy od 09. 2018)
- Listopad 2018 – Zakończenie programu w drużynach (środowiskach)
- Luty 2019 – spotkanie dla instruktoerek/ów kończące główne obchody (100 – lecie zwołania I sejmiku odrodzonej RP).
- 2019/2020/2021 – wydarzenia rocznicowe związane z kolejnymi aktami procesu odzyskania niepodległości i ustalania granic odrodzonej Rzeczypospolitej (np. kontynuacja projektu: Pierwsze dni Wolności).

4. PROGRAM ADRESOWANY DO ZWIĄZKU

W związku z przyjętym programem Organizacja Harcerek i Organizacja Harcerzy opracowały suwerenne programy wychowawcze które uwzględniały w/w założenia wychowawcze, organizacyjne i programowe - a które adresowane są do jednostek (a w przypadku OH-ek, również do instruktoerek) ZHR. Programy te to odpowiednio: „**Skry Niepodległości**” i „**Płomień Niepodległości**”. Oba spletają się w ramach zdobywania przez gromady i drużyny ZHR miana „**Drużyny Niepodległej**”.

Szczegóły organizacyjne, w tym treść zadań dla drużyn, nazewnictwo programów i ich wewnętrzne harmonogramy zostały opracowane przez Organizacje (zespoły w organizacjach) pod kierownictwem Naczelników do września 2017 r. Programy „Skry Niepodległości” i „Płomień Niepodległości” uwzględniają działania w **kręgach najbliższym i lokalnym** a ich treść zawiera wszystkie **obszary programowe**. Szczegóły dot. w/w programów są opisane w sprawozdaniach z prac danej Organizacji.

Istotą zdobywania miana **Drużyny Niepodległej** jest wyjście harcerek i harcerzy do swojego otoczenia: - służba na rzecz lokalnej społeczności; - odnajdywanie śladów wielkiej historii w swojej małej ojczyźnie; - szukanie śladów postaci i wydarzeń na trasie wędrówek i obozów letnich. Zdobywanie miana wymaga realizacji programu wychowawczego odpowiedniej Organizacji i wykonanie trzech okolicznościowych zadań związanych z Świętami Rzeczypospolitej z czego ostatnie zadanie zawiera w sobie działania z obszaru: „**Pierwszych dni Wolności**”.

5. PROGRAM ADRESOWANY DO OTOCZENIA ZHR

W związku z przyjętym programem Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej podjął się realizacji działań w opisanym wyżej **kręgu najszerszym** – adresowanych do szerokiego otoczenia harcerstwa na terenie całego kraju.

W wyniku prac komisji programowej Rady Naczelnej ZHR opracowano propozycje dla otoczenia harcerstwa w formie konkursu dla szkół wszystkich poziomów pn.: „**Szkoła Niepodległej**”. W ramach programu szkoły wybierają zadania w każdej z pięciu ścieżek edukacyjnych:

- Szlak Trzech Świąt Rzeczypospolitej – polegający na zaangażowaniu uczniów w różnorodne formy obchodzenia świąt państwowych.
- Szlak Żołnierzy Niepodległości – polegający na utrwalaniu pamięci o ludziach, którzy przelali krew za Rzeczpospolitą.
- Szlak Współtwórców Niepodległości – polegający na wydobywaniu na światło dzienne historie bohaterów drugiego planu – nauczycieli, ludzi kultury i społeczników.
- Szlak Pierwszych Dni Wolności – polegający na odtwarzaniu wspomnień o tym, jak wyglądało życie w odzyskanej, po latach niewoli, Rzeczypospolitej.
- Szlak Dróg do Niepodległości – przedstawienie jak wiele znaczeń może mieć słowo „Niepodległość”.

Przy realizacji zadań można skorzystać z propozycji zamieszczonych w Programie lub wykazać się własną inwencją. Reprezentanci dziesięciu najlepszych szkół, podejmujących najambitniejsze zadania (zakwalifikowane przez Radę Programową ZHR Niepodległa 1918 – 2018), zostaną zaproszeni na ogólnopolską galę wręczenia Mian.

Organizacja Harcerzy, we współpracy z środowiskiem sympatyków ZHR zainicjowała akcję „**Ogień Niepodległości**” która jest zaproszeniem do wielopokoleniowego świętowania rocznicy odzyskania niepodległości. Program przewiduje, że w całej Polsce (oraz w miarę możliwości poza jej granicami), wieczorem 10 listopada o godzinie 19:00 zapłoną ogniska, przy których zebrani celebrować będą pamiętne wydarzenia sprzed 100 lat, prowadzące do odzyskania niepodległości. Instruktorzy ZHR występują w tej akcji w roli inicjatorów i ambasadorów przedsięwzięcia oraz dostarczają inspiracji programowych (propozycje gawęd, śpiewniczek). Ogniska mają być rozpalane na terenie całego kraju - a zgłoszenie

ogniska oznacza akceptację regulaminu i zgodę na oznaczenie go na mapie ognisk. Z inicjatywą organizacji ogniska mogą występować stowarzyszenia i organizacje, przedstawiciele samorządu lokalnego oraz osoby prywatne. Szczegółowy program ognisk ma być zapewniany przez organizatorów i jest dostosowany pod konkretną grupę uczestników.

6. ZESPOŁY

Zespół Koordynujący

W związku z realizacją programu którego działania obejmują wiele obszarów i przenikają się pomiędzy Organizacjami, adresowane są nie tylko do członków Związku ale i szerokiego jego otoczenia, uwzględniają konieczność współpracy z licznymi partnerami zewnętrznymi – powołano jesienią 2017 roku **zespół koordynujący** uruchomienie programu. Skład zespołu w lutym 2018 roku:

- hm. Barbara Kubiak – koordynator działań wdrożeniowych
- hm. Anna Dudzik – koordynator z ramienia OHek (Skry Niepodległości)
- phm. Marcin Pluta – koordynator z ramienia OHy (Płomień Niepodległości)
- hm. Małgorzata Siergiej, hm. Renata Adrian-Cieślak – prowadzenie programu „Szkoła Niepodległej”
- hm. Urszula Kret – koordynacja współpracy z organizacjami harcerskimi działającymi poza granicami kraju
- pwd. Michał Orlik – koordynacja akcji „Ogień Niepodległości”
- hm. Magdalena Masiak – koordynacja współpracy z Wydziałem Komunikacji ZHR
- Katarzyna Osiaćko – prowadzenie działań promocyjnych i komunikacyjnych
- (hm.) Magdalena Karowska-Koperwas – sekretarz Rady Programowej Niepodległa 1918-2018
- hm. Andrzej Jaworski – koordynacja realizacji programu z ramienia Naczelnictwa ZHR

przy współudziale:

- hm. Wiesława Turzańskiego – sekretarza generalnego ZHR – w zakresie nawiązywania porozumień partnerskich i patronackich
- hm. Grzegorza Nowika – Przewodniczącego ZHR – w zakresie opieki merytorycznej i reprezentacji ZHR oraz jego działań związanych z programem Niepodległa 1918-2018

Rada Programowa

W związku z realizacją programu Przewodniczący ZHR powołał **Radę Programową** która jest zespołem doradczym Naczelnictwa ZHR w zakresie realizacji projektów Programu Wychowawczego „Niepodległa 1918-2018”. Rada stanowi naturalną reprezentację środowisk ZHR i patronuje działaniom realizowanym na poziomie środowisk (regionów) oraz wspiera działania ZHR adresowane na zewnątrz Związku, w tym do organizacji harcerskich działających poza granicami kraju.

Rada Programowa jest złożona z instruktorów o wybitnym doświadczeniu instruktorskim/ wychowawczym, świadomości społecznej i historycznej, dokonaniach osobistych i niekwestionowanej roli w macierzystym środowisku harcerskim. W szczególności członkami Rady są instruktorki i instruktorzy ZHR (również poza czynną

służbą), którzy zawodowo i w działalności społecznej związani są z obszarami - historii, literatury, sztuki, nauk społecznych i edukacji.

Zakres zadań Rady Programowej:

1. Patronat nad lokalnymi projektami realizowanymi jako „Pierwsze Dni Wolności” (jesień 1918 i później):
  - a. rola konsultacyjna/ doradcza i ewentualne wsparcie merytoryczne w zakresie projektów opracowywanych w regionach (Okręgach i chorągwiach),
  - b. wsparcie w relacjach z otoczeniem Związku (partnerzy instytucjonalni, jednostki administracji samorządowej).

2. Udział w realizacji portalu historycznego (wewnątrz organizacyjnego) służącego: popularyzacji wiedzy o procesie odzyskania niepodległości, inspiracji programowej i ideowej:
  - a. przygotowanie artykułu na wybrane (adekwatne do własnego doświadczenia i kompetencji) zagadnienia z szeroko rozumianego procesu odzyskania niepodległości (wielopłaszczyznowość, wielowątkowość, czas) , 1 do 2 artykułów w całym czasie trwania projektu,
  - b. nagranie gawędy (np. zamiast artykułu).

3. Udział w charakterze doradczym/ekspertkim w projektach adresowanych na zewnątrz ZHR:
  - a. Konkursy realizowane we współpracy z IPN/MHP i MEN adresowanym do uczniów szkół;
  - b. projekty realizowane we współpracy z polskimi organizacjami harcerskimi poza granicami kraju.

Skład Rady Programowej (marzec 2018):

- Hm. Wojciech Hausner – Przewodniczący
- Hm. Ewa Hoffmann – Piotrowska – V-ce Przewodnicząca
- (Hm.) Magdalena Karowska – Koperwas – Sekretarz
- Hm. Marek Stępa
- Hm. Anna Reda
- Hm. Marek Wierzbicki
- Hm. Małgorzata Siergiej
- Hm. Renata Adrian Cieślak
- (Hm.) Tomasz Łęcki
- Phm. Rafał Zommer
- Hm. Urszula Kret
- Hm. Jacek Broniewski
- (Hm.) Grażyna Broniewska
- Hm. Leszek Krzyżanowski
- Hm. Stanisław Stawski
- (Hm.) Ewa Frąckowiak

Zespół organizacyjny Złazu w Krakowie:

W związku z realizacją Złazu w Krakowie Naczelnictwo ZHR zwróciło się do Okręgu Małopolskiego o pomoc organizacyjną. Trudno wymienić wszystkie osoby które włączyły się w działania i podjęły się zadań związanych z realizacją Złazu.

Szczególne podziękowania należą się jednak Przewodniczącemu Okręgu hm. Pawłowi Pająkowi, Komendantom Chorągwi: hm. Małgorzacie Wilkowskiej i hm. Jarosławowi Kuczajowi i całemu Zarządowi Okręgu (w szczególności phm. Paulinie Łabuzek i pwd. Łukaszowi Brzezińskiemu) oraz pwd. Stanisławowi Szombarze, hm. Piotrowi Bielakowi, pwd. Marcie Zając i wielu innym instruktorkom i instruktorom z Okręgu Małopolskiego, Mazowieckiego, Wielkopolskiego i Górnos Śląskiego. Oprócz tych osób wybitnie zaangażowane w realizację Złazu były hm. Magdalena Masiak oraz hm. Barbara Kubiak – którym szczerze dziękuję.

7. PARTNERZY

Dnia 14. Października 2017 roku w Krakowie, w przededniu inauguracji działań programu, ZHR uroczyście zawiązał **Porozumienie z organizacjami harcerskimi działającymi poza granicami kraju**, w którym zapisane jest przesłanie ideowe dot. podjęcia współpracy na płaszczyźnie programowej w 100 rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości:

Nasi poprzednicy w służbie instruktorskiej, z pokolenia naszych dziadów i pradziadów, przedstawiciele harcerstwa w zaborach austriackim, rosyjskim i niemieckim, zebrani przed stu laty, w dniach 1–2 listopada 1918 r. w Lublinie, podjęli decyzję zjednoczenia organizacji harcerskich działających we wszystkich zaborach, na wszystkich ziemiach polskich.

Możemy powiedzieć, że podjęli tę decyzję nieznacznie wyprzedając resztę społeczeństwa w procesie zjednoczenia rozdartych zaborami ziem polskich, w procesie konsolidacji wysiłku związanego z odzyskaniem niepodległości i odrodzeniem Rzeczypospolitej Polskiej.

Fundamentalnym warunkiem ówczesnego zjednoczenia polskiego harcerstwa była zgodność zasad ideowych, programowych, organizacyjnych i metodycznych wszystkich działających ówczesnie organizacji harcerskich, na które promieniował duch ideałów, zaszczerpiony przez Andrzeja Małkowskiego oraz Olgę Drahonowską-Małkowską.

*Wierni tym ideałom i przekonani o tożsamości zasad obowiązujących w Związku Harcerstwa Polskiego działającym poza granicami Kraju, Związku Harcerstwa Polskiego na Litwie, Harcerstwie Polskim na Ukrainie oraz Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej – **podejmujemy testament** przekazany nam przez starsze pokolenia harcerek i harcerzy, nasze siostry i braci – w przekonaniu potrzeby budowy Wspólnoty i myślenia w tej samej kategorii o Ojczyźnie.*

Deklarujemy, że za ich przykładem będziemy rozpalać ogień miłości do Ojczyzny w gromadach i drużynach, w społecznościach, w których działamy na co dzień oraz wszędzie tam, gdzie poprowadzą nas harcerskie ścieżki.

W toku przygotowań i realizacji poszczególnych projektów ZHR w ramach programu „Niepodległa” nawiązano współpracę z instytucjami i stowarzyszeniami:

- **Biurem Programu Niepodległa** – partnerstwo w realizacji programu Niepodległa 1918-2018
- **Ministerstwem Edukacji Narodowej** – współpraca merytoryczna przy opracowaniu założeń konkursu, objęcie patronatem Ministra EN konkursu „Szkoła Niepodległej”
- **Instytut Pamięci Narodowej** – partner w realizacji konkursu Niezwyciężeni 1918-2018. Pokolenia Niepodległej, współpraca merytoryczna przy realizacji zadań programów Organizacji
- **Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku** – partner w projekcie Pierwsze dni Wolności, współpraca merytoryczna przy realizacji programu
- **Polska Press** – partner medialny działań ZHR w zakresie programu Niepodległa 1918-2018
- **Niezależne Wydawnictwo Harcerskie** – udostępnienie zbiorów na potrzeby działań programowych, współpraca wydawnicza

W trakcie uzgadniania zakresu współpracy:

- **Muzeum Historii Polski** – współpraca merytoryczna przy realizacji zadań programów Organizacji oraz konkursie Szkoła Niepodległej
- **Archiwum Akt Nowych** – współpraca przy archiwizacji i dokumentacji zrealizowanych projektów

Należy też wspomnieć, że Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej został zaproszony do partnerstwa społecznego komitetu obchodów 100 lecia odzyskania niepodległości - **Nasza Niepodległa**.

W związku z realizacją działań ZHR otrzymał wsparcie finansowe w 2017 roku ze strony:

- **Biura Programu Niepodległa**
- **Ministerstwa Obrony Narodowej**

Obecnie jesteśmy na etapie rozstrzygania konkursów na 2018 rok. ZHR wystąpił (lub jest na etapie przygotowania wniosku) o finansowanie projektów m.in. do:

- **Biura Programu Niepodległa**
- **Ministerstwa Obrony Narodowej**
- **Ministerstwa Spraw Zagranicznych**
- **Banku Gospodarstwa Krajowego**
- **Narodowego Centrum Kultury**
- **UDSKIOR**
- **fundacji Polskiej Grupy Zbrojeniowej**
- **fundacji KGHIM**
- **fundacji PZU**

8. KOMUNIKACJA I PROMOCJA

W związku z prowadzonymi działaniami ZHR, prowadzona jest strona informacyjna programu: niepodlegla.zhr.pl oraz strony poszczególnych projektów: skry.zhr.pl | szkolaniepodleglej.zhr.pl | ogienniepodleglosci.pl.

Na głównej stronie informacyjnej Związku znajdują się zakładki odsyłające do Programu.

Na potrzeby Programu została opracowana identyfikacja wizualna, a Program jako partner Biura Niepodległa posługuje się również identyfikacją tzw.: „Niepodległej”

Komunikacja i promocja w mediach społecznościowych:

22 lutego 2018 r. strona niepodlegla.zhr.pl została dostosowana do potrzeb wszystkich realizowanych projektów i ma obecnie pełną strukturę, gotową do promocji materiałów.

Od 19 marca 2018 r. aktywnie ruszyła akcja promocyjna poszczególnych projektów na www i Facebooku ZHR. Wszystkie posty w mediach społecznościowych opatrujemy hasztagami: • #niepodlegla – ten hasztag będzie pokazywał nasze posty obok działań państwowych oraz innych instytucji • #niepodleglazhr – po tym hasztagu łatwo dowiemy się o wszystkim, co dzieje się w ZHR w związku z stuleciem niepodległości • #skryniepodleglosci lub #plomienniepodleglosci – w ten sposób łatwo zidentyfikujemy wszystkie działania harcerek lub harcerzy.

Komunikacja wewnątrz organizacji odbywa się także w comiesięcznych mailach do drużynowych gdzie będzie umieszczana całość informacji o dziejących się akcjach podczas realizacji zadania.

Do realizacji projektu jako wiodącego patrona zaprosiliśmy wydawcę POLSKA PRESS, który z tytułami prasowymi jest obecny w 15 województwach Polski (pomorskim, zachodniopomorskim, wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, podlaskim, lubelskim, dolnośląskim, opolskim, śląskim, świętokrzyskim, podkarpackim).

POLSKA PRESS wydaje 20 dzienników regionalnych: Dziennik Bałtycki, Dziennik Łódzki, Dziennik Zachodni, Gazetę Krakowską, Gazetę Wrocławską, Głos Wielkopolski, Kurier Lubelski, Polskę Metropolię Warszawską, Express Ilustrowany, Dziennik Polski, Gazetę Lubuską, Gazetę Pomorską, Kurier Poranny, Gazetę Współczesną, Nową Trybunę Opolską, Echo Dnia, Gazetę codzienną Nowiny, Głos Dziennik Pomorza, Express Bydgoski i Nowości Toruńskie . W projekcie będziemy mogli także korzystać z blisko 150 tygodników lokalnych, bezpłatnej gazety miejskiej Naszemiasto.pl oraz magazynu Nasza Historia. Tytuły patrona czyta codziennie ok. 4,5 mln czytelników.

Poza tym współpracujemy z innymi mediami o zasięgu ogólnopolskim (w tym z mediami publicznymi).

9. DZIAŁANIA – STAN REALIZACJI

Zgodnie z harmonogramem programu Niepodległa 1918-2018 dotychczas odbyły się następujące działania:

- **13 – 15 Października 2017 r. Złaz w Krakowie inaugurujący program w ZHR.**

W ramach zjazdu instruktorskiego zrealizowano następujące elementy programowe:

a) kominek historyczny: "Zmierzch I Rzeczypospolitej" prezentujący dorobek literacki I Rzeczypospolitej, przedstawiający etos rycerski i kulturę sarmacką. Gościem specjalnym – prowadzącym kominek był bard, pieśniarz, historyk sztuki i tłumacz literatury – Jacek Kowalski.

b) instruktorską grę strategiczną – historyczną: "Drogi do Niepodległości", której celem było przybliżenie uczestnikom różnych nurtów polityczno-społecznych w dobie zaborów (opisanych na podstawie opracowań prof. Kieniewiczza): Ugoda z zaborcą / Dyplomacja (misje zagraniczne)/ Opozycja legalna/ Formowanie Wojska Polskiego/ Powstania zbrojne w kraju / Rewolucja społeczna / „Za naszą i waszą wolność”/ Praca organiczna. Przedmiotem gry była symulacja procesu konkurencji nurtów i umiejętności porozumienia w imię najważniejszego celu jakim jest niepodległość Ojczyzny.

c) panel dyskusyjny oraz debatę: "Polaków drogi do Niepodległości 1918 i 1989" z udziałem zaproszonych gości i historyków m.in.: dr Jerzego Bukowskiego, prof. Janusza Ciska, dr Stanisława Dziedzica, prof. Tomasza Gąsowskiego, prof. Marka Wierzbickiego moderatorem panelu i debaty był: prof. Grzegorz Nowik – Przewodniczący ZHR.

d) wieczornicę (miniaturę teatralną): Król Duch (na motywach poematu J. Słowackiego), zawierającą wybrane fragmenty: poematu J. Słowackiego, fragmenty „Wesela” St. Wyspiańskiego, przemówienia J. Piłsudskiego (np. z momentu złożenia szczątków w Krakowie), aranżację pieśni narodowych (np. Pieśni Konfederatów Barskich – J. Słowackiego). Miejscem tego przedstawienia będzie Teatr Słowackiego w Krakowie. Aranżacja przygotowana przez zespół teatru – we współpracy z instruktorkami i instruktorami ZHR.

e) bieg „dwóch Naczelników” (bieg z kopca Kościuszki na kopiec Piłsudskiego) – o świcie 15 października 2017 roku (w dokładną datę 200 rocznicy śmierci T. Kościuszki) – dla chętnych uczestników zjazdu.

f) prezentację programu wychowawczego ZHR Niepodległa 1918 – 2018 (działania podejmowane w pionach męskim i żeńskim na poszczególnych poziomach metodycznych/ wiekowych) – wszystkim instruktorom i instruktorkom, obecnym na zjeździe, a w szczególności przekazanie symbolicznych „polan” do rozpalenia ognisk w dniu rozpoczęcia programu w jednostkach ZHR.

g) Udział w uroczystościach na Wawelu związanych z 200 rocznicą śmierci Tadeusza Kościuszki – oraz apel na Wawelu inaugurujący obchody i program Niepodległa w ZHR.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w uroczystym apelu będącym kulminacyjnym punktem obchodów gościem honorowym był Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda który wspólnie z Przewodniczącym hm. Grzegorzem Nowikiem wręczył drużynowym harcerzek i harcerzy symboliczne polana – smolne drzazgi do rozpalenia ognisk programu w środowiskach.

Warto nadmienić, że udział Prezydenta w apelu rozpoczynającym w ZHR program Niepodległa 1918-2018, był obok uroczystości związanych z 200 rocznicą śmierci Tadeusza Kościuszki – był jednym z pierwszych wydarzeń szeroko komunikowanych przez oficjalny kanał obchodów w mediach społecznościowych (Twitter/ FB) PL1918.

Przewodniczący ZHR skierował do drużynowych słowa, w których wyjaśniał cel przekazanych polan /rozkaz Przewodniczącego 15. października 2017:

Wśród przyczyn naszych narodowych klęsk, do których należały rozbiory Rzeczypospolitej, były – prócz zewnętrznej przemocy – także nasze wewnętrzne przewiny i wady, które doprowadziły do rozpadu wspólnoty narodowej i upadku państwa.

Źródłem sukcesów i zwycięstw była mądrość, a zarazem konsolidacja wspólnoty narodowej, współdziałanie największych umysłów narodu oraz całego społeczeństwa w budowaniu wielkości Rzeczypospolitej.

Współcześnie wspominamy owe sukcesy i zwycięstwa – jako narodowe święta, zapominając często co było ich źródłem i jaka jest ich istota. A powinniśmy pamiętać, że:

– Święto 3 maja – to wspomnienie narodowej zgody oraz mądrości elit, osiągnięte wokół śmiałej idei reformy państwa, co stało się wzorem patriotycznego działania dla następnych pokoleń do czasów współczesnych;

– Święto 15 sierpnia – to zwieńczenie zgodnego wysiłku narodu i współdziałania wszystkich jego grup społecznych w osiągnięciu wiekopomnego zwycięstwa, które stało się mitem założycielskim II Rzeczypospolitej;

– Święto 11 listopada – to pamięć o narodowej mobilizacji i współdziałaniu, która mimo różnic i sporów, przyniosła nam wybitnie się na niepodległość po półtorawiekowej niewoli narodu.

Te trzy święta, to tryumf mądrości nad anarchią, zwycięstwa zgody nad obcą przemocą, radości będącej owocem zgody i współdziałania.

Inaugurując wraz z bratnimi organizacjami harcerskim Program „Niepodległa 1918-2018” – pragniemy wszystkim obchodom organizowanym z okazji 100. lecia odzyskania niepodległości – nadać sens ukryty w treści tych świąt. Rozpoczynając realizację programu „Skry Niepodległości” oraz „Płomienie Niepodległości” – dajemy w Wasze ręce – spod kopców i krypt dwóch Naczelników - Tadeusza Kościuszki i Józefa Piłsudskiego – smolne polana, od których rozpalać będziecie Wasze ogniska: 3 Maja, 15 sierpnia i 11 Listopada. Niech duch ognisk skrzęsanych z tych polan – będzie zaczynem mądrości, zaczynem konsolidacji i współdziałania w tworzeniu wspólnoty narodowej.

Stoimy naprzeciwko baldachimowi nad zejściem do krypt wawelskich. Widnieje na nim łaciński napis: Corpora dormiunt, vigilans animae, co znaczy – Ciała śpią, duchy czuwają! Napis ten wspiera się na cokole odlanym z przetopionego pomnika kanclerza Bismarcka w Poznaniu, kolumnach pochodzących z soboru wystawionego w Warszawie na 300-lecie dynastii Romanowych, a kapitele i bazy kolumn odlano z austriackich dzieł pozostawionych w Krakowie. Artefakty z których został wykonany baldachim – są znakiem zwycięstwa nad obcą przemocą, znakiem odrodzenia Rzeczypospolitej. Wraz z napisem stanowią przesłanie skierowane do nas współczesnych, a w sposób szczególnie skierowane do harcerstwa – abyśmy razem z duchami naszych wielkich przywódców – **Czuwali!** – **abyśmy całe to duchowe dziedzictwo, któremu na imię „Polska”, raz jeszcze przyjęli z wiarą, nadzieją i miłością, abyśmy od Niego nigdy nie odstąpili i nie utracili...**

- **10 Listopada 2017 - akcja “Ogień Niepodległości”** (w ponad 100 miejscach na terenie Polski)
- **11 Listopada 2017 - rozpoczęcie programów w Organizacjach** (Skry Niepodległości, Płomień Niepodległości i miano Drużyny Niepodległej)
- **9 marca 2018 - konkurs “Szkoła Niepodległej”** - staje się ogólnopolskim konkursem pod patronatem Ministra Edukacji Narodowej

10. DANE LICZBOWE

Działania adresowane do wewnątrz organizacji /stan na 1. stycznia 2018 roku/:

Drużyna Niepodległej

Liczba gromad i drużyn ZHR zdobywających miano - 461

Skry Niepodległości /Organizacja Harcerek/

Liczba zgłoszonych jednostek: 196 (w tym: gromady zuchowe: 47, drużyny harcerskie: 129, drużyny wędrownicze: 20)
Łącznie wszystkich uczestniczek: 4.736

Płomień Niepodległości /Organizacja Harcerzy/

Liczba zgłoszonych jednostek: 265 (w tym: gromady zuchowe: 51, drużyny harcerskie: 180, drużyny wędrownicze: 34)
Łącznie wszystkich uczestników: 5.649

Działania adresowane do otoczenia Związku:

Konkurs „Szkoła Niepodległej” – ok 150 zgłoszonych szkół /stan na marzec 2018 – po 2 tygodniach działania konkursu/

Akcja „Ogień Niepodległości” - ok 100 ognisk i 2000 uczestników /edycja akcji w 2017 roku/

ORGANIZACJA PRZYJACIÓŁ

Analizując obecną sytuację Związku, XV Zjazd ZHR dostrzega ogromną potrzebę wzmocnienia relacji i zbudowania długofalowego systemu współpracy z Przyjaciółmi Związku (rozumianymi jako rodzice naszych wychowanków, byli instruktorzy i członkowie organizacji, instruktorzy w rezerwie, władze lokalne i państwowe, instytucje i niezrzeszeni sympatycy). Zjazd zobowiązuje przyszłe Władze Naczelne ZHR do znalezienia skutecznej formuły jej realizacji i powołania w składzie Naczelnictwa osoby za to odpowiedzialnej.

Zjazd zwraca uwagę na istnienie w ZHR Kół Przyjaciół Harcerstwa, które obecnie nie zawsze funkcjonują według ram opisanych w statucie i regulaminach. W wielu wypadkach zastępowane są przez stowarzyszenia niezależne od ZHR. Konieczne jest wypracowanie form uaktywnienia Kół Przyjaciół Harcerstwa lub znalezienie innego modelu współpracy ZHR z Przyjaciółmi Związku odpowiadającego na istniejące potrzeby. (...)

Uchwała XV Zjazdu ZHR

2.04.2016

1. KONCEPCJA I KIERUNKI DZIAŁAŃ

W odpowiedzi na IV Uchwałę XV Zjazdu ZHR Naczelnictwo powierzyło prowadzenie spraw związanych z jej realizacją hm. Jarosławowi Błoniarzowi. Po konsultacjach w gronie Naczelnictwa, we wrześniu 2016 roku przedstawiono Radzie Naczelnej ZHR propozycję podejmowania działań w trzech obszarach:

I. Otoczenie prawne

a. Znalezienie wystarczająco pojemnej formuły prawnej działania KPH i członków współdziałających:

- obejmującej istniejące formy „trzeciej gałęzi” ZHR – Koła Przyjaciół Harcerstwa działające w ramach ZHR; osobne KPH działające „obok” ZHR jako fundacje i stowarzyszenia; faktycznie współdziałający przyjaciele ZHR nie podejmujący inicjatywy zakładania żadnych (ani wewnątrz Związku, ani poza nim) inicjatyw zmierzających do sformalizowania ich współpracy.

- uwzględniającej charakter, kompetencje i doświadczenia jej członków – byli harcerze i instruktorzy (1), naturalni partnerzy wychowawczy (2): rodzice, nauczyciele i pedagodzy, księża i sojusznicy/ sympatycy harcerstwa (3).
- b. Zmiana regulaminów, tak aby uwzględniały rzeczywistość i pozwoliły na rozwój współpracy bez stawiania barier organizacyjno-formalnych.
- c. Wykorzystanie formuły stopnia działacza harcerskiego – przez urealnienie wymogów, umożliwienie głębszego zaangażowania w prace Związku.

II. Kształcenie instruktorów

- a. Stworzenie spójnego programu dot. współpracy z KPH i Przyjaciółmi w ramach istniejących ścieżek kształcenia instruktorskiego.
- b. Przygotowanie materiałów kształceniowych, skryptów zajęć do wykorzystania na kursach.
- c. Powołanie pełnomocników kształcenia, spośród instruktorów i Przyjaciół znających tematykę z własnych doświadczeń, którzy będą mogli prowadzić zajęcia.

III. Promocja współpracy skierowana na zewnątrz ZHR

- a. Rodzice: uświadamianie partnerskiej roli ZHR w wychowaniu dzieci i młodzieży, informowanie o celach ZHR, zachęcanie do wspierania poprzez czytelniejsze proponowanie celów/zadań którymi mogli by się zajmować.
- b. Lokalne otoczenie organizacyjno-formalne (proboszczowie, dyrektorzy szkół, władze lokalne): uświadamianie wychowawczego celu działania ZHR (nie tylko organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży), zachęcanie do większej otwartości i aktywniejszego wspierania. Przykład realizacji takich działań: broszura informacyjna dla dyrektorów szkół w Warszawie.
- c. Działania na szczeblu centralnym (wspólnie z innymi organizacjami): próba włączenia zajęć o wychowaniu harcerskim w programach kształcenia nauczycieli (ODNy).

2. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Uwzględniając zakres niezbędnych zmian – począwszy od rozwiązań regulaminowych, przez wytyczne kształceniowe i działania promocyjne zaproponowano harmonogram kolejnych następujących kroków:

- a) Organizacja zespołu wykonawczego, sformułowanie założeń dot. zmian regulaminowych, analiza dot. możliwych form i zakresu współpracy w ramach Organizacji Przyjaciół.
- b) Organizacja otwartej Konferencji Przyjaciół ZHR której celem byłaby wymiana doświadczeń pomiędzy osobami wspierającymi działalność ZHR a także próba utworzenia ogólnopolskiego środowiska KPH oraz na tej podstawie opracowane ewentualne wytyczne kształceniowe do wdrożenia w Związku.
- c) Przyjęcie konkretnych zmian w przepisach ZHR, akcja informacyjna skierowana do środowisk i nawiązanie bliskiej współpracy z wybranymi (chętными) środowiskami z aktywnymi grupami przyjaciół ZHR – polegającej na wdrożeniu proponowanych rozwiązań wraz z publikacją materiałów informacyjnych.
- d) Ewaluacja pod kątem przyjętych kierunków zmian i realnych efektów w Związku.

Założono, że przynajmniej pierwsze trzy punkty zostaną zrealizowane w kadencji 2016-2018. Niemniej praktyka pokazała że wobec zasadniczych rozbieżności dot. przewidywanej roli Organizacji Przyjaciół w ZHR – co ujawniły konsultacje w gronie Naczelnictwa ZHR, w szczególności pomiędzy Organizacjami – konieczna stała się modyfikacja harmonogramu. Drugim czynnikiem, który wymusił zmianę kolejności działań była jednoczesna praca nad koncepcją rozwoju harcerstwa w ośrodkach pozaakademickich – a w szczególności nad kształceniem adresowanym do osób dorosłych nie będących członkami ZHR. Uznano, że oba projekty mają charakter komplementarny i muszą być wzajemnie precyzyjnie skoordynowane.

Przyjęto, że dalsze prace należy prowadzić w następującej kolejności:

- a. Zdefiniować rolę członków współdziałających (Organizacji Przyjaciół) w ZHR pod kątem możliwego ich zaangażowania w pracę o charakterze wychowawczym i warunków takiego poziomu zaangażowania – z uwzględnieniem wspólnego stanowiska Naczelnictwa a w szczególności obu Organizacji.
- b. Opisać ścieżkę aktywizacji osób spoza ZHR w kierunku zostania instruktorami Związku – z uwzględnieniem zakresu niezbędnego kształcenia na poszczególnych poziomach aktywności.
- c. Prowadzić dalsze konsultacje i komunikację w tej sprawie, w tym organizować otwarte spotkania i przygotowywać materiały informacyjne.

Zgodnie z powyższym harmonogramem działań:

- Wiosną 2017 roku, przedstawiona i omówiona została w gronie Naczelnictwa analiza dot. możliwych korzyści (zaspokojenia realnych potrzeb) z aktywnego działania w Związku Organizacji Przyjaciół.
- W czerwcu 2017 zaprezentowano i poddano dyskusji na posiedzeniu Rady Naczelnej ZHR założenia dot. zmian regulaminowych uwzględniających rolę członków współdziałających.
- Zimą (od listopada 2017 do stycznia 2018) przygotowano zmiany w regulaminie Kół Przyjaciół Harcerstwa (faktycznie opracowano nowy regulamin), a jednocześnie równolegle uzgodniono szczegółowe wytyczne dot. kształcenia osób dorosłych chcących się włączyć w pracę ZHR.
- W lutym 2018 roku zaprezentowano na posiedzeniu Rady Naczelnej ZHR zakres zmian ujętych w nowym regulaminie KPH.
- W marcu 2018 roku Uchwałą Naczelnictwa przyjęto nowy regulamin Kół Przyjaciół Harcerstwa i Członków Współdziałających.

3. WARUNKI DZIAŁANIA ORGANIZACJI PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA

/na podstawie nowego Regulaminu KPH i Członków Współdziałających/

- Organizacja Przyjaciół ZHR wspiera działania wychowawcze Związku oraz jego jednostek.
- Tworzą ją członkowie współdziałający – którzy działają przy jednostkach ZHR lub w Kołach Przyjaciół Harcerstwa.
- Stowarzyszenia i fundacje mogą zawierać ze Związkiem umowę o współpracy, na mocy której ich członkowie mogą brać udział w działaniach programowych Związku lub korzystać z infrastruktury Związku – w zakresie określonym daną umową.
- Członkowie współdziałający wspomagają pracę instruktorek i instruktorów Związku,

stwarzają przyjazne warunki do pracy jednostek Związku, budują szerokie poparcie dla działań Związku i jego jednostek, zmierzają do powstawania środowiska przyjaznego harcerstwu.

- **Członek współdziałający** może być **członkiem zwyczajnym** lub **działaczem harcerskim**.
- **Członek zwyczajny** ma możliwość pełnienia funkcji wspierających działania Związku. Aby zostać członkiem zwyczajnym wymagane jest minimum formalności (złożenie deklaracji).
- **Działacz harcerski** ma możliwość pełnienia funkcji opiekuna jednostki lub innej funkcji o charakterze wychowawczym – w określonym zakresie i na określony czas zgodnie z decyzją komendantki/a chorągwi. Działacz harcerski ma prawo nosić odznakę działacza (a w przypadku złożenia przyrzeczenia dodatkowo brązową podkładkę pod krzyżem). Działacz harcerski ma obowiązek przestrzegania prawa harcerskiego na czas pełnienia funkcji opiekuna jednostki lub innej funkcji o charakterze wychowawczym. Aby zostać działaczem harcerskim konieczne jest: ukończenie odpowiedniego szkolenia, oraz powołanie przez odpowiednią/ego terenowo komendantkę/a chorągwi.
- Szkolenia dla działaczy harcerskich mogą być koedukacyjne, ich programy zatwierdza komendantki chorągwi, a w przypadku uczestników z kilku chorągwi – odpowiedni Naczelnicy (zgodnie z podległością służbową komendanta kursu).
- Kurs dla osób dorosłych (tzw. Kurs Judymowy) daje uprawnienia bycia działaczem harcerskim, a w przypadku odbycia próby instruktorskiej stanowi także ekwiwalent kursu przewodnikowskiego.
- Każdy członek współdziałający może złożyć przyrzeczenie harcerskie – w takiej sytuacji ma obowiązek przestrzegać prawa harcerskiego jak instruktor ZHR. Ma prawo nosić mundur i krzyż harcerski.

ROZWÓJ HARCERSTWA W OŚRODKACH POZAAKADEMICKICH

XV Zjazd ZHR podjął uchwałę dotyczącą potrzeby wypracowania wielowariantowego modelu rozwoju harcerstwa na terenach oddalonych od dużych ośrodków akademickich i pozyskiwania pełnoletnich kandydatów na instruktorów spoza harcerstwa.

Naczelnictwo ZHR na początku kadencji przyjęło, że podjęcie działań w tym zakresie będzie jednym z kilku priorytetów prac w kadencji 2016-2018.

1. KONCEPCJA I KIERUNEK DZIAŁANIA

Spośród proponowanych w uchwale Zjazdu kierunków/ obszarów działań, w pierwszej kolejności podjęto kwestię stworzenia systemowych rozwiązań pozwalających na rekrutację osób dorosłych spoza ruchu harcerskiego jako opiekunów harcerstwa lub instruktorów harcerskich – w formie dedykowanego programu kształcenia tzw. „Kursów Judymowych”. Naturalnie program dotyczy ma w równym stopniu obu Organizacji i ma odpowiadać na potrzeby rozwojowe na terenach pozbawionych zaplecza instruktorskiego. Ogólną i wstępną koncepcję kształcenia (charakterystyka uczestników, cele i sugerowaną formę) opracowano na podstawie wcześniejszych prac. Nieocenioną pomoc okazał tutaj hm. Marek Gajdziński.

Uczestnicy kształcenia

Zdefiniowano zatem że adresatem programu kształcenia powinna być osoba która:

- skończyła studia (lub zdobyła już innego rodzaju wykształcenie minimum średnie),
- osiadła na stałe w małej miejscowości (*środowisko docelowe*),
- posiada ustabilizowaną sytuację rodzinną i zawodową,
- łączy swoją przyszłość z miejscowością w której mieszka,
- posiada duszę społecznika - do pełni realizacji nie wystarcza jej wykonywanie obowiązków zawodowych i odczuwa potrzebę pełnienia realnej służby społecznej,
- mieści się w sugerowanym przedziale wiekowym (choć nie jest to warunkiem bezwzględnie koniecznym) 22-32 lata.

Naturalnym źródłem kandydatek i kandydatów są zatem:

- rodzice potencjalnych uczestników: zuchenek/ów lub harcerek/rzy (np. w sytuacji kiedy zależy im na stworzeniu harcerstwa „dla dzieci”),
- młodzi i ambitni nauczyciele, pedagodzy i pracownicy oświatowi,
- księża (w szczególności wikariusze pracujący z młodzieżą),
- społecznicy skupieni w innych organizacjach (np. parafialnych, pomocowych itp.).

Cele kształcenia

Celem kursu jest (w odniesieniu do uczestników):

- przekonanie uczestników do harcerstwa jako doskonałej formy służby społecznej,
- przygotowanie uczestników do założenia i poprowadzenia drużyny harcerskiej (ew. zuchowej),
- zmotywowanie uczestników do podjęcia się w przyszłości roli lidera/opiekuna stworzonego przez nich środowiska harcerskiego.

Celem kursu jest także (w odniesieniu do ruchu harcerskiego/ZHR) rozszerzenie oddziaływania ruchu harcerskiego i tym samym realizacji jego misji społeczno-wychowawczej na obszary – *środowiska docelowe* - na których:

- ruch harcerski (działalności organizacji harcerskich) jest nieobecny,
- jego przejawy mają charakter epizodyczny – nietrwały,
- mimo trwałości instytucjonalnej jest na tyle nieliczny, że nie zapewnia to stabilności i samodzielności środowisku – rozumianych jako zdolność do samodzielnej organizacji podstawowego kształcenia kadry i realizacji pełnego programu działania harcerskiego w oparciu o własny zespół kadrowy i potencjał organizacyjny.

Forma kształcenia

Przyjęto, że proces kształcenia składa się z 3 etapów:

- a) Kursu instruktorskiego obejmującego część warsztatową i praktyczną (w formie zjazdów/biwaków) – obejmującego treści kursu zastępowych i podstawy metodyki harcerskiej/zuchowej, oraz specyfikę działania organizacji. Celem części warsztatowej jest przygotowanie metodyczne do prowadzenia zastępu harcerskiego lub zaczynu gromady zuchowej. Celem części praktycznej jest organizacja zastępu lub zaczynu gromady zuchów i przygotowanie do kilkudniowego wyjazdu (obozu/kolonii).
- b) Obozu/kolonii (ok 10 dni) o charakterze pokazowym – w którym uczestniczą kursanci wraz z zastępem lub zaczynem gromady.
- c) Programu wsparcia pracy śródrocznej (min 6 miesięcznym).

Uwaga! Przyjęto, że na etapie rekrutacji nie jest konieczna deklaracja przestrzegania Prawa Harcerskiego. Przygotowanie do tego jest również zadaniem kursu.

Kwestie trudne które zidentyfikowano w toku prac

W związku z podjęciem prac w tym kierunku w pierwszej kolejności należało rozstrzygnąć kilka kwestii które wpływają na realizację programu rozwoju harcerstwa w ośrodkach pozaakademickich, a w szczególności najważniejsze z nich dotyczą:

- *Środowisk docelowych* do których adresowany jest program (czy obejmuje tylko działania poza dużymi miastami i aglomeracjami tych miast).
- Udziału osób duchownych w programie kształcenia (ze względu na "mobilność" wynikającą z praktyki przenoszenia wikariuszy w obrębie danej diecezji).
- Perspektywy różnego poziomu zaangażowania absolwentów w prace Związku – czy adresatem kursu są także „opiekunowie” harcerstwa (np. członkowie KPH nie zobowiązani do złożenia przysięgi harcerskiej).
- Ewentualnej koedukacji w środowiskach które powstają na "surowym korzeniu".
- Nadzoru organizacyjnego nad jednostkami w fazie organizacji.

Kwestie organizacyjne

- Ze względu na charakterystykę adresatów przyjęto, że najbardziej naturalną grupą docelową są nauczyciele/ pedagodzy. W związku z powyższym począwszy od końca 2016 roku podjęto rozmowy z Warmińsko-Mazurskim Kuratorem Oświaty – o możliwej systemowej współpracy w kształceniu. Wybór Partnera był podyktowany z jednej strony perspektywami rozwoju harcerstwa na obszarze województwa i zbieżnością warunków działania z wstępnie zakładanym środowiskiem docelowym. Z drugiej strony wyjątkowo pozytywnym nastawieniem do trwałej współpracy z organizacjami harcerskimi w - tym z ZHR.
- Ze względu na fakt, że kurs jest dedykowany do osób spoza organizacji, począwszy od końca 2016 roku próbowano pozyskać środki finansowe na taką formę kształcenia.

Należy tu także nadmienić, że od kilku lat w ZHR pojawiały się propozycje dotyczące organizacji kursów tzw. „Judymowych”, które miałyby zaspokoić potrzeby Związku w zakresie kształcenia osób dorosłych. W efekcie, wiosną 2017 roku przy Organizacji Harcerzy ruszyły dwa projekty kursowe – pilotażowe: Kurs Zaruskiego i Kurs Hallera (koedukacyjny).

Oba kursy są przedstawione w sprawozdaniu z prac Organizacji Harcerzy, niemniej ich program uwzględniał część ogólnych założeń programu kształcenia, a hm. Andrzej Jaworski w związku z koordynacją prac nad kompleksowym i systemowym wdrożeniem programu kształcenia w obrębie Naczelnictwa, przedstawił uwagi do obu propozycji kształceniowych które zostały przekazane organizatorom. Oba kursy się odbyły wysiłkiem zespołów organizacyjnych, a w szczególności: phm. Piotra Czubińskiego i phm. Krzysztofa Nowackiego (Kurs Zaruskiego) oraz hm. Agnieszki Gabriel i phm. Krzysztofa Bajerskiego (Kurs Hallera).

2. PROCES REALIZACJI

Spośród wszystkich kwestii wymagających rozstrzygnięć za krytyczną uznano w gronie Naczelnictwa (a także w dyskusjach na łonie Rady Naczelnej) perspektywę możliwych poziomów zaangażowania w pracę Związku. Żaden z kursów realizowanych już przy Organizacji Harcerzy nie odpowiadał na ten problem, w szczególności, że trwały prace nad regulaminem KPH który miał zdefiniować warunki większego zaangażowania w prace Związku członków współdziałających.

W związku z powyższym program rozwoju harcerstwa – przez kształcenie w formie tzw. Kursów Judymowych, został od wiosny 2017 roku powiązany z pracami nad nowym regulaminem KPH.

W związku z finalizacją w końcu roku 2017 prac nad nowym regulaminem KPH który w klarowny sposób pokazywał perspektywę zaangażowania dla osób które nie zdecydują się wejść na ścieżkę instruktorską – możliwe stało się uruchomienie programu kształcenia na

który można było prowadzić szeroko rekrutację poza organizacją. W związku z pozyskaniem stabilnego partnera w postaci Kuratorium Oświaty w woj. warmińsko-mazurskim, oraz niezbędnymi uzgodnieniami w MEN ustalono również szeroką grupę potencjalnych adresatów w środowisku o charakterystyce zbieżnej z zakładanym *środowiskiem* docelowym.

W grudniu 2017 roku zapadała decyzja o przedstawieniu propozycji konkretnego kursu. Jego program został uzgodniony w Związku i zaakceptowany przez OHeK (OHy wcześniej zaakceptowała ten kierunek działania przy kursach Hallera i Zaruskiego). W zespole organizacyjnym znaleźli się hm. Marek Gajdziński oraz hm. Małgorzata Siergiej.

Uzgodniono, że odbędą się w miarę zgłoszeń dwie równoległe edycje kursu. Jedna dedykowana uczestnikom pozyskanym we współpracy z Partnerem projektu – Kuratorium Oświaty w woj. warmińsko-mazurskim. Druga jako kurs dla uczestniczek/ów z terenu całej Polski.

W momencie złożenia niniejszego sprawozdania trwa rekrutacja na obie edycje.

3. ZAŁOŻENIA KURSU JUDYMOWEGO 2018

Cel projektu (zbieżne z wstępnymi założeniami)

Celem projektu jest rozszerzenie oddziaływania ruchu harcerskiego reprezentowanego przez ZHR, i tym samym rozszerzenie realizacji jego misji społeczno-wychowawczej na obszary (*środowiska docelowe*), na których:

2. ruch harcerski (działalność organizacji harcerskich) jest nieobecny,
3. jego przejawy mają charakter epizodyczny i nietrwały,
4. mimo trwałości instytucjonalnej jest na tyle nieliczny, że nie zapewnia to stabilności i samodzielności środowisku – rozumianych jako zdolność do samodzielnej organizacji podstawowego kształcenia kadry i realizacji pełnego programu działania harcerskiego w oparciu o własny zespół kadrowy i potencjał organizacyjny.

W szczególności dotyczy to mniejszych miejscowości (do 50 000 mieszkańców), niebędących ośrodkami akademickimi, o wysokim poziomie migracji młodzieży w wieku akademickim.

Spodziewane efekty

Projekt zakłada realizację wyżej określonego celu, poprzez pozyskanie i przeszkolenie lokalnych animatorów harcerstwa na trzech poziomach zaangażowania:

Sympatyk harcerstwa (zwyczajny członek współdziałający) – osoba która stwarza dogodne warunki do powstania i działania lokalnego środowiska harcerskiego, nie angażując się samemu w działalność organizacji harcerskiej.

Działacz harcerski – osoba współtworząca lokalne środowisko harcerskie (opiekun harcerstwa) i wspierająca pracę drużynowych poprzez przejęcie na stałe części ich zadań, tych niezwiązanych z bezpośrednią pracą wychowawczą (np. logistyką, kontaktami z władzami i rodzicami, wreszcie tworzenia klimatu dla działania drużyn), jednocześnie przygotowana metodycznie do czasowego przejęcia wszelkich zadań drużynowego w sytuacji chwilowego jego braku – formalnie angażującą się w pracę ZHR w kołach przyjaciół harcerstwa (KPH).

Instruktor harcerski – osoba wszechstronnie przeszkolona do samodzielnego prowadzenia pracy wychowawczej z młodzieżą przy pomocy metody harcerskiej – formalnie członek ZHR posiadający stopień instruktorski przewodnika.

Grupa docelowa

Ze względu na efektywność zaangażowanych sił i środków, projekt skierowany jest do osób:

- w pełni dojrzałych,
- posiadających odpowiedni poziom wykształcenia,
- osiadłych i zakorzenionych na trwałe w środowisku lokalnym,

- posiadających duszę społecznika i poszukujących pożytecznych form zaangażowania się na rzecz społeczności lokalnej.

Przekładając to na bardziej konkretne oczekiwania, uczestnikami projektu powinny być osoby które:

- ukończyły 25 rok życia,
- posiadają wykształcenie wyższe (w szczególnych przypadkach średnie lub wyższe niepełne),
- mieszkają w miejscowości niebędącej ośrodkiem akademickim – takiej, z której większość młodych ludzi wyjeżdża na studia zaraz po maturze,
- posiadają ustabilizowaną pozycję zawodową (bez względu na wykonywany aktualnie zawód),
- posiadają ustabilizowane życie rodzinne, a najlepiej są rodzicami dzieci w wieku harcerskim,
- nie planują w dającej się przewidzieć perspektywie czasu opuszczenia miejsca zamieszkania,
- odczuwają potrzebę zrobienia czegoś pożytecznego, wykraczającego ponad ich obowiązki zawodowe, poprzez zaangażowanie się w lokalną działalność społeczną.

Możliwy jest udział uczestników również z większych miast będących ośrodkami akademickimi – w zależności od potrzeb lokalnych.

Nie jest wymagane posiadanie wcześniejszego doświadczenia harcerskiego, ani instruktorskiego w ramach jakiegokolwiek organizacji harcerskiej.

Forma działań objętych projektem

Ze względu na spodziewane efekty projekt będzie realizowany w dwóch etapach: podstawowym i opcjonalnym.

- Etap (podstawowy) – Kurs „judymowy” – kwiecień – wrzesień 2018 (dla min. 6 – max. 12 osób)
- Etap (opcjonalny) – Próba działania – od października 2018. (będzie uruchomiony w razie pozyskania chociażby jednej chętnej osoby)

Etap 1 – Kurs „judymowy”

Liczba uczestników – maksymalnie 10–12 osób (ze względu na konieczność prowadzenia pracy indywidualnej z uczestnikami). W przypadku większej liczby chętnych i pozyskania odpowiednich środków, możliwe jest przeprowadzenie większej ilości równoległych kursów w tym samym okresie czasu.

Cztery główne cele kursu:

- Utwierdzenie uczestników w przekonaniu (uczestnikami projektu będą osoby, które same się do niego zgłosiły) o sensowności angażowania się w lokalną działalność społeczną polegającą na wychowaniu młodzieży w myśl ideałów harcerskich.
- Wyposażenie uczestników w kompetencje niezbędne do stworzenia nowego środowiska harcerskiego i wspierania jego działalności wychowawczej do czasu wykształcenia własnej kadry instruktorskiej.
- Umożliwienie poznania harcerskich środków oddziaływania (metodycznych i programowych) i harcerskiego stylu działania oraz osobiste ich doświadczenie, w trakcie autentycznego przeżycia harcerskiej przygody, w harcerskiej wspólnotce.
- Zbadanie możliwości utworzenia załączków nowego środowiska harcerskiego w miejscu zamieszkania każdego uczestnika oraz opracowanie założeń programowych (cele wychowawcze, plan pracy, możliwości wsparcia, pole służby społecznej itp.)

Etap 2 (opcjonalny) – Próba działania

Absolwenci kursu, którzy po uzyskaniu odpowiednich kompetencji metodycznych, odpowiednio zmotywowani i indywidualnie przygotowani do rozpoczęcia pracy w swojej miejscowości, podejmą próbę stworzenia tam nowego środowiska harcerskiego, uzyskają indywidualne, intensywne wsparcie na okres co najmniej roku ze strony oddelegowanego instruktora ZHR, który będzie pomagał absolwentowi poprzez:

- dostarczanie materiałów metodycznych,
- wspólne planowanie kolejnych przedsięwzięć tj. jak akcja naborowa, zbiórki, wycieczki, itp.
- pomoc w opracowaniu szczegółowych konspektów zajęć i zbiórek,
- osobistą obecność podczas realizacji trudniejszych elementów zaplanowanego programu w tym przynajmniej 2 wycieczek lub biwaków,
- merytoryczne wsparcie w prowadzeniu indywidualnej pracy wychowawczej z zuchami/harcerczami przy pomocy stopni i sprawności,
- przygotowanie zuchów/harcerczy, a także ich rodziców do kolonii zuchowej /obozu harcerskiego,
- znalezienie środowiska ZHR, które zabierze zuchy/harcerczy na organizowaną przez siebie kolonię/obóz,
- pomoc w znalezieniu wśród miejscowej młodzieży kandydata na instruktora oraz odpowiednie poprowadzenie jego kształcenia,
- w przypadku deklaracji złożenia Przysięgi Harcerskiej przez absolwenta kursu, zostanie opiekunem jego próby instruktorskiej.

Absolwent kursu, który podejmie próbę stworzenia środowiska harcerskiego i dodatkowo złoży Przysięgi Harcerskiej, uzyska możliwość otwarcia próby instruktorskiej przed odpowiednią, chorągwaną komisją instruktorską ZHR. Program próby będzie opierała się o zadania wynikające z tworzenia nowego środowiska.

Ocena efektów projektu

Projekt będzie można uznać za pomyślnie zrealizowany jeżeli:

- Co najmniej 5 osób uzyska zaliczenie kursu, w efekcie czego stworzony zostanie potencjał do stworzenia pięciu nowych środowisk harcerskich i rozpoczęcia pracy wychowawczej w pięciu kolejnych, małych miejscowościach.
- Powstanie co najmniej jedno nowe środowisko harcerskie, które przetrwa pierwsze trzy lata swojej działalności i zacznie kształcić własną kadrę instruktorską.

Harmonogram:

Przygotowanie merytoryczne i pozyskanie środków: styczeń – marzec 2018

Rekrutacja w okręgach ZHR: marzec 2018

Etap 1 (zjazdu): kwiecień – czerwiec 2018

Etap 1 (obóz): lipiec 2018

Etap 1 (indywidualna praca z uczestnikiem): wrzesień-październik 2018

Etap 2 (próba działania): październik-grudzień 2018

Pierwsza ewaluacja projektu: grudzień – styczeń 2019

hm. Andrzej Jaworski

hm. Grzegorz Karczmarczyk – Skarbnik ZHR

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Prowadzenie finansów Związku (w tym: rozliczenia, nadzór nad księgowością, składki, sprawozdania finansowe, budżet Związku, audyt).
2. Współpraca z okręgami w zakresie finansów i projektów (we współpracy z MJ).
3. Pozyskiwanie funduszy (granty, 1% PIT).
5. Budowanie „świadomości projektowej” w ZHR.
6. Nadzór nad Funduszem Płaskiego Węzła.
7. Przygotowanie corocznego sprawozdania merytorycznego i finansowego Organizacji, opracowanego w atrakcyjnej formie, z myślą o promocji ideałów harcerskich i współpracy z partnerami organizacji.
8. Nadzór nad regulaminami i instrukcjami finansowymi (w porozumieniu z KS).
9. Weryfikacja obecnie obowiązujących zasad finansowania ZHR i dostosowania struktur ZHR do możliwości środowisk.
10. Nadzór nad Zespołem Finansowym.
11. Nadzór nad Wydawnictwem ZHR.
12. Nadzór nad obiektami (bazami) i formami organizacyjnymi związanymi z majątkiem ZHR o dużej wartości i prowadzeniu działalności gospodarczej np.: Ośrodek w Ząbiu, Latarnia w Piaskach, Spółka „Poznańczyk”.

REALIZACJA

1. Prowadzony nadzór i sprawozdania finansowe

Po ostatnim Zjeździe ZHR na funkcję Skarbnika ZHR ponownie powołany został hm. Grzegorz Karczmarczyk, Skarbnik ZHR kadencji 2014-2016.

W ramach swoich obowiązków Skarbnik ZHR w mijającej kadencji:

- Nadzorował pozyskiwanie i rozliczenia dotacji – m.in. „Wolontariat Harcerski w Szkole”, „Harcerskie Lato w Polsce”, „Szkola Kresy” oraz projekty związane z organizacją Światowych Dni Młodzieży,
- Wprowadził standardy związane z rozliczeniami podatku VAT przez Naczelnictwo i okręgi nieposiadające osobowości prawnej,
- Nadzorował działania związane z dostosowaniem ZHR do zmieniającego się otoczenia prawnego,
- Wspierał powstanie Okręgu Staropolskiego,
- Nadzorował przygotowanie budżetu na 2017 i 2018 rok oraz realizację budżetu w latach 2016 i 2017,
- Nadzorował funkcjonowanie ośrodków ZHR – Ząbie oraz Kresowa Stanica,
- Przeprowadził szkolenia dla księgowych oraz skarbników,
- Koordynował bieżącą pracę pracowników Biura Naczelnictwa odpowiedzialnych za sprawy finansowe,
- Aktywnie uczestniczył w bieżących działaniach Naczelnictwa.

2. VAT

W wyniku podpisania umowy z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim na zabezpieczenie medyczne Świątowych Dni Młodzieży oraz w obliczu braku jednoznacznych przepisów określających działania objęte umową jako zwolnione z podatku VAT, w 2016 roku ZHR stał się czynnym płatnikiem VAT. Nałożyło to dodatkowych obowiązków zarówno na Naczelnictwo, jak i na okręgi nieposiadające własnej osobowości prawnej. Konieczna była aktualizacja regulaminu finansowo-księgowego oraz polityki rachunkowości i planu kont. Okręgi nieposiadające osobowości prawnej zobowiązane zostały do kwartalnego raportowania przychodów z działalności odpłatnej statutowej, na podstawie których księgowa ZHR sporządza rejestr sprzedaży oraz deklaracje VAT. Dla większej kontroli nad dokumentacją finansową związaną z VAT, faktury dotyczące przychodów z działalności odpłatnej statutowej wystawiane są przez księgową ZHR. ZHR stosował odliczenia VAT, co w dużym stopniu zmniejszyło kwotę odprowadzonego podatku. Dodatkowo, po konsultacji z prawnikami uzyskaliśmy interpretację indywidualną potwierdzającą, że działania objęte umową z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim są zwolnione z VAT. Z początkiem 2018 roku ZHR wystąpił o wykreślenie z rejestru płatników czynnych VAT. Dopełniliśmy wszelkich formalności związanych z odzyskaniem zapłaconego podatku VAT, oczekujemy na przelew z Urzędu Skarbowego.

3. Informacja o badaniu sprawozdania finansowego

W 2016 i 2017 roku sprawozdania finansowe za 2015 i 2016 rok podlegały audytom przeprowadzanym przez firmę Storno Stanisław Gutek z Lublina. Dotychczasowe kontrole potwierdziły poprawne prowadzenie rachunkowości w Naczelnictwie oraz w okręgach.

W grudniu 2017 roku Rada Naczelna dokonała wyboru audytora – ponownie została wybrana firma Storno Stanisław Gutek z Lublina, jednak w lutym 2018 audytor zrezygnował z przystąpienia do audytu z powodów zdrowotnych. Radzie Naczelnej został zaproponowany inny audytor – Usługowe Biuro Rachunkowości i Finansów, Firma Audytorska Jan Kozak. Audyt będzie odbywał się w terminie marzec – czerwiec 2018, więc na moment złożenia sprawozdania nie dysponujemy opinią audytora.

4. Sprawozdania finansowe za 2016 rok

Na moment sporządzania sprawozdania (początek marca 2018) bilans oraz rachunek zysków i strat za 2017 są w trakcie przygotowywania, dlatego nie mogą być załączone.

Sprawozdania finansowe (skonsolidowane) dostępne są na stronie zhr.pl - <http://www.zhr.pl/sprawozdania-finansowe/>

4.1.1 Sprawozdanie finansowe Naczelnictwa

BILANS

Naczelnictwo ZHR

REGON: 006218591

na dzień 31.12.2016

Bilans sporządzony zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Finansów z 15.11.2001 (DZ. U. 137poz. 1539)

Wiersz 1	AKTYWA 2	Stan na		Wiersz 1	PASywa 2	Stan na	
		początek roku	koniec roku			początek roku	koniec roku
A	Aktywa trwałe	323 053,54	296 836,56	A	Fundusze własne	963 795,26	1 286 837,18
I	Wartości niematerialne i prawne	-	-	I	Fundusz statutowy	819 320,54	963 795,26
II	Rzeczowe aktywa trwałe	322 553,54	296 336,56	II	Fundusz z aktualizacji wyceny	-	-
III	Należności długoterminowe	-	-	III	Wynik finansowy netto za rok obrotowy	144 474,72	323 041,92
IV	Inwestycje długoterminowe	500,00	500,00	1	Nadwyżka przychodów nad kosztami (wielkość dodatnia)	144 474,72	323 041,92
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	-	-	2	Nadwyżka kosztów nad przychodami (wielkość ujemna)	-	-
B	Aktywa obrotowe	941 901,92	1 351 459,50	B	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	301 160,20	361 458,88
I	Zapasy rzeczowych aktywów obrotowych	-	-	I	Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów i pożyczek	-	-
II	Należności krótkoterminowe	459 141,25	428 661,07	II	Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	164 380,20	251 798,88
				1	Kredyty i pożyczki	-	-
				2	Inne zobowiązania	164 380,20	251 798,88
3	Fundusze specjalne	-	-				
III	Inwestycje krótkoterminowe	482 760,67	922 798,43	III	Rezerwy na zobowiązania	-	-
1	Środki pieniężne	482 760,67	922 798,43	IV	Rozliczenia międzyokresowe	136 780,00	109 660,00
2	Pozostałe aktywa finansowe	-	-	1	Rozliczenia międzyokresowe przychodów	129 780,00	109 660,00
C	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	-	-	2	Inne rozliczenia międzyokresowe	7 000,00	-
	Suma bilansowa	1 264 955,46	1 648 296,06		Suma bilansowa	1 264 955,46	1 648 296,06

Data sporządzenia: 19.05.2017r

Naczelnictwo ZHR

REGON: 006218591

Rachunek wyników

na dzień 31.12.2016

Rachunek wyników sporządzony zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Finansów z 15.11.2001 (DZ. U. 137poz. 1539)

Pozycja 1	Wyszczególnienie 2	Kwota za rok poprzedni	Kwota za rok obrotowy
		3	4
A.	Przychody z działalności statutowej	1 959 902,57	3 286 060,84
I.	Składki brutto określone statutem	646 434,00	808 794,00
II.	Inne przychody określone statutem	1 313 468,57	2 477 266,84
B.	Koszty realizacji zadań statutowych	1 429 555,05	2 366 022,58
C.	Wynik finansowy na działalności statutowej (wielkość dodatnia lub ujemna) (A-B)	530 347,52	920 038,26
D.	Koszty administracyjne	500 003,16	562 046,93
1	Zużycie materiałów i energii	23 062,36	37 740,52
2	Usługi obce	96 962,76	95 756,94
3	Podatki i opłaty	9 261,38	10 185,58
4	Wynagrodzenia oraz ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	340 685,83	343 624,26
5	Amortyzacja	23 704,43	52 409,60
6	Pozostałe	6 326,40	22 330,03
E.	Pozostałe przychody (nie wymienione w pozycji A i G)	20 986,99	36 981,27
F.	Pozostałe koszty (nie wymienione w poz. B, D i H)	4 225,25	73 683,97
G.	Przychody finansowe	583,44	2 003,81
H.	Koszty finansowe	223,10	250,52
I.	Wynik finansowy brutto na całokształcie działalności (wielkość dodatnia lub ujemna) (C-D+E-F+G-H)	47 466,44	323 041,92
J.	Zyski i straty nadzwyczajne	-	-
I.	Zyski nadzwyczajne - wielkość dodatnia	-	-
II.	Straty nadzwyczajne - wielkość ujemna	-	-
K.	Wynik finansowy ogółem (I+J)	47 466,44	323 041,92
I.	Różnica zwiększająca koszty roku następnego (wielkość ujemna)	-	-
II.	Różnica zwiększająca przychody roku następnego (wielkość dodatnia)	47 466,44	323 041,92

Data sporządzenia: 19.05.2017

4.1.2 Sprawozdanie finansowe Naczelnictwa, okręgów nieposiadających osobowości prawnej oraz ośrodka Kresowa Stanica

Władze Naczelne + Okręgi bez osobowości prawnej
bez wyłączeń

BILANS

REGON: 006218591

na dzień 31.12.2016

Bilans sporządzony zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Finansów z 15.11.2001 (DZ. U. 137poz. 1539)

Wiersz 1	AKTYWA 2	Stan na		Wiersz 1	PASywa 2	Stan na	
		początek roku	koniec roku			początek roku	koniec roku
A	Aktywa trwałe	637 252,55	574 297,97	A	Fundusze własne	1 780 711,43	2 266 564,24
I	Wartości niematerialne i prawne	-	-	I	Fundusz statutowy	1 524 991,00	1 791 773,64
II	Rzeczowe aktywa trwałe	636 752,55	573 797,97	II	Fundusz z aktualizacji wyceny	-	-
III	Należności długoterminowe	-	-	III	Wynik finansowy netto za rok obrotowy	255 720,43	474 790,60
IV	Inwestycje długoterminowe	500,00	500,00	1	Nadwyżka przychodów nad kosztami (wielkość dodatnia)	282 576,01	474 884,82
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	-	-	2	Nadwyżka kosztów nad przychodami (wielkość ujemna)	- 26 855,58	- 94,22
B	Aktywa obrotowe	1 705 621,57	2 329 800,26	B	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	562 162,69	669 035,86
I	Zapasy rzeczowych aktywów obrotowych	-	-	I	Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów i pożyczek	-	-
II	Należności krótkoterminowe	618 733,91	509 557,15	II	Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	425 223,60	556 666,86
				1	Kredyty i pożyczki	-	-
				2	Inne zobowiązania	425 223,60	556 666,86
				3	Fundusze specjalne	-	-
III	Inwestycje krótkoterminowe	1 086 887,66	1 820 243,11	III	Rezerwy na zobowiązania	-	-
1	Środki pieniężne	1 086 887,66	1 820 243,11	IV	Rozliczenia międzyokresowe	136 939,09	112 369,00
2	Pozostałe aktywa finansowe	-	-	1	Rozliczenia międzyokresowe przychodów	129 939,09	112 369,00
C	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	-	31 501,87	2	Inne rozliczenia międzyokresowe	7 000,00	-
	Suma bilansowa	2 342 874,12	2 935 600,10		Suma bilansowa	2 342 874,12	2 935 600,10

Data sporządzenia: 19.05.2017

Rachunek wyników

na dzień 31.12.2016

Rachunek wyników sporządzony zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Finansów z 15.11.2001 (DZ. U. 137poz. 1539)

Pozycja 1	Wyszczególnienie 2	Kwota za rok poprzedni	Kwota za rok obrotowy
		3	4
A.	Przychody z działalności statutowej	5 149 299,49	6 877 395,46
I.	Składki brutto określone statutem	735 083,18	954 831,96
II.	Inne przychody określone statutem	4 414 216,31	5 922 563,50
B.	Koszty realizacji zadań statutowych	4 218 241,53	5 705 875,12
C.	Wynik finansowy na działalności statutowej (wielkość dodatnia lub ujemna) (A-B)	931 057,96	1 171 520,34
D.	Koszty administracyjne	703 821,26	707 472,62
1	Zużycie materiałów i energii	49 584,11	50 071,27
2	Usługi obce	107 690,74	135 912,58
3	Podatki i opłaty	10 429,44	10 266,58
4	Wynagrodzenia oraz ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	397 685,21	371 214,56
5	Amortyzacja	105 637,37	95 544,61
6	Pozostałe	32 794,39	44 463,02
E.	Pozostałe przychody (nie wymienione w pozycji A i G)	51 248,44	87 885,75
F.	Pozostałe koszty (nie wymienione w poz. B, D i H)	24 089,97	78 935,05
G.	Przychody finansowe	1 567,70	2 132,74
H.	Koszty finansowe	242,44	340,56
I.	Wynik finansowy brutto na całokształcie działalności (wielkość dodatnia lub ujemna) (C-D+E-F+G-H)	255 720,43	474 790,60
J.	Zyski i straty nadzwyczajne	-	-
I.	Zyski nadzwyczajne - wielkość dodatnia	-	-
II.	Straty nadzwyczajne - wielkość ujemna	-	-
K.	Wynik finansowy ogółem (I+J)	255 720,43	474 790,60
I.	Różnica zwiększająca koszty roku następnego (wielkość ujemna)	- 26 855,58	- 94,22
II.	Różnica zwiększająca przychody roku następnego (wielkość dodatnia)	282 576,01	474 884,82

Data sporządzenia: 19.05.2017r.

4.1.3 Sprawozdanie skonsolidowane Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej

ZHR (wszystkie Okręgi)
bez wyłączeń

BILANS

REGON: 006218591

na dzień 31.12.2016r

Bilans sporządzony zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Finansów z 15.11.2001 (DZ. U. 137poz. 1539)

Wiersz	AKTYWA	Stan na		Wiersz	PASYWA	Stan na	
		początek roku	koniec roku			początek roku	koniec roku
1	2			1	2		
A	Aktywa trwałe	4 067 705,57	3 951 794,54	A	Fundusze własne	5 848 453,49	6 862 651,06
I	Wartości niematerialne i prawne	9 984,00	9 984,00	I	Fundusz statutowy	4 877 662,05	5 848 453,49
II	Rzeczowe aktywa trwałe	3 196 212,04	3 080 301,01	II	Fundusz z aktualizacji wyceny	-	-
III	Należności długoterminowe	811 509,53	811 509,53	III	Wynik finansowy netto za rok obrotowy	970 791,44	1 014 197,57
IV	Investycje długoterminowe	50 000,00	50 000,00	1	Nadwyżka przychodów nad kosztami (wielkość dodatnia)	1 007 182,52	1 014 291,79
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	-	-	2	Nadwyżka kosztów nad przychodami (wielkość ujemna)	- 36 391,08	- 94,22
B	Aktywa obrotowe	5 385 016,09	6 356 621,96	B	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	3 630 146,77	3 511 222,56
I	Zapasy rzeczowych aktywów obrotowych	5 128,28	4 122,63	I	Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów i pożyczek	-	-
II	Należności krótkoterminowe	1 498 047,06	1 566 072,89	II	Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	982 343,74	985 361,34
				1	Kredyty i pożyczki	-	-
				2	Inne zobowiązania	982 343,74	985 361,34
				3	Fundusze specjalne	-	-
III	Investycje krótkoterminowe	3 881 840,75	4 786 426,44	III	Rezerwy na zobowiązania	-	-
1	Środki pieniężne	3 833 471,01	4 738 056,70	IV	Rozliczenia międzyokresowe	2 647 803,03	2 525 861,22
2	Pozostałe aktywa finansowe	48 369,74	48 369,74	1	Rozliczenia międzyokresowe przychodów	1 208 542,32	1 121 493,07
C	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	25 878,60	65 457,12	2	Inne rozliczenia międzyokresowe	1 439 260,71	1 404 368,15
	Suma bilansowa	9 478 600,26	10 373 873,62		Suma bilansowa	9 478 600,26	10 373 873,62

Data sporządzenia: 19.05.2017r.

Rachunek wyników

na dzień 31.12.2016

Rachunek wyników sporządzony zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Finansów z 15.11.2001 (DZ. U. 137poz. 1539)

Pozycja	Wyszczególnienie	Kwota za rok poprzedni	Kwota za rok obrotowy
		3	4
1	2		
A.	Przychody z działalności statutowej	15 959 800,74	17 859 567,52
I.	Składki brutto określone statutem	1 374 027,34	1 379 162,09
II.	Inne przychody określone statutem	14 585 773,40	16 480 405,43
B.	Koszty realizacji zadań statutowych	14 090 585,69	15 974 298,22
C.	Wynik finansowy na działalności statutowej (wielkość dodatnia lub ujemna) (A-B)	1 869 215,05	1 885 269,30
D.	Koszty administracyjne	1 204 564,28	1 233 597,47
1	Zużycie materiałów i energii	95 406,33	90 670,57
2	Usługi obce	229 939,52	251 026,27
3	Podatki i opłaty	10 484,44	15 120,58
4	Wynagrodzenia oraz ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	685 779,49	659 934,88
5	Amortyzacja	144 748,55	143 009,71
6	Pozostałe	38 205,95	73 835,46
E.	Pozostałe przychody (nie wymienione w pozycji A i G)	399 754,61	540 865,23
F.	Pozostałe koszty (nie wymienione w poz. B, D i H)	94 555,69	182 286,10
G.	Przychody finansowe	1 576,74	7 513,04
H.	Koszty finansowe	2 022,31	634,43
I.	Wynik finansowy brutto na całokształcie działalności (wielkość dodatnia lub ujemna) (C-D+E-F+G-H)	969 404,12	1 017 129,57
J.	Zyski i straty nadzwyczajne	1 679,32	-
I.	Zyski nadzwyczajne - wielkość dodatnia	1 679,32	-
II.	Straty nadzwyczajne - wielkość ujemna	-	-
K.	Wynik finansowy ogółem (I+J)	971 083,44	1 017 129,57
L.	Podatek dochodowy	292,00	2 932,00
M.	Wynik finansowy po obciążeniach (K-L)	970 791,44	1 014 197,57
I.	Różnica zwiększająca koszty roku następnego (wielkość ujemna)	- 36 391,08	- 94,22
II.	Różnica zwiększająca przychody roku następnego (wielkość dodatnia)	1 007 182,52	1 014 291,79

Data sporządzenia: 19.05.2017r.

5. Składki

Poniższe zestawienie przedstawia wpłaty składek przez poszczególne Okręgi do dnia 20.02.2018 roku:

LP.	Okręg	Zaległości do 31.12.2015	Składki naliczone w 2016	Składki zapłacone w 2016 (w tym dokońcowania zmniejszające zadłużenie)	Zaległości na dzień 31.12.2016	Składki naliczone w 2017	Składki zapłacone w 2017 (w tym dokońcowania zmniejszające zadłużenie)	Zaległości na dzień 31.12.2017	Składki naliczone w 2018 (I kwartał)	Składki zapłacone w 2018 (w tym dokońcowania zmniejszające zadłużenie)	Zaległości na dzień 20.02.2018
1	Dolnośląski	144 791,08 zł	61 128,00 zł	62 451,92 zł	143 467,16 zł	61 128,00 zł	64 957,00 zł	139 638,16 zł	17 829,00 zł	- zł	157 467,16 zł
2	Górnośląski	14 775,00 zł	41 112,00 zł	45 609,00 zł	10 278,00 zł	35 010,00 zł	20 556,00 zł	24 732,00 zł	12 726,00 zł	22 194,00 zł	25 830,00 zł
3	Kujawsko - Pomorski	- zł	22 968,00 zł	22 968,00 zł	- zł	22 896,00 zł	22 896,00 zł	- zł	6 678,00 zł	- zł	6 687,00 zł
4	Lubelski	38 125,96 zł	70 056,00 zł	62 583,00 zł	45 598,96 zł	70 056,00 zł	98 140,96 zł	17 514,00 zł	20 433,00 zł	- zł	37 947,00 zł
5	Łódzki	8 564,12 zł	58 104,00 zł	43 466,12 zł	23 202,00 zł	58 104,00 zł	58 104,00 zł	23 202,00 zł	16 947,00 zł	- zł	40 149,00 zł
6	Małopolski	- 2 023,04 zł	94 158,00 zł	60 998,06 zł	31 136,90 zł	101 664,00 zł	125 039,90 zł	7 761,00 zł	29 662,00 zł	- zł	37 423,00 zł
7	Mazowiecki	157 550,67 zł	161 298,00 zł	213 634,70 zł	105 213,97 zł	187 632,00 zł	292 845,97 zł	- zł	54 726,00 zł	- zł	54 726,67 zł
8	Podkarpacki	9 600,00 zł	34 128,00 zł	33 493,69 zł	10 234,31 zł	34 128,00 zł	35 833,31 zł	8 529,00 zł	9 954,00 zł	8 532,00 zł	9 951,00 zł
9	Pomorski	2 981,22 zł	96 912,00 zł	97 002,00 zł	2 891,22 zł	96 912,00 zł	72 877,05 zł	26 926,17 zł	28 266,00 zł	- zł	55 192,17 zł
10	Północno- Zachodni	- zł	34 560,00 zł	34 560,00 zł	- zł	34 560,00 zł	34 560,00 zł	- zł	10 080,00 zł	- zł	10 080,00 zł
11	Staropolski	- zł	23 814,00 zł	23 814,00 zł	- zł	22 248,00 zł	22 248,00 zł	- zł	6 489,00 zł	6 489,00 zł	- zł
12	Wielkopolski	46 323,81 zł	75 456,00 zł	121 779,81 zł	- zł	75 456,00 zł	75 456,00 zł	- zł	22 008,00 zł	- zł	22 008,00 zł
	Suma:	420 688,82 zł	773 694,00 zł	822 360,30 zł	372 022,52 zł	799 794,00 zł	923 514,19 zł	248 302,33 zł	235 798,00 zł	37 215,00 zł	457 461,00 zł

W ostatniej kadencji ściągalność składek była bardzo wysoka. Jest to wynikiem działań większości okręgów, które nie tylko regulowały składki bieżące, lecz również spłacały zadłużenie z lat poprzednich.

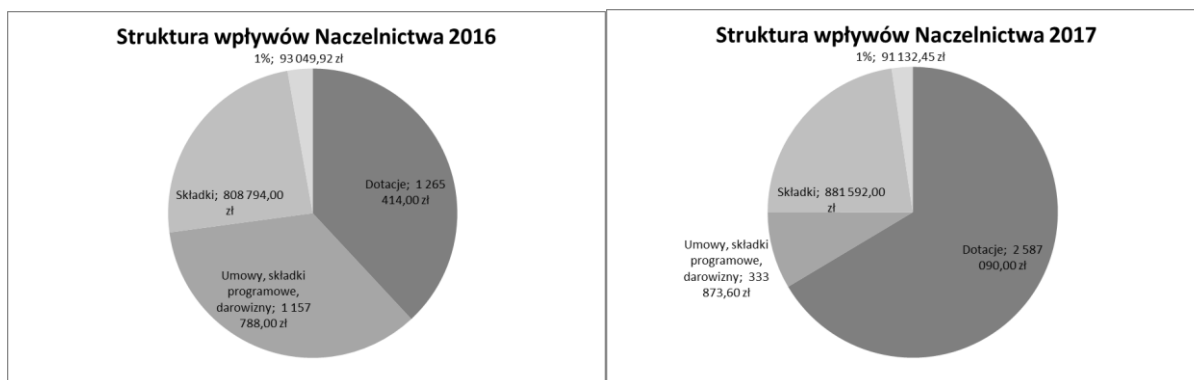
Warto odnotować fakt wzrostu składki członkowskiej na 2016 rok z 5,50 zł do 6,00 zł. Wzrost składki był umotywowany wsparciem przez ZHR uczestnictwa naszych harcerzy w Światowych Dniach Młodzieży oraz przeznaczeniem środków na działalność rozwojową – program tworzenia nowych środowisk, osoby do promocji naszych działań w instytucjach publicznych, inwestycje. W poprzednich latach głównym założeniem przy tworzeniu budżetu było zapewnienie minimum egzystencji, co Rada Naczelna postanowiła zmienić.

W grudniu 2016 roku Rada Naczelna zdecydowała o zachowaniu składki na niezmiennym poziomie, mimo osiągniętych oszczędności w 2016 roku, by w dalszym ciągu wspierać działania programowe i inwestycje. Decyzja ta pozwoliła na przyjęcie rekordowo wysokich budżetów Głównych Kwater. Większe wpływy ze składek w latach 2016 i 2017 zostały wykorzystane na działania programowe, nie były przeznaczone na pokrycie kosztów administracyjnych biura Naczelnictwa.

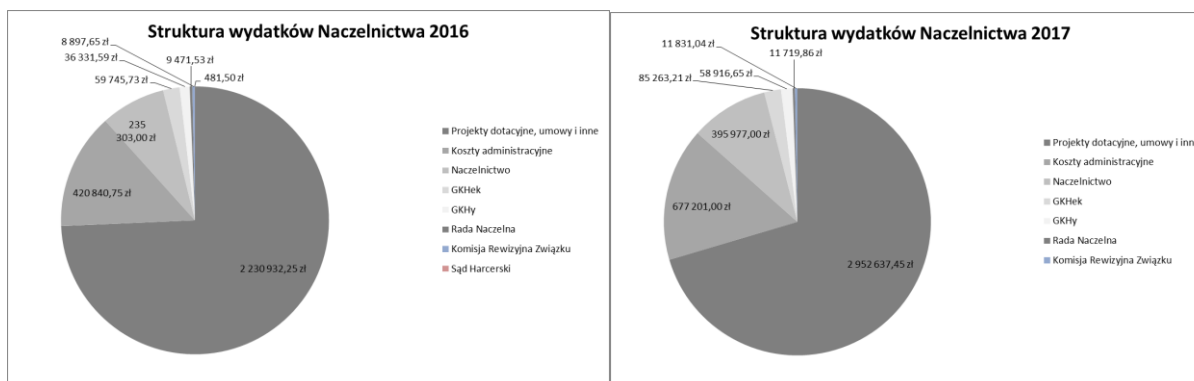
W grudniu 2017 roku Rada Naczelna zdecydowała o podwyższeniu składki członkowskiej na 2018 rok do 7,00 zł, mimo iż Naczelnictwo rekomendowało pozostawienie składki na dotychczasowym poziomie. Dodatkowe środki mają być przeznaczone na zwiększenie sumy ubezpieczenia OC ZHR oraz instruktorów do poziomu 3 mln zł (obecnie 1 mln zł), zwiększenie wynagrodzeń w biurze Naczelnictwa oraz zwiększenie budżetów Głównych Kwater.

6. Podsumowanie kosztów funkcjonowania Naczelnictwa ZHR oraz Głównych Kwater

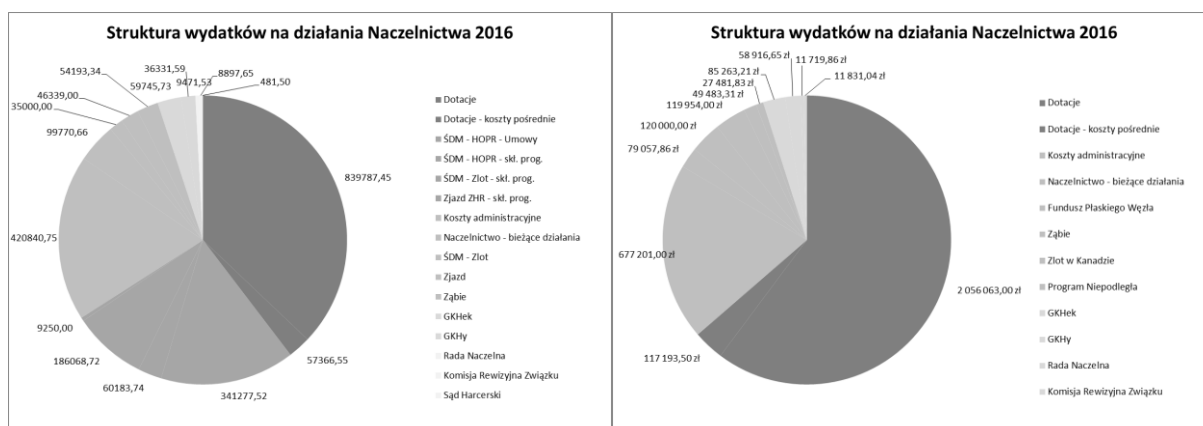
6.1 Struktura wpływów i wydatków

W strukturze wpływów Naczelnictwa ZHR składki członkowskie stanowią ok. 24%, zdecydowanie więcej środków w 2016 i 2017 roku pozyskanych było z dotacji, działalności odpłatnej statutowej, darowizn i umów. Przychody Naczelnictwa ZHR w 2017 roku były o 17% większe niż w 2016, co spowodowane było pozyskaniem większej kwoty dotacji.

Ponad 70% wydatków Naczelnictwa stanowią koszty działań programowych w ramach realizowanych projektów dotacyjnych oraz umów. Koszty działań Naczelnictwa ZHR stanowią 8% całości, koszty Głównych Kwater 3%, a pozostałych władz „centralnych” mniej niż 1%. Zwrócić należy jednak uwagę, że część dotacji pozyskanych przez Naczelnictwo dotyczyła działań w środowiskach i okręgach. Wszystkie jednak rozliczenia muszą przejść przez biuro Naczelnictwa, dodatkowo biuro odpowiada za działania centralne i sprawy bieżące na szczeblu centralnym. Koszty administracyjne z tego tytułu wynosiły 14-16% wszystkich wydatków w zależności od roku. Poniższe zestawienie prezentuje wydatki związane wyłącznie z działaniami centralnymi.

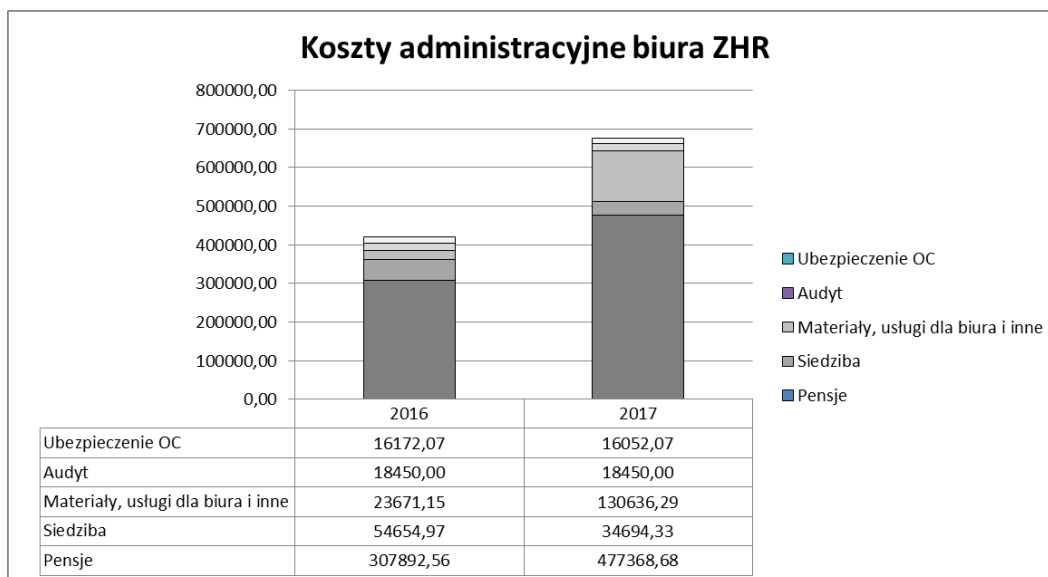

Największą dotacją centralną w 2016 roku był „Wolontariat harcerski w szkole”. Był to również rok Światowych Dni Młodzieży, które w wydatkach ZHR stanowią ponad 27%.

W 2017 roku największym projektem dotacyjnym było „Polskie Harcerskie Lato” – 32% udział w wydatkach ZHR. Udział delegacji ZHR w Zlocie ZHPpgK w Kanadzie kosztował ZHR prawie 50 000 zł. Dzięki wysokiej nadwyżce na koniec poprzedniego roku, rok 2017 był czasem wzmocnionych prac remontowych w ośrodku w Ząbiu celem przystosowania go do przyjęcia pierwszych kolonii zuchowych. Był to też pierwszy rok, kiedy przekazaliśmy 120 000 zł na Fundusz Płaskiego Węzła.

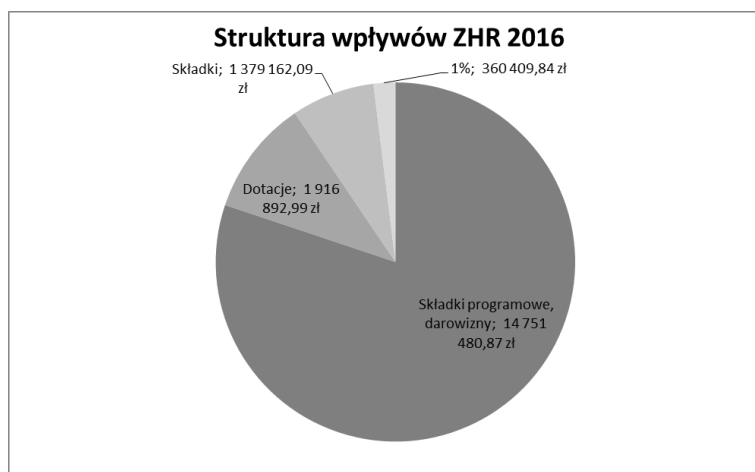
Wszystkie działania związane z realizacją zadań przez centralne władze związku oraz wydarzenia finansowane ze środków własnych stanowią co roku ponad 15% wydatków. Z uwzględnieniem dotacji, umów, działalności odpłatnej statutowej, działania programowe realizowane przez Naczelnictwo i jego zespoły stanowią ponad 80% wydatków.

Wykres poniżej prezentuje strukturę kosztów administracyjnych biura ZHR. Na te koszty składają się przede wszystkim pensje pracowników: 7 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę oraz 4 osoby zatrudnione na umowę zlecenie. Bardzo duża różnica w 2017 roku w tym obszarze wynika przede wszystkim z zatrudnienia kierownika ośrodka wypoczynkowego w Ząbiu, oraz powrotu pracownika biura z urlopu wychowawczego. Wysoki wzrost w pozycji „materiały, usługi dla biura i inne” wynika w dużej części z konieczności odprowadzenia ponad 60 000 zł podatku VAT do Urzędu Skarbowego. Paradoksalnie było to niezbędne w ramach naszych starań o odzyskanie całego zapłaconego VATu w latach 201-2017. Część różnic w porównaniu rok do roku wynika z różnych możliwości sfinansowania tych pozycji z kosztów pośrednich od dotacji, prezentowane zestawienie pokazuje jedynie te wydatki, które były pokryte ze środków własnych. Do kosztów administracyjnych zaliczamy również koszt polisy ubezpieczeniowej OC (co roku ponad 16 000 zł) oraz koszt audytu (18 450 zł).

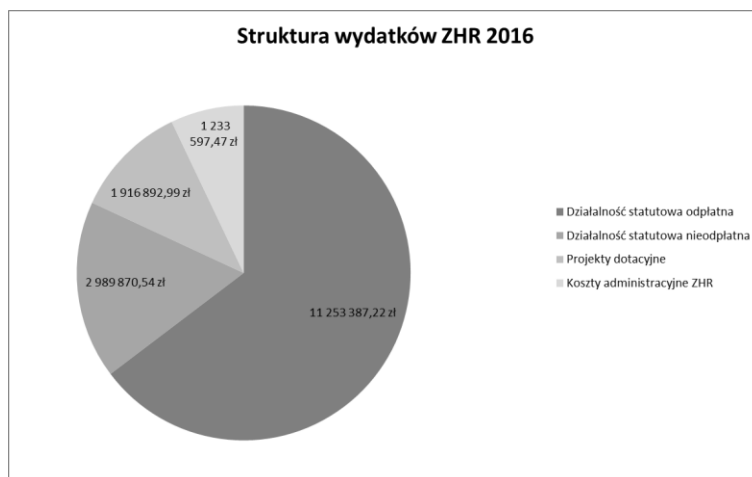

W ujęciu rok do roku wydatki Naczelnictwa ZHR wzrosły o 40%. Warto zaznaczyć, że większe wydatki miały miejsce w każdym obszarze działań – mieliśmy większe dotacje, ale również działania Naczelnictwa i Głównych Kwater były prowadzone na szerszą skalę. Koszty administracyjne wzrosły o ponad 60%, ale w obliczu dużo większych wydatków w ogóle, ich udział we wszystkich wydatkach wzrósł niepozornie z 14 do 16%.

Struktura wpływów i wydatków w ujęciu skonsolidowanym, z uwzględnieniem wszystkich okręgów ZHR, wygląda zupełnie inaczej. Zdecydowaną większość wpływów stanowi działalność odpłatna statutowa, której największą część stanowią składki programowe na Harcerską Akcję Letnią i Harcerską Akcję Zimową.

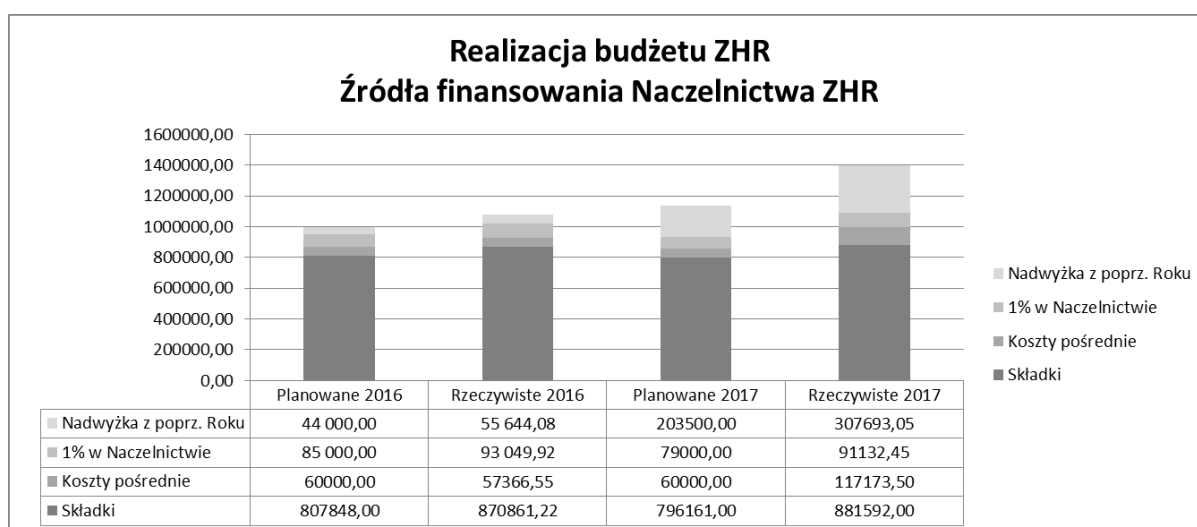
Ponieważ działalność odpłatna statutowa oraz dotacje nie mogą być źródłem zysku, struktura wydatków wygląda podobnie, w efekcie ponad 92% wydatków w naszej organizacji przeznaczanych jest na działalność programową, a koszty administracyjne stanowią zaledwie 7% wydatków, co jest bardzo niewielką częścią i obrazuje społeczny charakter naszej działalności.

6.2 Budżet ZHR

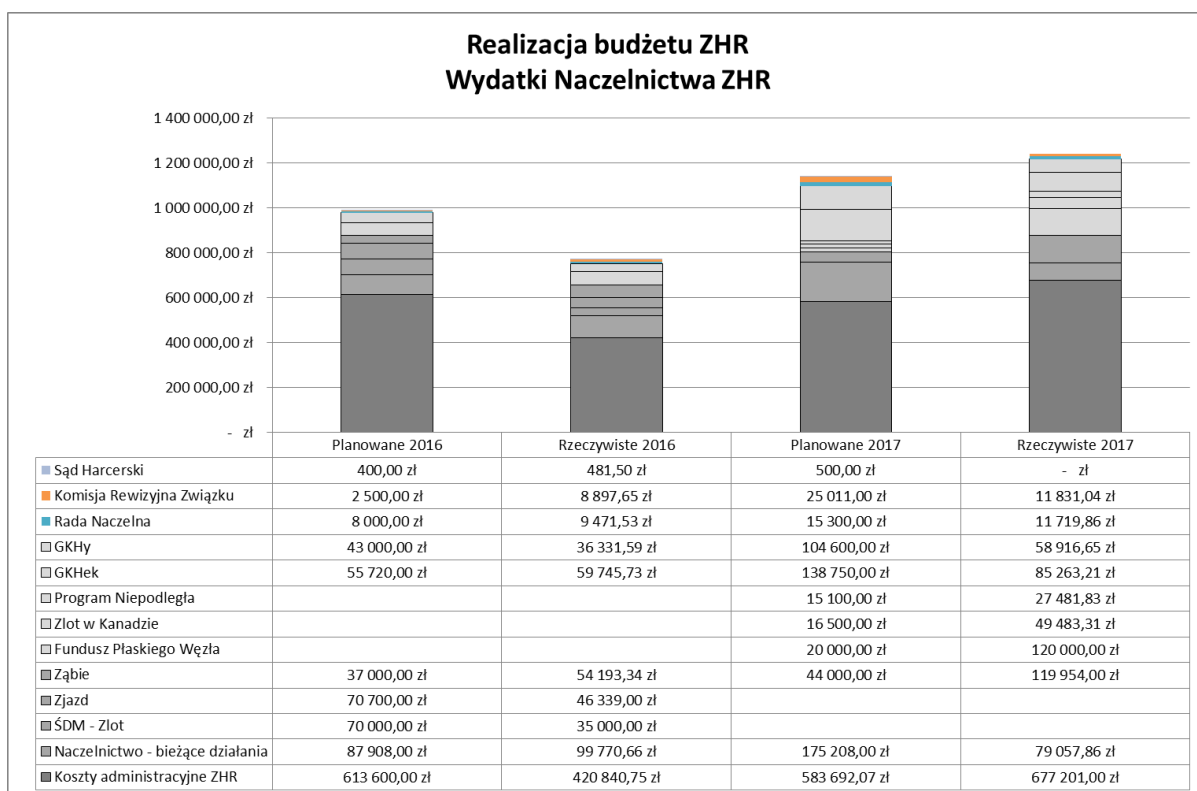
Budżet ZHR zawiera zestawienie środków własnych oraz wpływów z tytułu składek członkowskich, kampanii 1% oraz kosztów pośrednich, pozostających do dyspozycji Skarbnika ZHR, służących sfinansowaniu działań na szczeblu centralnym. Po stronie źródeł finansowania nie są uwzględniane prognozowane dotacje i umowy, gdyż decyzje co do ich przyznania czy zawarcia nie należą wyłącznie do Naczelnictwa ZHR. Jako wpływ z tytułu 1% w budżecie prognozowana jest tylko część pozostająca w Naczelnictwie ZHR jako Fundusz Programowy, Fundusz Organizacji Kampanii, środki przeznaczone dla ZHR jako organizacji, bez wskazania konkretnej jednostki lub ze wskazaniem niejednoznacznym.

Po stronie wydatków budżet ZHR zawiera wszelkie koszty do pokrycia przez organizację na zaspokojenie niezbędnych działań organizacyjnych, programowych, ale również rozwojowych, z uwzględnieniem kosztów utrzymania siedziby i pracowników biura.

W 2016 roku wpływy składkowe wyniosły 870 861,22 zł i były o 8% większe niż zaplanowane w budżecie, co było spowodowane przede wszystkim spłaceniem przez okręgi zaległości składkowych z poprzednich lat. Przełożyło się to na większe o 7% zsumowane źródła finansowania uwzględniane w budżecie, które wyniosły 1 069 514,99 zł.

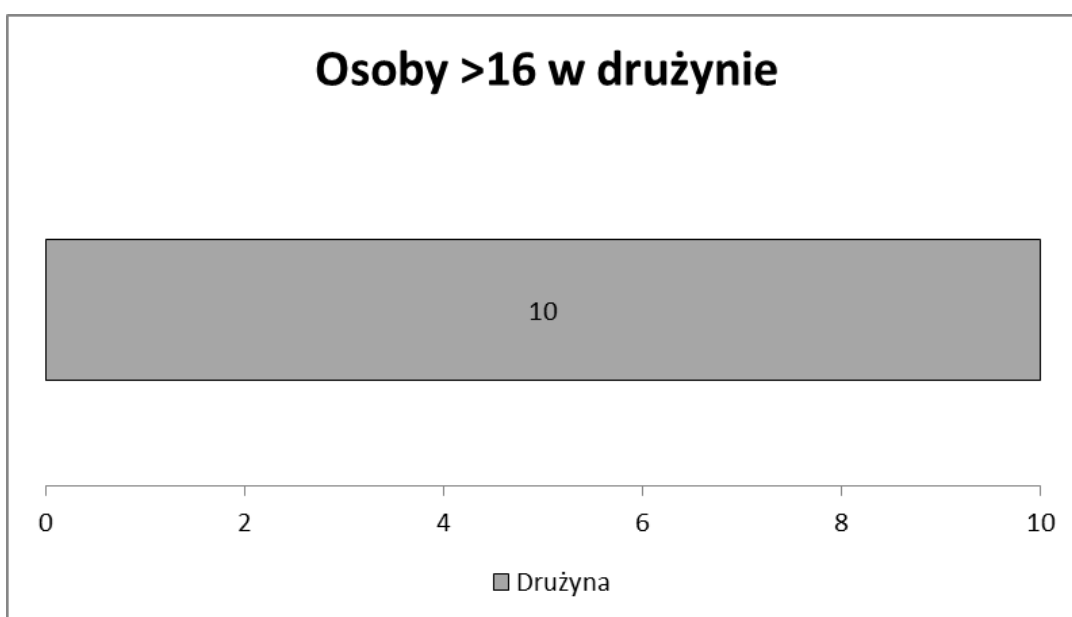
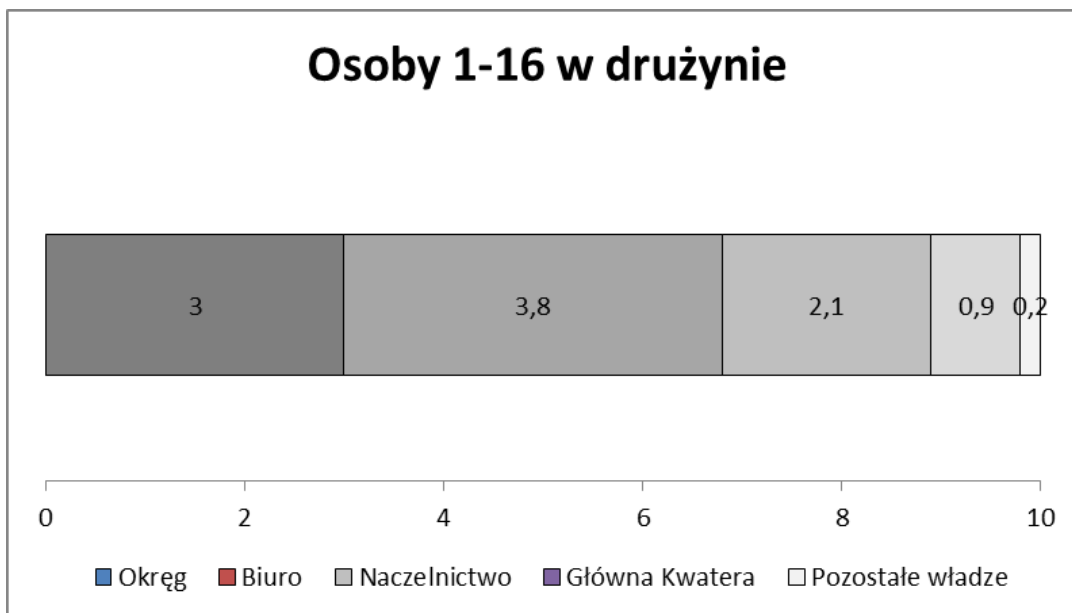
W 2017 roku również wpływy składkowe były większe niż planowano i wyniosły 881 592 zł. Sumarycznie źródła finansowania były większe o 22%, co było skutkiem dużej nadwyżki z 2016 roku (ponad 300 tys. zł), większych wpływów składkowych i większych kosztów pośrednich z racji rekordowo wysokich dotacji.

Suma wydatków określonych budżetem w 2016 roku wyniosła 771 071,75 zł i stanowiła zaledwie 78% planowanej kwoty. Głównym źródłem oszczędności były koszty administracyjne, gdzie realizacja budżetu wyniosła 69%, a związane jest to z możliwością skorzystania z odliczeń VAT, jak i brakiem realizacji części pomysłów usprawniających pracę biura, na które zarezerwowane były środki. W efekcie na koniec 2016 roku odnotowaliśmy nadwyżkę w wysokości około 300 000 zł. Na moment sporządzania budżetu na 2017 rok możliwość osiągnięcia znacznej nadwyżki była już widoczna i zostało to uwzględnione po stronie źródeł finansowania. Dzięki temu budżet na 2017 rok zakładał wzrost wydatków o 48% względem roku 2016.

Nadwyżka pozwoliła w 2017 roku na przekazanie środków na Fundusz Płaskiego Węzła (120 000 zł) stworzony dla zabezpieczenia na wypadek sytuacji kryzysowych w organizacji, oraz posłużyła na dofinansowanie remontów w ośrodku ZHR w Ząbiu. Ponieważ w ciągu 2017 roku już wiadomo było, że źródła finansowania będą większe niż planowano, mogliśmy pozwolić sobie na zwiększenie wydatków. Sumarycznie wydatki budżetowe w 2017 roku wyniosły 1 240 908,76 zł i były o ponad 60% większe od wydatków w 2016 roku, co pokazuje jak zmienia się nasza organizacja i rozwija. Zaznaczyć jednak trzeba, że ta sytuacja była też spowodowana inną strukturą dotacji i tym samym brakiem możliwości sfinansowania niektórych działań Głównych Kwater ze środków publicznych, przez co musiały być one sfinansowane z budżetu ZHR.

Poniższa grafika prezentuje rozbicie składki członkowskiej na poszczególne rodzaje kosztów. Przyjęto dla uproszczenia założenie, że wysokość składki w przykładowym okręgu to 10 zł miesięcznie.

7. Światowe Dni Młodzieży

Zgodnie z przyjętym budżetem na potrzeby Zlotu z okazji Światowych Dni Młodzieży organizatorzy otrzymali środki w wysokości 70 000 zł, z czego połowa tej kwoty nie została finalnie wykorzystana i wróciła do dyspozycji ZHR. Organizatorzy zlotu nie składali wniosków dotacyjnych, składał je za to HOPR dla sfinansowania swoich działań wokół Światowych Dni Młodzieży i robił to skutecznie, co widać w szczegółach w pkt 7.

8. 1% w 2016 i 2017 roku

Wpłaty z tytułu 1% oraz ich podział w 2016 i 2017 roku (czyli w ramach rozliczeń podatkowych odpowiednio za 2015 i 2016 rok) przedstawia tabela poniżej:

		2016 (za 2015)	2017 (za 2016)
Suma wpłat 1%		360 409,84 zł	357 774,03 zł
Wpłaty niezidentyfikowane		23 469,40 zł	23 582,61 zł
Wpłaty zidentyfikowane dla jednostek z:		336 940,44 zł	334 191,42 zł
	Okręg Dolnośląski	18 880,83 zł	15 351,67 zł
	Okręg Górnośląski	15 827,30 zł	14 552,06 zł
	Okręg Kujawsko – Pomorski	11 194,90 zł	10 985,58 zł
	Okręg Lubelski	13 578,73 zł	16 772,38 zł
	Okręg Łódzki	13 116,73 zł	19 456,17 zł
	Okręg Małopolski	38 646,27 zł	35 081,45 zł
	Okręg Mazowiecki	83 380,42 zł	78 286,32 zł
	Okręg Podkarpacki	7 244,14 zł	7 194,00 zł
	Okręg Pomorski	27 753,90 zł	25 685,36 zł
	Okręg Wielkopolski	21 710,42 zł	20 807,79 zł
	Okręg Północno- Zachodni	10 678,21 zł	17 646,91 zł
	Okręg Staropolski	5 348,07 zł	4 821,89 zł
	Inne jednostki (w tym ZHR)	25 778,29 zł	24 104,97 zł
Fundusz programowy		16 847,02 zł	16 709,57 zł
Fundusz organizacyjny		26 955,21 zł	26 735,30 zł

Tradycyjnie, choć z opóźnieniem, Naczelnictwo przekazywało okręgom część środków z funduszu organizacyjnego na promocję 1 % dla ZHR w okręgach. Niestety, według informacji z okręgów, środki na promocję 1% przekazane im w poprzednich latach zostały wykorzystane w niewielkim stopniu lub wcale.

W wyniku analiz prawnych ustaliliśmy, że okręgi posiadające osobowość prawną nie posiadają statusu Organizacji Pożytku Publicznego mimo, iż są częścią ZHR, który taki status posiada. Uniemożliwia to przekazywanie tym okręgom środków 1% przez Naczelnictwo, jednak z racji, że na deklaracjach podatnicy wskazują konkretne jednostki ciąży na nas obowiązek przekazania do tych jednostek zebranych środków, Naczelnictwo przekazuje równowartość tych kwot jako środki własne.

9. Lista pozyskanych dotacji w latach 2016 - 2017

W 2016 roku zrealizowane zostały następujące projekty dotacyjne:

Nazwa zadania	Donator	Przyznana kwota dotacji	Organizator (Okręg)
Szlak Ciesielskiego	Fundacja BZWBK	7000 zł	Naczelnictwo
Wspieranie polskich organizacji harcerskich na terenach Białorusi i Rosji "Polonia Restituta"	Senat	65 000 zł	Okręg Pomorski
Harcerskie lato w Polsce	Senat	100 000 zł	Okręg Pomorski
Kombatanci na ścieżkach 33. Ogólnopolskich Puszczańskich	UdSKIOR	2 000 zł	Okręg Mazowiecki

Nazwa zadania	Donator	Przyznana kwota dotacji	Organizator (Okręg)
Harców			
Wzór patriotyzmu i oddania ukochanej Ojczyźnie.	UdSKIOR	6 000 zł	Okręg Mazowiecki
Rajd Meksyk	UdSKIOR	11 000 zł	Okręg Mazowiecki
Ćwierćwiecze w "Sztafecie Pokoleń". 25-lecie Porozumienia ŚZPAK "Ponury"- "Nurt" z ZHR	UdSKIOR	7 000 zł	Obwód Świętokrzyski
Bądź gotów 2016	MON	9 750 zł	Okręg Lubelski
Regionalne i Ogólnopolskie Manewry proobronne HOPR cz. 2 przygotowań do służby ŚDM 2016	MON	49 400 zł	HOPR
Praktyczne działania proobronne podczas ŚDM Kraków 2016	MON	272 880 zł	HOPR
Niepodległość i Patriotyzm	MON	18 010 zł	Okręg Staropolski
Żywa historia - Inscenizacja Historyczna Upamiętniająca Bohaterów III Zgrupowania AK "Lisa" z Podkarpacia	MON	9 300 zł	Okręg Północno-Zachodni
Turniej Drużyn Puszczańskich, Pomorze 2016	MON	27 200 zł	Okręg Pomorski
Szkoła Kresy	MEN	50 000 zł	Okręg Pomorski
Staropolskie obozy szkoleniowo-wypoczynkowe. Wypoczynek wyjazdowy -HAL 2016	Kuratorium Oświaty w Warszawie	49 000 zł	Okręg Staropolski
Pamięć i tożsamość	UdSKIOR	6 000 zł	Naczelnictwo
Wilczymi szlakami Wyklętych	UdSKIOR	4 000 zł	Okręg Kujawsko-Pomorski
Łączymy pokolenia by ratować od zapomnienia. Kresy 2016.	UdSKIOR	10 000 zł	Okręg Górnośląski
Digitalizacja archiwum materiałów harcerskich	Archiwum Państwowe	37 530 zł	Naczelnictwo
Wolontariat harcerski w szkołach	MEN	524 344 zł	Naczelnictwo

W 2017 roku zrealizowane zostały następujące projekty dotacyjne:

Nazwa zadania	Donator	Przyznana kwota dotacji	Organizator (Okręg)
Polonia Restituta	Senat	96 697,00 zł	Okręg Pomorski
Reduta Ordon - wsparcie harcerstwa polskiego na Białorusi, Rosji i Ukrainie	Senat	92 210,00 zł	Okręg Pomorski
Akcja Paczka - Pomoc Polakom na Wschodzie	Senat	54 550,00 zł	Naczelnictwo
Rozwój harcerstwa polskiego w Skandynawii	Senat	30 000,00 zł	Okręg Wielkopolski
Wyprawka szkolna dla Wołyniaków	Senat	21 550,00 zł	Okręg Północno-Zachodni
Harcerska Szkoła Polskich Liderów KRESY 2017 (5 edycja)	Senat	341 561,00 zł	Naczelnictwo
Polskie Harcerskie Lato 2017 (27.edycja)	Senat	1 103 522,00 zł	Naczelnictwo
Niepodległość i Patriotyzm	MON	19 280,00 zł	Okręg Staropolski
Żywa historia - inscenizacja upamiętniająca poruczników: Aleksandra Dziedzica „Ryś” i Mariana Sedlaczka „Beski”, bohaterów Powstania Warszawskiego	MON	12 050,00 zł	Okręg Północno-Zachodni
Kombatanci na ścieżkach 35. Jubileuszowych Ogólnopolskich Puszczańskich Harców	UdSKIOR	6 000,00 zł	Okręg Staropolski
Wzór patriotyzmu i oddania ukochanej Ojczyźnie	UdSKIOR	8 000,00 zł	Okręg Staropolski
Rajd Meksyk	UdSKIOR	12 000,00 zł	Okręg Mazowiecki
Historia jako temat pracy z młodzieżą	PNWM	11 400,00 zł	Okręg Małopolski
Ojczyźnie miłej służ!	MON	17 850,00 zł	Okręg Staropolski
35. Jubileuszowe Ogólnopolskie Puszczańskie Harce	MON	14 825,00 zł	Okręg Staropolski
Szkolenia proobronne HOPR (3 edycja)	MON	222 400,00 zł	HOPR
Cykl warsztatów terenoznastwo i orientacja	MON	38 490,00 zł	Okręg Łódzki

Nazwa zadania	Donator	Przyznana kwota dotacji	Organizator (Okręg)
Edukacja w zakresie pierwszej pomocy HOPR ZHR	MZ	150 000,00 zł	HOPR
Szkoła Kresy 2017	MEN	40 000,00 zł	Okręg Pomorski
Myśląc Ojczyzna...- gra dla gromad zuchowych ZHR	Patriotyzm Jutra	15 000,00 zł	Okręg Łódzki
Łączymy pokolenia by ratować od zapomnienia. Kresy 2017.	UdSKIOR	10 000,00 zł	Okręg Górnośląski
60 Rocznica powstania Środowiska „Ponury-Nurt”	UdSKIOR	4 000,00 zł	Okręg Staropolski
Uroczystości Wykusowe	UdSKIOR	6 000,00 zł	Okręg Staropolski
„Załamank” – Rekonstrukcja Historyczna „Akcji na Załamanku 1944”	UdSKIOR	4 000,00 zł	Okręg Staropolski
Służba i wychowanie patriotyczne	MON	33 790,00 zł	Naczelnictwo
Tydzień Patriotyczny 2017 w Łodzi jako etap przygotowania do Stulecia Odzyskania Niepodległości	MON	32 675,00 zł	Okręg Łódzki
Tydzień Patriotyczny 2017	Fundacja PKO BP	13 000,00 zł	Okręg Północno-Zachodni
Harcerskie Jazzy	NCK	17 000,00 zł	Okręg Małopolski
Program wychowawczy ZHR - Niepodległa 1918/2018	Biuro Niepodległa	21 200,00 zł	Naczelnictwo
Turniej zastępów „Major Zapora” Mielecko-Ropczyckiego Związku Drużyn Harcerzy	MON	9 000,00 zł	Okręg Podkarpacki
Szkolenia proobronne ratowników - sytuacje kryzysowe	MON	129 040,00 zł	HOPR

W 2016 i 2017 roku działalność Związku w znaczącej części finansowana była z dotacji uzyskanych z następujących źródeł (dotyczy tylko dotacji centralnych):

DONATOR	Kwota Dotacji 2016	Kwota Dotacji 2017
Senat	165 000 zł	1 740 090 zł
Ministerstwo Obrony Narodowej	386 540 zł	529 400 zł

DONATOR	Kwota Dotacji 2016	Kwota Dotacji 2017
Ministerstwo Edukacji Narodowej	574 344 zł	40 000 zł
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	46 000 zł	50 000 zł
Ministerstwo Zdrowia	-	150 000 zł
Biuro Niepodległa	-	21 200 zł
Narodowe Centrum Kultury	-	17 000 zł
Patriotyzm Jutra	-	15 000 zł
Fundacja PKO BP	-	13 000 zł
Polsko Niemiecka Wymiana Młodzieży	-	11 400 zł
Kuratorium Oświaty w Warszawie	49 000 zł	-
Archiwum Państwowe	37 530 zł	-
Fundacja BZ WBK	7 000 zł	-

W 2016 roku pozyskaliśmy 1 265 414 PLN dotacji w 20 pozytywnie rozpatrzonych wnioskach.

W 2017 roku pozyskaliśmy 2 587 090 PLN dotacji w 31 pozytywnie rozpatrzonych wnioskach. Dodatkowo w 2016 roku, w ramach umów na zabezpieczenie medyczne Światowych Dni Młodzieży HOPR pozyskał 669 160 PLN.

W ciągu kilku ostatnich lat wypracowaliśmy metody działania oraz pozyskaliśmy pracowników, dzięki którym sprawnie realizujemy duże projekty. Zaowocowało to rekordowo wysokim poziomem pozyskanych dotacji w 2017 roku. Duży wkład w ten sukces wniósł hm. Adam Niemkiewicz, który współtworzył większą część wniosków, nie tylko związanych z prowadzonym przez niego HOPRem.

Kolejny rok z rzędu suma dotacji utrzymuje się na wysokim poziomie mimo zmieniających się źródeł finansowania, co świadczy o sprawności w pozyskiwaniu przez ZHR środków publicznych. Taki poziom działań wymaga od nas zmiany w organizacji pracy obszarze projektów, kierowanie i rozliczanie dużych projektów nie jest polem służby, a pracą za wynagrodzeniem.

Wyraźne zmniejszenie dotacji z MEN wynika z przesunięcia części środków publicznych do dyspozycji Senatu oraz z krótkiego terminu i zmienionych zasad w konkursie dotyczącym wolontariatu w szkole w 2016 roku. W 2017 roku konkurs tego typu nie został ogłoszony.

10. Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy w Zabiu

Ośrodek jest w posiadaniu ZHR od kilkunastu już lat. Jest on położony w środku lasu, z dala od ludzi, nad jez. Łańskim w gminie Olsztynek, 30km od Olsztyna. Na 4,5ha terenie znajduje się ponad 40 domków 2-8 osobowych oraz dużo miejsca na rozbiście namiotów. Ośrodek dysponuje również bardzo dużym pomostem, sanitariatami, stołówką, zapleczem kuchennym, a nawet dawną salą kinową.

W 2016 roku kontynuowane były prace remontowe w ośrodku w Ząbiu, m.in. wyremontowana została stołówka wraz z zadaszeniem, duża część pomostu, wykonana została wycinka pielęgnacyjna części drzew w uzgodnieniu z Nadleśnictwem. Dzięki dużemu zaangażowaniu Marzeny Seredy, koordynatora ośrodka, poprawia się również sytuacja finansowa ośrodka.

W 2017 roku kontynuowaliśmy inwestycje w ośrodku – w budynku zaplecza gastronomicznego przygotowana została wydawalnia posiłków oraz zmywalnia z magazynem naczyń kuchennych; wyremontowana została większość domków – odmalowano wnętrza oraz zakupiono wyposażenie: łóżka piętrowe, materace, pościel, naczynia. Pozwoliło to osiągnąć przełomowy moment – możliwość organizacji kolonii dla dzieci. W 2017 roku w ośrodku w Ząbiu na letnim wypoczynku gościliśmy 350 dzieci z Litwy, Ukrainy i Białorusi w ramach projektu „Harcerskie Lato w Polsce” oraz dwie kolonie zuchowe ZHR. W szczytowym momencie w jednym czasie w ośrodku przebywało ponad 100 zuchów. W sierpniu 2017 ośrodek Ząbie został awaryjną bazą dla kursów metodycznych i instruktorskich Okręgu Łódzkiego ZHR.

Na terenie ośrodka w 2017 roku postawiliśmy wiatę oraz wyposażyliśmy ją w stoły i krzesła, co stworzyło kolejne miejsce do wykorzystania w czasie zajęć kolonijnych. W 2017 roku został doposażony w sprzęt sportowy: badmintony, piłki, slackline, siatkę do siatkówki, obręcz hula-hop i inne. Zakupiony został sprzęt muzyczny. Kąpielisko zostało wyposażone w niezbędny sprzęt wodny oraz ratowniczy. Zakupione zostało 12 kajaków oraz kapoki.

Obecnie ośrodek ma możliwość przyjęcia 173 gości. Przyjmujemy zapisy na sezon letni 2018.

11. Zespół finansowy

W 2016 roku powołany został Zespół Finansowy przy Skarbniku ZHR w składzie: hm. Monika Jaskuła, hm. Barbara Kubiak, phm. Dorota Wojdyga. Na spotkaniach zespołu omawiane były bieżące kwestie finansowe Związku, zespół służył wsparciem Skarbnikowi ZHR w przygotowywaniu zmian w obszarze finansowym organizacji. W spotkaniach zespołu uczestniczyła również hm. Monika Kobus, członek Komisji Rewizyjnej Związku.

12. Forum Gospodarcze

10 grudnia 2016 roku odbyło się Forum Gospodarcze, którego głównym inicjatorem był hm. Przemysław Stawicki i Komisja Finansowo-Gospodarcza Rady Naczelnej ZHR. Tematem przewodnim spotkania były ośrodki, budynki, siedziby, których właścicielem, dzierżawcą lub najemcą jest ZHR. Praktycznie wszystkie te obiekty są w słabej kondycji, zwracana była uwaga na niedoinwestowanie tych miejsc, jak i na brak sukcesów ZHR na polu pozyskiwania tego typu miejsc na własność. Główną konkluzją spotkania była konieczność powołania Kwatermistrza ZHR, który przejmie od Skarbnika ZHR nadzór nad majątkiem trwałym.

13. Jednolity Plik Kontrolny

W wyniku nowych przepisów wszystkie okręgi ZHR od lipca 2018 roku będą zobowiązane do udostępnienia na życzenie Urzędu Skarbowego informacji finansowych w formie jednolitego pliku kontrolnego. Obowiązek nie dotyczy sposobu prowadzenia dokumentacji finansowej, a jedynie sposobu udostępnienia informacji w tym obszarze. Naczelnictwo ZHR prowadzi prace mające na celu pozyskanie szczegółowych informacji o sposobie dostosowania programów księgowych do nowych przepisów.

14. ZIHER

Od 2018 roku wszystkie okręgi korzystające z ZIHERa zobowiązane są do przejścia na jego nową wersję. W 2017 pilotażowo na nowej wersji działał Okręg Staropolski. Nowy ZIHER rozwiązuje zdecydowaną większość ułomności starego systemu, pozwala również na większą elastyczność, np. modyfikację kolumn kosztowych, co pozwala na wprowadzanie uproszczeń dla jednostek w prowadzeniu rozliczeń. Jako Skarbnik ZHR uważam, że rozliczenia 90% jednostek (tych, które nie posiadają harcówek, samochodów, wynagrodzeń w pracy śródrocznej) można uprościć do jednej kolumny po stronie kosztów, bez konieczności rozbijania ich na kategorie.

Konieczne należy nadmienić, że nowa wersja ZIHERa jest efektem wieloletniej pracy praktycznie jednego człowieka – Marcina Stożka, który w ramach służby, bez większego wsparcia, doprowadził temat do końca.

15. ZHR Poznańczyk

ZHR potrzebuje spółki, która realizować będzie zadania możliwe do wykonania w formie działalności gospodarczej. Przykładami takich działań są: Wydawnictwo ZHR, składnica harcerska, zarządzanie ośrodkiem w Ząbju. Pierwotną koncepcją Naczelnictwa było powołanie dedykowanej spółki do realizacji tych celów, jednak w praktycznym działaniu skuteczniejsze okazało się wykorzystanie już istniejącej spółki ZHR Poznańczyk, w której Naczelnictwo posiada 1% udziałów, a 99% udziałów należy do Okręgu Wielkopolskiego. Spółka ta została powołana w 2003 roku celem zarządzania nieruchomością należącą do tego okręgu. Obecnie działalność ta stanowi ok. 25% obrotów spółki, gdyż dodatkowo spółce zostały powierzone zadania przez Naczelnictwo ZHR, przeznaczone dla nowej spółki. W efekcie od 2017 roku toczą się rozmowy między Naczelnictwem a Okręgiem dotyczące zmiany udziałów w spółce, by w lepszym stopniu odzwierciedlały one rzeczywiste działania Poznańczyka. Naczelnictwo nie planuje powołania oddzielnej spółki.

16. „Złota Kaczka”

Uchwałą z dnia 18 stycznia 2018 roku Naczelnictwo ZHR podjęło decyzję o przejęciu od Okręgu Dolnośląskiego pełnej opieki nad „Złotą Kaczką” – ponad stuletnią barką wpisaną do rejestru zabytków, wyciągniętą z dna Odry i przez wiele lat remontowaną siłami wrocławskich wodniaków przy dużym wsparciu środków publicznych.

Bardzo częstym tematem posiedzeń Naczelnictwa były sytuacje trudne i sporne w Okręgu Dolnośląskim. W dużym stopniu sytuacje te dotyczyły ośrodka „Zatoka”, statku „Złota Kaczka” oraz osób, które w ciągu ostatnich kilku lat odpowiadały za ten majątek lub miały z nim styczność. W naszej opinii działania Zarządu Okręgu, mimo wielu podejmowanych przez niego prób, nie doprowadziły do poprawy sytuacji i rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Odnosimy jednocześnie wrażenie, że sytuacje te na tyle angażowały Zarząd Okręgu, że cierpiała na tym ogólna kondycja okręgu, co zostało wyrażone przez Komisję Rewizyjną Związku. W ciągu bieżącej kadencji wielokrotnie byliśmy angażowani w rozwiązanie sporów w okręgu, członkowie Naczelnictwa odbyli wiele spotkań i rozmów przede wszystkim z Mateuszem Surowskim, Przewodniczącym Zarządu Okręgu. Według nas przejęcie przez Naczelnictwo opieki nad „Złotą Kaczką” zmniejszy zakres odpowiedzialności spoczywający na Zarządzie Okręgu i przyczyni się do większego zaangażowania Zarządu we wspieranie działalności podlegających jednostek.

„Złota Kaczka” jest obiektem o wysokiej wartości, wpisanym do rejestru zabytków, unikalnym wśród pływających jednostek śródlądowych w Polsce i z tych względów musi być poddany szczególnej trosce. Jest to jednocześnie statek posiadający wysoki potencjał do wykorzystania w pracy harcerskiej, jak również do promocji ZHR. Mamy świadomość, że grono osób posiadających kompetencje do sprawowania technicznej opieki nad barką, jak również posiadających uprawnienia, a przede wszystkim umiejętności do sterowania nią, jest bardzo wąskie. Zarząd Okręgu podjął próby zaangażowania takich osób, lecz według nas okazały się one nieskuteczne, czego dowodem jest - stwierdzone podczas wizyty w Zatoce przedstawiciele Naczelnictwa i Komisji Rewizyjnej Związku - niewystarczające zabezpieczenia statku na zimę, co stworzyło ryzyko poważnych kosztów finansowych. W ciągu ostatnich kilku lat, mimo zainteresowania Zarządu Okręgu barką, nie został wypracowany plan działania mający na celu zabezpieczenie tego majątku, dalsze prace remontowe, wykorzystanie statku w pracy drużyn, szczególnie żeglarskich skupionych w ośrodku „Zatoka”. Ta nieskuteczność działań Zarządu Okręgu również jest powodem przejęcia opieki nad „Złotą Kaczką” przez Naczelnictwo.

Obecnie osobą zarządzającą „Złotą Kaczką” jest Skarbnik ZHR hm. Grzegorz Karczmarczyk, który jest w posiadaniu kluczy do barki i niezbędnych części do jej uruchomienia. Statek cumuje w ośrodku ZHR „Zatoka” we Wrocławiu i w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej pieczy nad „Złotą Kaczką” (szczególnie w okresie mrozów) dostęp do niej posiada również komendantka ośrodka Malwina Grudzień. Do momentu wypracowania koncepcji wykorzystania barki jedyną osobą decyzyjną w tym zakresie jest hm. Grzegorz Karczmarczyk. Na wiosnę planowane są spotkania z drużynami żeglarskimi działającymi we Wrocławiu, osobami posiadającymi doświadczenie w łączeniu harcerstwa z żeglarstwem oraz osobą, która przez ostatnie lata opiekowała się barką i odpowiadała za jej remonty. Spotkania mają na celu wypracowanie sposobu pracy z barką, jej wykorzystania, planów dalszego jej remontowania. Planowany jest również audyt statku przez Polski Rejestr Statków w celu oceny obecnego stanu oraz określenia zakresu niezbędnych prac, by dostosować statek do koncepcji wynikającej z powyższych ustaleń.

17. Podziękowania

Za działania w latach 2016 - 2017 roku należą się podziękowania następującym osobom:

- hm. Adamowi Niemkiewiczowi – za olbrzymi wkład w przygotowanie wniosków dotacyjnych i opracowywanie koncepcji funkcjonowania ośrodka w Ząbju,
- Piotrowi Leonarskiemu – byłemu instruktorowi ZHR, za pomoc przy złożeniu wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej dotyczącej zwolnienia z VAT,
- Marcinowi Stożkowi – za wytrwałą, samodzielną, wieloletnią pracę, której skutkiem jest nowa wersja ZIHERa,
- Pani Beacie Pękackiej – księgowej ZHR, za trud pracy włożonej w 2016 roku, szczególnie w kwestiach księgowych, z którymi nasza organizacja miała do czynienia po raz pierwszy.

hm. Grzegorz Karczmarczyk

hm. Wiesław Turzański – Sekretarz Generalny

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Koordynacja działań związanych z reprezentacją ZHR na spotkaniach zewnętrznych.
2. Obowiązki Komisarza Zagranicznego w zakresie kształtowania polityki zagranicznej ZHR, współpracy z międzynarodowymi organizacjami skautowymi oraz z polskimi organizacjami harcerskimi spoza Polski, koordynacja wyjazdów zagranicznych.
3. Koordynacja bieżącej współpracy z krajowymi organizacjami harcerskimi w tym udział w pracach zespołu międzyorganizacyjnego dot. otoczenia prawnego harcerstwa.
4. Koordynacja działań programowych ZHR dot. zagadnień patriotycznych i współpracy z organizacjami kombatanckimi i pro obronnymi.
5. Nadzór i wsparcie przy działaniach HOPR.
6. Nadzór nad sztandarem Związku

REALIZACJA:

1. Reprezentacja ZHR na spotkaniach zewnętrznych

To jeden z najważniejszych obszarów aktywności Naczelnictwa ZHR. To przez ten pryzmat postrzegana jest aktywność organizacji, jej sprawność i zaangażowanie w najważniejsze przedsięwzięcia o randze państwowej. Koordynacja tych działań odbywa się na bieżąco we współpracy z Przewodniczącym i członkami Naczelnictwa. Wsparcie organizacyjne biura zapewnia hm. Magdalena Masiak. Reprezentacja aranżowana jest w odpowiedzi na spływające do ZHR zaproszenia i propozycje głównie w obszarach współpracy z wymienionymi poniżej partnerami. Jest również efektem kreowania polityki dobrego usytuowania i postrzegania która przekłada się na wsparcie działań ZHR przez przyjazne nam podmioty. Szczegółowy wykaz - kalendarium w załączniku do sprawozdania.

Reprezentacja zewnętrzna obejmowała głównie kontakty z centralnymi jednostkami administracji państwowej i Kościoła:

- **Protektorem Harcerstwa** - Prezydentem Andrzej Dudą i Jego Kancelarią przy okazji inicjatyw dotyczących ruchu harcerskiego, uroczystości państwowych, spotkań i konferencji wynikających z istoty Honorowego Protektoratu nad Ruchem Harcerskim w Polsce i poza granicami Kraju.

W ostatniej kadencji było to m.in. współdziałanie i udział w uroczystościach rocznicowych i świątach państwowych, rocznic 10 kwietnia 2010 r., Święta Flagi oraz Dnia Polonii i Polaków za Granicą, ŚDM i Wizyty Papieża Franciszka w Polsce.

Od jesieni 2017 pojawiła się nowa aktywność wynikająca z Narodowych Obchodów Setnej Rocznicy Odzyskania Niepodległości, którym towarzyszą dziesiątki spotkań, konferencji, debat, koncertów i wystaw. Przewodniczący ZHR został powołany przez Prezydenta w skład Komitetu NOSRON, stąd też udział w posiedzeniach Komitetu i Zgromadzenia Narodowego.

nny charakter mają spotkania Prezydenta w środowisku organizacji harcerskich takie jak Betlejemskie Światło Pokoju w Pałacu Prezydenckim czy też DMB 2017 poświęcony wolontariuszom oraz DMB 2018 w Rezydencji Prezydentów RP Zamek w Wiśle symbolicznie wpisując się w początki II RP. W spotkaniach tych obok reprezentacji władz uczestniczą też instruktorzy i harcerze z poszczególnych organizacji. Zazwyczaj oczekiwana jest pomoc w organizację tych spotkań, w którą każdorazowo jako ZHR jesteśmy zaangażowani.

Specjalne działania były podejmowane również przy organizacja wizyty Prezydenta RP na obozie harcerskim Kujawsko-Pomorskiego Okręgu ZHR w Chomiąży Szlacheckiej w sierpniu 2016 roku. W ostatnim roku Protektor odwiedził obóz Skautów Europy.

Szczególnym zaszczytem dla ZHR był udział Pary Prezydenckiej w Inauguracji programu „*Niepodległa 1918-2018*” w Krakowie podczas październikowego Zjazdu Instruktorskiego w dwusetną rocznicę śmierci Naczelnika Tadeusza Kościuszki.

Budującym szczególnie dla Środowiska Łódzkiego ZHR było zainteresowanie i szczere współczucie Protektora po sierpniowej tragedii na obozie w Suszku. W marcu tego roku odwiedził miejsce obozu i w obecności przedstawicieli Komendy zgrupowania oraz Kapelana Naczelnego ZHR poprzez modlitwę i złożony bukiet biało-czerwonych kwiatów oddał hołd tragicznie zmarłym harcerkom.

- **Robocze kontakty z MEN** dotyczyły zmian w rozporządzeniach i ustawie o systemie oświaty związanych z wypoczynkiem, wsparcia finansowego ZHR oraz inicjatyw programowych ministerstwa. W ostatniej kadencji ZHR brał aktywny udział w tworzeniu i realizacji programu „Wolontariat w Szkole”, podjęliśmy też wspólne działania przy projekcie Systemu Certyfikacji Kompetencji. Czujemy się również doceni, że MEN objął patronatem nasz autorski ogólnopolski konkurs „*Szkoła Niepodległej*”, który będzie realizowany w szkołach w ramach „*Roku dla Niepodległej*”.

- **Kontakty z MON, BBN, Dowództwem WOT i Dowództwem Garnizonu m.st. Warszawy** dotyczące wychowania patriotyczno-obronnego, inicjatyw pro obronnych i udziału w uroczystościach. Udział w dedykowanych tym problemom spotkaniach i konferencjach organizowanych m.in. przez Centralną Bibliotekę Wojskową.

- **z Urzędem ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Instytutem Pamięci Narodowej** w związku z realizacją wspólnych inicjatyw programowych oraz udziału w uroczystościach upamiętniających wydarzenia historyczne, bitwy i miejsca pochówku żołnierzy w tym również poza granicami kraju. Udział w uroczystej gali Nagrody „Kustosz Pamięci Narodowej” przyznanej ZHR w 2016 r. oraz czynny udział w pracach Kapituły tej nagrody. Organizacja kilku

spotkań Przewodniczącego ZHR z Prezesem IPN Jarosławem Szarkiem w celu zakreślenia obszarów dalszej dobrej współpracy. Jesteśmy Partnerami konkursów IPN i podobnie IPN jest partnerem programu „*Niepodległa 1918-2018*”.

Od 2018 jesteśmy partnerami i wspieramy organizację Konkursu Historycznego „Patria Nostra” dedykowanego szkołom w kraju i poza Polską.

Reprezentacja ZHR uczestniczyła w pogrzebach m.in. płk.Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki” oraz Danuty Siedzkówny „Inki” i Feliksa Selmanowicza „Zagończyka”. Bierzymy udział w obchodach Narodowego Dnia Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” oraz uroczystościach w rocznicę Bitwy o Monte Cassino. Uczestniczymy z zdecydowanej większości uroczystości organizowanych przez UdsKiOR stając się niezawodnym partnerem Urzędu.

- **udział w pracach Komisji Sejmowych ds. oświaty i wychowania oraz Polonii**

- **robocze kontakty z Posłami, Senatorami i Ministrami** m.in. MKiDN, MEN, MSZ, MSWiA. Tutaj warto wspomnieć ważne spotkanie Przewodniczącego ZHR z Wiceministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Jarosławem Selinem w sprawie współpracy przy obchodach 100.lecia Niepodległości Polski.

- **spotkania z Biskupem Polowym** - Delegatem Konferencji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Harcerskiego, Kurią Polową, Kurią Warszawską i Warszawsko-Praską dotyczące min. przedsięwzięć duszpasterskich związanych z bł. Wincentym Frelichowskim, Świętem Dziękczynienia. Koordynowanie pomocy ze strony Kościoła w przygotowaniach do Światowych Dni Młodzieży. Wspieranie działań Kapelana Naczelnego ZHR. Współorganizacja i udział w pielgrzymkach do miejsca męczeńskiej śmierci Patrona Harcerstwa w KL Dachau.

- **Współpraca z Centrum Opatrzności Bożej, Fundacją Dzieło Nowego Tysiąclecia** przy organizacji „Dnia Papieskiego” oraz Krajowym Biurem Organizacyjnym ŚDM Panama 2019.

- Strategicznym partnerem ZHR stał się **Caritas Polska**, z którym będziemy współpracować m.in. przy kreowaniu nowych programów wspierających pracę młodych wolontariuszy.

- Robocze kontakty z **Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Państwową Strażą Pożarną, Generalnym Inspektorem Sanitarnym i Zarządem Lasów Państwowych** przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa i ograniczą część problemów przy organizacji obozów harcerskich.

- Partnerskie kontakty z Fundacją Harcerstwa Drugiego Stulecia, Domem Spotkań z Historią, PTTK, KIK, Światowym Związkiem Żołnierzy AK oraz Stowarzyszeniem „Szarych Szeregów”.

- Smutnym obowiązkiem Sekretarza Generalnego jest reprezentowanie ZHR podczas uroczystości pogrzebowych zasłużonych instruktorów, kombatanów, bohaterów i zacnych przyjaciół harcerstwa, niestety takich okoliczności było w ostatniej kadencji blisko trzydzieści.

- Odrębnym ważnym obszarem relacji zewnętrznych jest **współpraca z organizacjami harcerskimi** w Polsce i poza jej granicami oraz kontakty z organizacjami skautowymi. Szczególnie bliskie partnerskie relacje ze Skautami Europy SHK “Zawisza” FSE oraz Stowarzyszeniem Harcerskim zaowocowały min. wspólnym udanym udziałem w konkursach MEN. Utrzymywanie stałych roboczych kontaktów z władzami krajowego ZHP.

- Absolutnie najważniejszym przedsięwzięciem ostatniej kadencji były **Światowe Dni Młodzieży** w Krakowie. Koordynacja w imieniu Naczelnictwa ZHR wspólnie z Kapelanem Naczelnym kontaktów z Kościelnymi Komitetami Organizacyjnym ŚDM, Kurią Polową, Pełnomocnikiem Rządu, Kancelarią Premiera i Prezydenta, Wojewodą Małopolskim. Wsparcie

i współpraca z Komendą Złotu ZHR na ŚDM oraz Komendą Główną HOPR. Pozyskiwanie sponsorów i źródeł finansowania tego przedsięwzięcia.

2. Kształtowanie polityki zagranicznej ZHR, współpraca z międzynarodowymi organizacjami skautowymi oraz z polskimi organizacjami harcerskimi spoza Polski.

W związku z vacatem na funkcji Komisarza Zagranicznego za politykę zagraniczną odpowiadał Sekretarz Generalny. Wspólnie z hm. Magdaleną Masiak koordynował działania w tym obszarze. Dotyczyło to głównie zaproszeń i propozycji programowych trafiających do ZHR od naszych zagranicznych partnerów harcerskich i skautowych, jak i inicjatyw środowisk ZHR – planujących głównie wyjazdy i obozy zagraniczne.

Ważniejsze działania ostatniej kadencji to kontynuacja **współpracy z CES** (Confederation of European Scouts). Udział reprezentacji ZHR na Zlocie Scoutnet w Amsterdamie (03.2017) oraz na Zjeździe CES i spotkaniu Indaba w Wilnie (10.2017). Aktywny udział w Zlocie Scoutnet, której tegoroczna edycja miała miejsce w Trójmieście oraz organizacja wyprawy i udział reprezentacji ZHR latem 2017 na Eurojam w Hiszpanii. Na maj 2018 jest planowany udział wędrowniczek ZHR w Zlocie w Wielkiej Brytanii z okazji 100-lecia Wędrownictwa (Rover Centenary International Rover Moot). Współpracę z CES na bieżąco koordynuje przedstawiciel Naczelnictwa ZHR hm. Justyna Aarts.

W innych obszarach współpracy zagranicznej warto wspomnieć udział harcerek i harcerzy spoza Polski w Zlocie ZHR na ŚDM oraz kontakty z władzami FSE. Miało miejsce też kolejne robocze spotkanie z Kapelanem Naczelnym ICCS – chrześcijańskiej Konferencji działającej w ramach WOSM (z udziałem wiceprzewodniczącego ZHR i Kapelana Okręgu Mazowieckiego).

Na długofalową politykę współpracy z organizacjami skautowymi wciąż cieniem kładzie się zamknięcie przed laty oficjalnej współpracy władz WOSM i WAGGGS z ZHR. Posiadamy status „organizacji nieuznawanej” z pełnymi tego konsekwencjami. Ewentualna aktywność jest możliwa jedynie poprzez krajowy ZHP, który reprezentuje polskie harcerstwo w tych strukturach. Temat współpracy w ostatniej kadencji był podnoszony dwukrotnie przez Radę Naczelną, która wyznaczyła kierunki działań w tym obszarze. Pewną nadzieją na zmianę tej sytuacji dla szeroko pojętego ruchu harcerskiego były starania ZHP o organizację Jamboree 2023 w Gdańsku. Władze ZHR deklarowały przychylność temu projektowi i były zainteresowane czynnym zaangażowaniem w przygotowania oraz udziałem naszych drużyn w tym przedsięwzięciu. Pod tym kątem Naczelnictwo określiło zakres kompetencji i oczekowań wobec potencjalnego nowego Wydziału Zagranicznego. Przeprowadzono też kilka rozmów z potencjalnymi kandydatami na funkcję Komisarza. Niestety Konferencja Światowa zdecydowała o wyborze Korei i plany uległy zmianie. Grudniowe zmiany we władzach ZHP przyniosły nowe otwarcie na współpracę, które przejawiało się m.in. oficjalnym zaproszeniem delegacji harcerek i harcerzy ZHR do udziału w wyprawie na Jamboree 2019 w USA. Jesteśmy po wstępnych rozmowach i zgłosiliśmy udział pięciu wolontariuszy – instruktorów w tym przedsięwzięciu.

Zupełnie odmienny charakter miały **stałe kontakty z ZHP na Litwie, Harcerstwem Polskim na Ukrainie i w Białorusi oraz ZHP działającym poza granicami Kraju**. To tutaj odbywała się normalna braterska współpraca przy okazji obozów, imprez i uroczystości w Kraju i poza jego granicami. Zorganizowano w 2016 roku spotkanie Przewodniczącego ZHR z Wiceministrem Spraw Zagranicznych Janem Dziedziczakiem, które było wymianą opinii na temat współpracy zagranicznej w obszarze skautingu i harcerstwa poza Polską oraz wzajemnych oczekiwań. Dalsze robocze kontakty były utrzymywane głównie poprzez Dyrektora Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą oraz Doradcę Sekretarza Stanu. Ponadto odbyło się kilka spotkań z Senatorami RP i urzędnikami przy okazji opiniowania i wspierania starań o dofinansowanie inicjatyw międzynarodowych z środków Senatu RP, MSZ, MEN i innych

podmiotów państwowych. Zaowocowało to pozyskaniem znaczącej dotacji z Senatu RP, która pozwoliła wesprzeć organizację Akcji Letniej dla harcerek i harcerzy ze Wschodu w ramach projektu „Harcerskie Polskie Lato 2017”. Wsparcie otrzymały również projekt „Wakacyjna szkoła Kresy”(dedykowany młodym instruktorom z Litwy, Łotwy, Białorusi, Ukrainy i ZHPpgK), kolejna edycja „Akcji Paczka” oraz organizacja wspólnej wyprawy na IX Światowy Zlot Harcerstwa w Kanadzie. Jedną z kolonii zuchowych dla polskich dzieci z Litwy zorganizowaną przez ZHR w ośrodku w Ząbiu odwiedził Marszałek Senatu RP Stanisław Karczewski. Była to okazja do zaprezentowania naszego blisko 30 letniego dorobku działań na rzecz dzieci i młodzieży polskiej żyjącej poza Ojczyznę zapoczątkowanego służbą przy odbudowie struktur harcerskich na dawnych Kresach RP. Przedstawiliśmy też walory programów „Harcerskie Polskie Lato” i „Wakacyjna szkoła Kresy” wspieranych przez Senat RP środkami przeznaczonymi na pomoc Polakom i Polonii poza granicami Kraju.

IX Światowy Zlot ZHP w Kanadzie, na który zostaliśmy zaproszeni przez Naczelnictwo z Londynu odbywał się od 29 lipca do 12 sierpnia 2017 r. w *Tamaracouta Scout Reserve*, w Prowincji Quebec. Główne flary Zlotu „*Szlak Przyszłości*” to Zlot Harcerek „*Nieprzetarte Ścieżki*”, Zlot Harcerzy „*Nasz Świat*” oraz Zlot Wędrowniczy „*Krąg Ognia*”. Uczestniczyło w nim ponad 1400 osób w mniej więcej równych proporcjach w każdym z komponentów. Obok komendy i zaplecza kwatermistrzowskiego w ramach zlotu funkcjonowała też kolonia zuchowa oraz zlot Organizacji Przyjaciół Harcerstwa i Starszego Harcerstwa.

ZHR głównie dzięki wsparciu z środków Senatu RP zorganizował wyprawę 43 harcerek i harcerzy z Kresów oraz Polski, z czego 21 osób stanowiła grupa z Kresów pod kierownictwem hm. Sabiny Maksimowicz, 6 osób to reprezentacja Organizacji Harcerek ZHR pod kierownictwem Naczelniczki hm. Dominiki Romanowicz, 4 osoby to reprezentacja Organizacji Harcerzy ZHR pod kierownictwem hm. Michała Synowca (zarazem Kwatermistrza Wyprawy), 10 osób to reprezentacja HOPR pod kierownictwem hm. Adama Niemkiewicza, 2 osoby obok Naczelniczki reprezentowały Naczelnictwo ZHR - Kapelan Naczelny hm. Robert Mogiełka oraz Sekretarz Generalny hm. Wiesław Turzański (zarazem Komendant Wyprawy).

Po dotarciu do Toronto i noclegu w gościnnej parafii polskiej w Miississauga, wyprawa udała się autobusem do Tamaracouta. Przywitani na miejscu po rejestracji zostaliśmy podzieleni i przydzieleni do Zlotu Wędrowniczego, Obozów Instruktorskich w ramach Zlotów Harcerek i Harcerzy, Komendy oraz Kapelanii Zlotu. Odpowiednio braliśmy udział w programach i służbach poszczególnych komponentów Zlotu. Instruktorzy prowadzili również zajęcia na kursie hm. i phm. Organizacji Harcerzy. Odrębną aktywność związaną z projektem Szkoła Kresy przejawiała reprezentacja HOPR, która w ramach programów poszczególnych Zlotów prowadziła szkolenia pierwszej pomocy i współuczestniczyła w organizacji gier. Kluczowym zadaniem obok szkoleń była prezentacja umiejętności ratowniczych i pozyskiwanie partnerów do dalszych działań związanych głównie z przygotowaniem zabezpieczenia medycznego ŚDM w Panamie w 2019 roku.

W dniu gości Zlot odwiedził Minister Wojciech Kolarski reprezentujący Protektora Harcerstwa Prezydenta Andrzeja Dudę oraz delegacja MSZ z Sekretarzem Stanu Janem Dziedziczakiem. Przy wieczornym ognisku, które było ogromną manifestacją braterstwa i siły ruchu harcerskiego zostało odczytane specjalne przesłanie Prezydenta RP oraz przekazana żagiew z ogniska, przy którym zasiedli przed miesiącem wspólnie z Protektorem harcerze i skauci z krajowych organizacji. Zlot odwiedził również Przewodniczący Skautów Europy oraz delegacja władz krajowego ZHP. W drodze powrotnej Wyprawa odwiedziła Stanicę "Karpaty" na Kanadyjskich Kaszubach. W niedzielę uczestniczyliśmy wspólnie z miejscową Polonią w Katedrze pod Sosnami we Mszy św. w takcie której modliliśmy się za dusze zmarłych tragicznie w Suszku harcerek. Następnego dnia wyruszyliśmy nad wodospad Niagara i odwiedziliśmy cmentarz ochotników do Armii gen.Hallera,

którzy są pochowani na cmentarzu w Niagara-on-the-Lake, rozpoczynając w tym miejscu symbolicznie obchody Stulecia Odzyskania Niepodległości.

W opinii uczestników wyprawy należy docenić wspaniałą rodzinną atmosferę, pełną braterskiego ciepła, niezapomniane przeżycia, nowe przyjaźnie, doskonałą prezentację uroków Kanady, niezapomniane widoki no i pogodę. Sprawność komendy i zaangażowanie w organizację zlotu oraz kwatermistrzostwo naprawdę zrobiło na wszystkich ogromne wrażenie. Przemysłany program, konsekwencja w działaniu nie pozwalała nudzić się uczestnikom. Organizacja męska wykorzystwała czas zlotu na kursy kształceniowe gdzie mogliśmy podzielić się doświadczeniem ZHR jako wykładowcy. Wróciliśmy do swoich środowisk z ogromnym bagażem nowych doświadczeń, przemyśleń i kontaktów. Wracaliśmy do Polski z przekonaniem dobrze spełnionej misji i chęcią podzielenia się w swoich środowiskach nowymi doświadczeniami. Na poziomie instruktorskim utwierdziliśmy się w poczuciu współodpowiedzialności za przyszłość harcerstwa. Wymaga to podjęcia bliższej współpracy nie tylko władz organizacji, ale przede wszystkim wspólnych działań programowych i kształceniowych. Najbliższym ważnym wspólnym zamierzeniem jest program 100.lecia Odzyskania Niepodległości. Oczekiwana jest również pomoc ZHR w podejmowaniu pracy harcerskiej w środowiskach nowej emigracji oraz reanimowania wcześniej działających środowisk w Austrii, Niemczech czy też Skandynawii. Planowana jest również intensyfikacja współdziałania z harcerstwem na Kresach. Czas spędzony w Tamaracouta w opinii większości uczestników naszej wyprawy to były niezapomniane dni triumfu harcerskiego braterstwa!

Na gruncie krajowym sprawowana jest również opieka merytoryczna nad „**Akcją Paczka**”, która w 2017 roku miała już swoją 21 edycję. Uczestniczyło w niej ponad 400 harcerek i harcerzy w 14 wyprawach, przygotowano ponad 2500 paczek, które dostarczono do blisko 2000 rodzin. Naczelnictwo udzieliło jak zawsze wsparcia organizacyjnego i finansowego. W ostatniej kadencji pełnomocnikiem ds. organizacji Akcji był phm. Mikołaj Sochaj, którego zaangażowanie zostało bardzo dobrze ocenione.

Ważnym dokonaniem ostatniej kadencji jest dalsza **intensyfikacja partnerskich kontaktów z Naczelnictwem ZHP działającym poza granicami Kraju** w zakresie Ich obecności w przestrzeni tworzenia wspólnoty ruchu harcerskiego zarówno w relacjach z instytucjami Państwa Polskiego jak i Kościoła. W połowie stycznia 2017 odbyło się w Londynie wspólne posiedzenie Naczelnictw ZHP i ZHR, w którym uczestniczył również Ambasador RP w Wielkiej Brytanii Arkady Rzegocki. Jego efektem jest intensyfikacja kontaktów oraz bliższa współpraca metodyczna przejawiająca się wymianą doświadczeń w trakcie wspólnych kursów i konferencji kształceniowych dedykowanych m.in. powstającym nowym środowiskom harcerskim. Jeszcze w kwietniu 2018 roku wyprawa GK Harcerek będzie uczestniczyła w Światowej Konferencji Instruktorów „ADASTRA XXIV” w Amerykańskiej Częstochowie. Odnawiane i zawiązywane są nowe więzi pomiędzy środowiskami ZHR , a środowiskami pracy harcerskiej w poszczególnych krajach. Kapitalne znaczenie dla dalszej wspólnej pracy miał opisywany wcześniej IX Światowy Zlot Harcerstwa. Deklarowana wola wspólnych obchodów 100.lecia Niepodległości zaowocowała podpisaniem podczas Zjazdu Instruktorskiego w Krakowie porozumienia o podjęciu testamentu minionych pokoleń w kultywowaniu umiłowania Ojczyzny przez kolejne pokolenia harcerek i harcerzy. Podpisy złożyli przedstawiciele ZHP działającego poza granicami Kraju, ZHP na Litwie, HP na Ukrainie oraz ZHR.

Dla usprawnienia działań w tym obszarze Naczelnictwo powołało hm. Urszulę Kret na Pełnomocnika ds. harcerstwa poza granicami Kraju. Jej wieloletnie doświadczenie i rozliczne kontakty były ogromnym wsparciem dla aranżowania bieżącej współpracy.

Podobnie nie do przecenienia jest zaangażowanie hm. Ewy Ciosek jako kierownika projektów „Harcerskie Polskie Lato 2017” i „Wakacyjna szkoła Kresy”.

3. Koordynacja bieżącej współpracy z krajowymi organizacjami harcerskimi.

W ostatniej kadencji była kontynuowana wypracowana w poprzednich latach strategia współdziałania krajowych organizacji harcerskich na płaszczyźnie dialogu w obrębie „klubu” organizacji objętych Honorowym Protektoratem Prezydenta RP. Gdzie obok oficjalnych spotkań z władzami poszczególnych organizacji udało się określić obszary wspólnych działań wymagających wsparcia przez podmioty zewnętrzne. Pozwala ona na skuteczniejsze dotarcie do partnerów począwszy od Protektora Harcerstwa i Biskupa Polowego poprzez Sejm, Senat, KPRM, MEN, MSWiA, MON, MRPiPS, MKiDN, MSZ, MŚ, MZ, MSiT kończąc na PSP, GIS, LP i Wojewodach. Doskonałym doświadczeniem potwierdzającym skuteczność tej strategii była współpraca pomiędzy ZHR z ZHP przy organizacji zabezpieczenia medycznego w trakcie ŚDM w 2016 roku. W podobny sposób odbywały się spotkania dotyczące bezpieczeństwa organizacji obozów letnich z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Państwową Strażą Pożarną i Lasami Państwowymi. We wszystkich tych spotkaniach przedstawiciele ZHR byli aktywną merytorycznie stroną. Zawsze staramy się być również rzecznikami naszych bratnich organizacji prowadzących pracę harcerską poza granicami Polski.

Współpraca to również obszar kontynuacji prac powołanego przez pięć organizacji jesienią 2013 r. stałego roboczego **Zespół ds. otoczenia prawnego harcerstwa**. Jest to forum – miejsce wymiany poglądów i wypracowywania koncepcji stałych rozwiązań ułatwiających działalność harcerską. Działania te były konsekwentnie prowadzone wspólnie z Wiceprzewodniczącym hm. Karolem Siergiejem i okazjonalnie z hm. Jarosławem Błoniarem w stałej koordynacji z Naczelnictwem. W ostatnim roku niestety z mniejszą dynamiką trwały prace nad kompleksowymi rozwiązaniami ustawowymi ze wsparciem Biura Prawnego Kancelarii Prezydenta. Zespół jest również bardzo pomocny do rozstrzygania bieżących problemów w relacjach międzyorganizacyjnych z partnerami zewnętrznymi. To dzięki tej aktywności powstała wspólnie z Głównym Inspektorem Sanitarnym obowiązująca od dwóch lat *„Instrukcja w sprawie wymagań higieniczno – sanitarnych dla stacjonarnych obozów pod namiotami”*

Doświadczenia pracy tego Zespołu stały się fundamentem nowego otwarcia jakim jest powołanie z końcem 2017 roku przez działającego w imieniu Wicepremiera Piotra Glińskiego - Wojciecha Kaczmarczyka, Dyrektora Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Społeczeństwa Obywatelskiego - **Zespołu Eksperckiego ds. Harcerstwa**. Jego zadaniem jest przygotowanie propozycji wieloletniego programu rządowego, który byłby podstawą systemowego wsparcia ruchu harcerskiego w Polsce. W pracach tego zespołu ze strony ZHR obok Sekretarza Generalnego jest zaangażowany hm. Adam Niemkiewicz, hm. Karol Siergiej, hm. Piotr Czaiński i hm. Adam Kralisz.

4. Koordynacja działań programowych ZHR dot. zagadnień patriotycznych i współpracy z organizacjami kombatanckimi i pro obronnymi.

Obszar ten dotyczy działań programowych dotyczących upamiętniania wydarzeń historycznych zarówno bieżących obchodów rocznic jak i działań długofalowych. Partnerami są głównie Instytut Pamięci Narodowej, Urząd ds. Komendantów i Osób Represjonowanych oraz Kancelaria Prezydenta . Współdziałamy też z Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Wojska Polskiego oraz Muzeum Katyńskim, Domem Spotkań z Historią, Muzeum Historii Polski, Muzeum Niepodległości, Centralną Biblioteką Wojskową i Fundacją „Łączka”.

ZHR jest reprezentowany na wszystkich ważnych uroczystościach rocznicowych w kraju i poza jego granicami. Jesteśmy aktywni przy okazji nowych upamiętnień związanych m.in. z „Żołnierzami Wyklętymi” takimi jak np. odsłonięty w 2017 roku na warszawskim Żoliborzu pomnik rtm. Witolda Pileckiego oraz ekshumacją i identyfikacją ofiar terroru komunistycznego. Strategicznymi partnerami ZHR w środowiskach kombatanckich jest Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Związek Powstańców Warszawskich oraz Stowarzyszenie „Szare Szeregi”. Utrzymujemy z nimi stałe

kontakty przy okazji uroczystości rocznicowych oraz akcji specjalnych takich jak „Światelko dla AK” w 75 rocznicę przekształcenia ZWZ w AK w lutym 2017 roku, czy też inicjatywy oznaczania miejsc pamięci kodami „QR”. W tym obszarze jest też wiele inicjatyw lokalnych czy też wręcz wzorcowa wieloletnia aktywność Świętokrzyskich Drużyn ZHR na rzecz Środowiska Świętokrzyskich Zgrupowań Partyzanckich Armii Krajowej „Ponury” - „Nurt” organizujących m.in. co roku uroczystości na „Wykusie”.

Nowym wyzwaniem ostatniego roku była organizacja wspólnie z Muzeum Powstania Warszawskiego i warszawskimi organizacjami harcerskimi „Złotu Harcerskiego w rocznicę Powstania Warszawskiego”, projekt ten będzie kontynuowany w następnych latach.

Organizacje kombatanckie są też płaszczyzną spotkań z organizacjami pro obrońnymi (m.in. „Strzelec”), grupami rekonstrukcyjnymi i klasami mundurowymi. Wspólny mianownikiem jest tutaj przejmowanie tradycji od Weteranów i szeroko rozumiane wychowanie patriotyczne. Wspólne przedsięwzięcia dotyczą również bliskiej współpracy z Dowództwem Wojsk Obrony Terytorialnej.

Reprezentacja ZHR uczestniczyła również w wielu uroczystych mszach św. i pogrzebach zasłużonych dla Polski osób i bohaterów. Braliśmy w 2016 roku udział w obchodach 1050 rocznicy Chrztu Polski i 60 rocznicy Powstania Poznańskiego.

Kapitałne znaczenie w ostatnim roku ma opisywany odrębnie **Program „Niepodległa 1918 – 2018”**. Zapoczątkowany posiedzeniem Rady Naczelnej w Sulejówku. To dzięki jego merytorycznej wartości ZHR stał się cenionym partnerem obchodów 100. lecia Niepodległości Polski dla wielu prestiżowych instytucji - począwszy od Prezydenta RP, który osobiście uczestniczył w inauguracji programu podczas Złazu Instruktorskiego w październiku 2017 w Krakowie, poprzez IPN, MEN, MON po Program „Niepodległa”. Przewodniczący prof. hm. Grzegorz Nowik został powołany przez Prezydenta Andrzeja Dudę w skład *Komitetu Narodowych Obchodów Setnej Rocznicy Odzyskania Niepodległości*. To Jego praca „*Odrodzenie Rzeczypospolitej w myśli politycznej Józefa Piłsudskiego 1918 – 1922*” była wręczana wszystkim uczestnikom Zgromadzenia Narodowego w Sejmie RP w dniu 5 grudnia 2017 podczas wystąpienia Prezydenta inaugurującego narodowe obchody. Na początku kadencji Przewodniczący odebrał w imieniu ZHR prestiżową *Nagrodę Kustosza Pamięci Narodowej* przyznawaną przez IPN, naszą ciągłą aktywnością chcemy potwierdzić, że jesteśmy godni tego wyróżnienia.

Wspomniane działania są podejmowane we współpracy z Naczelnikami i zespołem programowym Naczelnictwa. Bardzo miłym gestem doceniającym aktywność ZHR w tym obszarze było wyróżnienie w lutym 2017 roku przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Sekretarza Generalnego hm. Wiesława Turzańskiego, Medalem „Pro Patria” za kultywowanie tradycji niepodległościowych Armii Krajowej, wręczonym w Teatrze Polskim podczas uroczystego koncertu galowego w 75 rocznicę przemianowania ZWZ w AK.

5. Nadzór i wsparcie przy działaniach HOPR.

Odbywa się na bieżąco w ścisłej koordynacji z Komendantem Głównym HOPR hm. Adamem Niemkiewiczem. Działania w 2016 roku dotyczyły głównie organizacji służb medycznych w trakcie ŚDM, zabezpieczenia sprzętowego i finansowania tych działań. Co jak wiemy zakończyło się wielkim sukcesem, z którego ZHR powinien być dumny – wystawiając 240 patroli medycznych byliśmy największą formacją zabezpieczenia medycznego na ŚDM w Krakowie. Zostało to docenione przez Komitet Organizacyjny ŚDM, Krakowskie Pogotowie Ratunkowe, Wojewodę Małopolskiego i Ministerstwo Zdrowia, a nade wszystko przez pielgrzymów, którym nieśliśmy pomoc.

W ostatnim i bieżącym roku priorytetowym wyzwaniem jest udział naszych ratowników w ŚDM w Panamie. W ramach tych przygotowań i wsparcia projektu odbyło się kilkanaście spotkań

i wyjazdów w tym wizyta studyjna w Panamie. Ważnym przedsięwzięciem HOPR jest również promocja zdrowia realizowana we współpracy z Ministerstwem Zdrowia, przejawia się ona głównie w organizacji szkoleń specjalistycznych dla instruktorów i młodzieży szkolnej. HOPR prezentował swoje umiejętności w czerwcu 2017 roku w Pałacu Prezydenckim podczas festynu „Bezpieczne Wakacje z Parą Prezydencką” organizowanego przez BBN. Doskonałym działaniem promocyjnym było uczestnictwo w wyprawie oraz przekazanie umiejętności ratowniczych i sposobu organizacji HOPR uczestnikom Światowego Zlotu ZHP w Kanadzie. Aktywność hm. Adama Niemkiewicza wykracza często poza HOPR, jest wypróbowanym lojalnym partnerem w działaniach Naczelnictwa, nie tylko w obszarach organizacji bezpiecznego obozowania i ratownictwa wodnego. Uczestniczył w wielu spotkaniach z naszymi partnerami m.in. w Kancelarii Prezydenta, BBN, KPRM, MRPiPS, MZ, MON, MSWiA, PSP i LP. Często kreuje nowe pomysły i projekty służące rozwojowi ZHR. To postawa godna szczególnego wyróżnienia, za którą bardzo serdecznie dziękujemy!

6. Nadzór nad sztandarem Związku.

Odbywa się na bieżąco we współpracy z Chorążym sztandaru phm. Andrzejem Karwanem. Prowadzona jest ewidencja wyjść, oraz weryfikacja miejsc i okoliczności wystąpień ze sztandarem. Na Chorążym spoczywa też dbałość o stan sztandaru i regulaminową asystę instruktorską podczas wystąpień. Sztandar towarzyszy najważniejszym uroczystościom harcerskim i państwowym gdzie reprezentowany jest ZHR na terenie Polski i poza jej granicami. Stanowi też asystę pogrzebów harcerskich, kombatanckich i państwowych. Podczas głównych świąt państwowych pocztowi sztandarowemu towarzyszy asysta najlepszych drużyn harcerek i harcerzy wyłonionych przez Naczelniczkę i Naczelnika w trybie kategoryzacji wewnątrz poszczególnych organizacji. Biuro Naczelnictwa każdorazowo organizuje od strony kwaterymistrzowskiej pobyt drużyn w stolicy bądź też w miejscu uroczystości.

hm. Wiesław Turzański

hm. ks. Robert Mogiełka – Kapelan Naczelny

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Reprezentowanie ZHR wobec władz kościelnych .
2. Koordynacja pracy duszpasterskiej.
3. Organizacja aktywności religijnych dla członków Związku (Pielgrzymki, rekolekcje, itp.).
4. Nadzór nad pracą kapelanów harcerskich.
5. Koordynacja prac Rady Duszpasterskiej.

REALIZACJA:

Kadencja rozpoczęta w kwietniu 2016 roku jest kontynuacją poprzedniej.

2016

Rok 2016 był bardzo dużym duszpasterskim wyzwaniem. Obchodziliśmy 1050-lecie Chrztu Polski, braliśmy udział w Harcerskiej Służbie Lednica, podczas której został ojcu Janowi Górze pośmiertnie nadany order „Pro Amico”. Angażowaliśmy się w Diecezjalne Dni przygotowujące do ŚDM oraz przeżywaliśmy z Papieżem Franciszkiem w Krakowie Światowe Dni Młodzieży i Zlot ZHR. W międzyczasie odbyła się pielgrzymka duszpasterzy i instruktorów do obozu

koncentracyjnego w Dachau – miejsca posługi kapłańskiej i miejsce śmierci naszego patrona – bł. Stefana Frelichowskiego.

Już w 2015 roku zostały opracowane propozycje dla środowisk i rozpoczęliśmy przygotowania.

Wiele czasu i energii wymagało od nas przygotowanie Zlotu w Krakowie, organizacyjnie, ale także pod względem duszpasterskim. Chcieliśmy, aby mimo pełnionej Białej Służby oraz realizacji wielu innych zadań organizacyjnych, spotkanie z Papieżem i młodzieżą z całego świata było dla nas szczególnym przeżyciem duchowym.

We wrześniu odbyła się tradycyjna Pielgrzymka ZHR na Jasną Górę, podczas której przeprowadzono kilka warsztatów dla instruktorów.

W październiku przeżywaliśmy kolejny Dzień Papieski, który jest coraz większym wyzwaniem dla naszych środowisk.

2017

Wiosną Rada Duszpasterska przygotowała tzw. pakiet duszpasterski, który został rozesłany w czerwcu do wszystkich drużynowych ZHR oraz dużej części funkcyjnych.

Pakiet zawierał:

- „Biuletyn Rady Duszpasterskiej”, w którym można było znaleźć informacje i zaproszenia na różne wydarzenia o charakterze duszpasterskim (pielgrzymka ZHR na Jasną Górę, Lednica, Dzień Papieski, rekolekcje dla instruktorów i warsztaty),
- broszury „Harcerze w parafii”, dające wskazówki czego może oczekiwać podejmujący współpracę ksiądz w parafii, a także czego lider lokalnego środowiska,
- broszurę „Wskazania do Regulaminu Stopni Harcerskich w zakresie rozwoju duchowego i religijnego” wypracowaną przez Radę Duszpasterską.

Zadaniem pakietu było przekazanie informacji oraz wsparcie instruktorów dla pracy duchowej w środowiskach.

W dniach 1-3 czerwca miała miejsce tradycyjna już Harcerska Służba Lednica, podczas której harcerki i harcerze pełnili służbę na polach lednickich w trakcie spotkania młodych pod „Rybą”.

W czasie wakacji członkowie Rady przeprowadzili w ramach niektórych kursów instruktorskich warsztaty z pracy ze stopniami w obszarze wychowania religijnego (konieczna jest kontynuacja).

We wrześniu (8-10) odbyła się Jubileuszowa XXXV Pielgrzymka ZHR na Jasną Górę, podczas której zaproponowano pielgrzymom nowe formy, m.in. pieszą trasę dla instruktorów i wędrowników, co spotkało się z dużą życzliwością uczestników. Propozycja ścieżki dla instruktorów będzie kontynuowana. XXXV Pielgrzymka została oceniona bardzo pozytywnie przez uczestników.

8 października przeżywaliśmy kolejny Dzień Papieski. Tym razem promowaliśmy zmianę podejścia do Dnia Papieskiego, aby nie skupiać się tylko i wyłącznie na jednym dniu, lecz podjąć działania w całym październiku, aby przede wszystkim pojawiły się metodyczne działania w drużynach zwiększające świadomość kim był i nadal jest Jan Paweł II.

Został opracowany i zatwierdzony Regulamin sprawności BS 2019 Panama.

Kapelan Naczelny starał się jak najczęściej reprezentować ZHR podczas ważnych uroczystości o charakterze religijnym. Utrzymywaliśmy stały kontakt z ks. bp. Józefem Guzdkiem – opiekunem z ramienia Episkopatu nad organizacjami harcerskimi. Znacząco poprawiła się współpraca z Kapelanem Naczelnym ZHP oraz Duszpasterzem Krajowym FSE. Od dawna nie było tak przyjaznej atmosfery. Warto podkreślić, znaczenie corocznych Ogólnokrajowych Rekolekcji dla kapelanów i duszpasterzy harcerskich, co buduje wzajemny szacunek i wzmacnia współpracę. Z przykrością trzeba jednak odnotować, że niewielu naszych księży uczestniczy w tym corocznym spotkaniu.

Rada Duszpasterska

Rada regularnie spotykała się i pracowała. Rady odbywały się w formie spotkań wszystkich członków, jak i w małych grupach. Praca Rady zaowocowała przygotowaniem materiałów warsztatowych dotyczących pracy duszpasterskiej w oparciu o stopnie harcerskie. Odbyło się kilka warsztatów w różnych rejonach Polski w tym zakresie. Ks. hm. Radosław Jurewicz przy wsparciu kilku osób przygotował także broszurę, dedykowaną księżom pracującym w parafiach i instruktorom, dotyczącą współpracy środowisk harcerskich z parafiami.

Członkowie Rady wspierali przygotowania do obchodów 1050-lecia Chrztu Polski oraz Świątowych dni Młodzieży, w tym promowali zdobywanie sprawności „Źródła wiary” i Biała Służba”.

Rada kontynuując obrany wcześniej kierunek skupiała swoją uwagę szczególnie na odbudowie duszpasterstwa w drużynach, gdzie to drużynowy jest także duszpasterzem, gdzie niezbędne jest wsparcie księży parafialnych.

Rada widzi konieczność pracy z instruktorami, dlatego opracowała i przyjęła plan cyklu rekolekcji dla instruktorów, które mają się odbywać w różnych rejonach Polski w różnych terminach. W 2017 roku udało się przeprowadzić dwa cykle z pierwotnie zaplanowanych pięciu. Wciąż szukamy najlepszej formuły (częstotliwości, miejsc). W 2018 z racji bogatego kalendarza różnych wydarzeń (Zjazd, obchody 100-lecia odzyskania Niepodległości) planujemy przeprowadzić tylko jeden cykl, adresowany do nowo wybranych władz Związku (od Komend Chorągwi, po władze naczelne). Rada rekomenduje dalszą pracę w tym zakresie.

Niestety nie wszystkie Okręgi zadbały o reprezentowanie swoich środowisk w Radzie Duszpasterskiej, co było istotną przeszkodą w jeszcze bardziej skutecznej pracy Rady.

hm. ks. Robert Mogielka

hm. Monika Jaskuła – Członek Naczelnictwa

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Współpraca z Zarządami Okręgów i nadzór organizacyjny nad ich pracami.
2. Nadzór nad projektami i rozwiązaniami informatycznymi w ZHR (Matrix-2).
3. Nadzór nad aplikacją spisową oraz przebiegiem spisu za rok 2016 oraz 2017.
4. Nadzór nad HAL i HAL w okręgach.

REALIZACJA

Ad. 1 - Współpraca z zarządami okręgów i nadzór organizacyjny nad ich pracami

W poprzednich dwóch kadencjach byłam Przewodniczącą Zarządu Okręgu Łódzkiego ZHR dlatego zostały mi przydzielone w Naczelnictwie tematy związane z pracą okręgów, które znałam bardzo dobrze.

Do moich podstawowych obowiązków w tym zakresie należały:

- stały kontakt z przewodniczącymi ZO czy to osobisty, telefoniczny czy emailowy w celu przekazywania ważnych komunikatów, uchwał od Naczelnictwa ale także przesyłanie komunikacji od pozostałych członków naczelnictwa do ZO – często także do osób odpowiedzialnych za HAL, skarbników / księgowych, a także ułatwienie komunikacji pełnomocnikom z okręgami np. ds. ubezpieczenia.
- bieżące wsparcie okręgów i pomoc w rozwiązywaniu rozmaitych problemów i zagadnień pojawiających się na bieżąco w czasie kadencji
- organizacja spotkania przewodniczących ZO z Przewodniczącym ZHR w dniu 10 grudnia 2016 roku, którego celem było lepsze poznanie okręgów i ich problemów, a także podsumowanie Akcji Letniej 2016.
- współtworzenie szkoleń i spotkań dla skarbników i księgowych:
  - szkolenie dla nowych skarbników w okręgach w dniu 18.06.2016r – współpraca z skarbnikiem ZHR
  - szkolenie dla osób odpowiedzialnych za HAL/HAZ, członków KRO oraz księgowych i skarbników w okręgach w dniu 22-23.10.2016r – współpraca z skarbnikiem ZHR oraz KRZ
  - szkolenie dla skarbników i księgowych w dniu 18.11.2017 – współpraca ze Skarbnikiem ZHR

Dziękuję wszystkim Przewodniczącym ZO w bieżącej kadencji za dwa lata dobrej współpracy, tysiące emaili, telefonów i rozmów. Za dzielenie się między sobą pomysłami, materiałami. Za chęć współpracy i reagowanie na moje niekiedy „na już” prośby. Mam nadzieję, że udało mi się odpowiedzieć na Wasze pytania, wesprzeć w problemach dylematach a także rozwiązać kilka problemów. Współpraca z Wami to była czysta przyjemność!

Poza zaplanowanymi działaniami w ramach mojej służby w tym obszarze pojawiły się rzeczy nieprzewidziane. Z racji, iż jestem instruktorką Okręgu Łódzkiego w te wakacje w naturalny sposób zostałam **Koordynatorem Zespołu Kryzysowego przy Naczelnictwie** odnośnie sytuacji zaistniałej w Suszku podczas obozu środowisk Okręgu Łódzkiego. Były to dla mnie podwójnie ciężkie chwile gdyż Olga i Asia są z mojego hufca i rok temu z Olgą byłam na obozie. To chyba jedno z najtrudniejszych zadań jakie stanęło przede mną odnośnie współpracy i pomocy w okręgach.

Zadania w ramach wydarzeń w Suszku z poziomu Naczelnictwa:

- bieżąca komunikacja z hm. Adamem Kraliszem (Przewodniczącym ZO) tej samej nocy podczas drogi na miejsce wypadku
- bieżąca komunikacja z hm. Robertem Kowalskim (Naczelnikiem Harcerzy), który z ramienia Naczelnictwa jeszcze tej samej nocy wyjechał do Suszka
- bieżąca komunikacja z zespołem medialnym oraz Rzecznikiem Prasowym ZHR od pierwszych minut w noc zdarzenia przez cały okres działań pomocowych

- poinformowanie nieobecnych w Polsce członków Naczelnictwa o zaistniałej sytuacji (hm. Karola Siergieja, hm. Dominikę Romanowicz, hm. Wiesława Turzańskiego, hm. Roberta Mogielkę)
- wsparcie okręgu w ustaleniu ilości poszkodowanych w szpitalach
- wsparcie okręgu w koordynacji osobami zgłaszającymi się z Polski do pomocy przy zwijaniu obozu oraz ustalenie potrzeby sprzętowej (zakupiono dwie piły)
- współpraca z phm. Andrzejem Jagodą (wice przewodniczący ZO) w ramach centrum bezpieczeństwa miasta Łodzi
- przygotowanie z poziomu ZHRu uroczystości pogrzebowych – udział w uroczystościach Kapelana Naczelnego ZHR hm. Roberta Mogielki
- wsparcie rodzin zmarłych dziewczynek podczas planowania uroczystości – bieżący kontakt z rodzicami dziewczynek
- współpraca z komendantami chorągwi oraz komendami chorągwi odnośnie pogrzebów.
- współpraca z hm. Pawłem Szymankiewiczem (pełnomocnikiem ds. ubezpieczeń) odnośnie NNW dla osób poszkodowanych – przygotowanie listy osób poszkodowanych, kontakt z rodzicami tych osób – wspólnie z Pawłem opracowanie informatora dotyczącego ubezpieczenia NNW dla poszkodowanych
- akcja pomocy dla Lotynia – konto ZHR – koordynował Skarbnik ZHR-u
- współpraca z służbami Państwowymi w tym także z MEN odnośnie pozostałych wypoczynków ZHRu, komunikacja z pozostałymi przewodniczącymi ZO
- współpraca z kancelarią prawną – umówienie spotkania z OŁ – przekazanie tematu hm. Adamowi Kraliszowi
- Skarbnik ZHR udostępnił Ząbie za darmo na potrzeby organizacji kursów metodycznych o. Łódzkiego jakie miały się odbyć w III turnusie w Suszku.

Wielkie podziękowania należą się tutaj:

- **hm. Magdalenie Masiak, hm. Annie Malinowskiej i phm. Basi Sobieskiej – za komunikaty medialne, za ich współpracę z mediami oraz ogrom pracy jaki medialnie czeka nas podczas tegorocznej akcji letniej**
- **hm. Robertowi Kowalskiemu za gotowość do pojechania na miejsce wydarzeń i wsparcie tam na miejscu**
- **hm. Grzegorzowi Nowikowi – za przyjazd na miejsce wydarzeń, za liczne rozmowy z kancelarią prezydencką na ten temat, za wsparcie i pomoc w rozmowach z służbami**
- **hm. Grzegorzowi Karczmarczykowi – za otwartość i wsparcie finansowe**
- **hm. Karolowi Siergiejowi – za pomoc przy aspektach prawnych**
- **hm. Robertowi Mogielce – za posługę podczas uroczystości i modlitwę**
- **hm. Wiesławowi Turzańskiemu – za liczne spotkania na szczeblu władz państwowych aby kolejna akcja letnia przebiegała spokojnie i mogła się odbyć dalej zgodnie z naszą metodą**
- **całemu Zarządowi Okręgu Łódzkiego – za współpracę w tych ciężkich chwilach**

Ad. 2 - Nadzór nad projektami i rozwiązaniami informatycznymi w ZHR (Matrix-2)

Z racji wykształcenia zostałam z ramienia Naczelnictwa osobą odpowiedzialną za kontakt z phm. Adamem Skarżyńskim – szefem Zespołu Matrixa, odpowiedzialnym za informatyzację w ZHR. Z Adamem odbyłam kilkanaście spotkań w Warszawie, rozmów telefonicznych, emailowych, fb-kowych i nie tylko, można ze spokojem powiedzieć, że byliśmy w ciągłym kontakcie. Głównym celem tych rozmów była poprawa stabilności serwerów ZHR oraz ustalenie priorytetów na tą kadencję jeśli chodzi o informatyzację ZHR-u.

Największe problemy z jakimi się borykaliśmy w tej kadencji:

- strony użytkowników pisane w bardzo starej technologii nie aktualizowane i podatne na ataki z zewnątrz
- brak informacji kto odpowiada w danej chwili za prowadzenie danej strony i które strony są nie używane i wymagają skasowania a które powinny pozostać i działać
- stary sprzęt serwerowy
- mała ilość osób w Matrixie do pracy, przez co członkowie Matrixa są bardzo obciążeni

Najważniejsze zmiany jakie zadziały się w przeciągu ostatnich 2 lat:

- zmiana architektury serwerów ZHRu
- zakupienie odpowiedniego sprzętu w celu poprawienia sprzętowej jakości naszych serwerów
- wykupienie serwera zewnętrznego na którym stała obecna strona zhr.pl oraz cesei.zhr.pl – docelowo na serwerze mają stanąć najważniejsze strony ZHRu w tym także okręgi
- na nowym serwerze stanęła także „stara” wersja ZiHeRa gdyż nie wszystkie okręgi przeszły na nową wersję – termin na przeniesienie się na nową wersję to maj 2018
- wykupione serwery spełniają wymagania RODO, a także zapewniają backup do 3 dni wstecz

Strona zhr.pl miała problemy z działaniem u wielu osób, chociaż stała na prywatnym zewnętrznym serwerze, nie na serwerach ZHRu i nie podlegała pod Matrixa. Udało się zlokalizować problemy ze stroną i stworzyć nową stronę zhr.pl, która nie powinna już tak obciążać komputera. Strona stanęła na naszym serwerze zewnętrznym.

Zachęcam do zapoznania się z szczegółami pracy Matrixa i przeczytania sprawozdania opracowanego przez chłopaków.

Ze swojej strony pragnę podziękować chłopakom za ogrom pracy jaki co roku wkładają w działanie naszych maszyn oraz ratowanie nas przed atakami z zewnątrz. Za każdą minutę, godzinę poświęconą nad serwerami, stronami tak aby to co mamy działało najlepiej jak się da. Za rozmowy, za kompromisy, za możliwość zobaczenia Was w działaniu. Wielkie dzięki za wszystko co robicie!

Ad. 3 - Nadzór nad aplikacją spisową oraz przebiegiem spisu za rok 2016 oraz 2017

W tej kadencji naczelnictwo kontynuowało pracę aplikacji spisowej CESEI. W poprzedniej kadencji za aplikację odpowiadała hm. Renata Adrian-Cieślak jako jej komisarz i osoba odpowiadająca z koordynacją jej powstawania we współpracy z podmiotem zewnętrznym p. Lidią Brzezińską. Niestety kontakt z panią Lidią był bardzo utrudniony i bardzo ciężki. Wycofała się ona z współpracy z nami po spisie za rok 2016 nie nanosząc nowych poprawek na spis, dlatego zmuszeni byliśmy znaleźć inną osobę odpowiedzialną za spis od strony programistycznej.

Początkowo aplikacja nie posiadała żadnych mechanizmów oddzielania danych z roku ubiegłego od roku obecnego, ani nie dawała możliwości zmiany Naczelników, hufcowych, komendantów chorągwi - wymagała zmian na sztywno w bazie danych i kodzie aplikacji. Użytkownicy sami tworzyli jednostki, ale nie mieli możliwości ich klasyfikacji co spowodowało zamieszanie w spisie i stworzenie wielu jednostek testowych lub powielenie istniejących jednostek (bo jedną stworzył były drużynowy, jedną obecny, a czasem i trzecią opiekun drużyny).

Obecnie aplikacja została poprawiona i ma możliwość ustawienia z poziomu aplikacji, a nie na sztywno z poziomu kodu czy bazy, takich rzeczy jak:

- Przydzielanie odpowiednich funkcji wraz z uprawnieniami np.: naczelnikom, rzecznikowi, przewodniczącemu, szefowi KRZ, komendantom chorągwi, hufcowym...

- Możliwość tworzenia, usuwania i modyfikowania chorągwi oraz przydzielania komendantów chorągwi dla naczelników
- Możliwość tworzenia, usuwania i modyfikowania hufców oraz przydzielania hufcowych dla komendantów chorągwi
- Możliwość tworzenia, usuwania i modyfikowania jednostek przez hufcowych – obecnie nie ma możliwości aby ktoś po za hufcowym założył jednostkę i przydzielił jej odpowiedniego hufcowego
- Możliwość ustawienia komunikatów pojawiających się w spisie
- Możliwość ustawienia daty rozpoczęcia i zakończenia spisu co powoduje zamknięcie kart instruktorskich
- Możliwość spisania się kręgów starszoharcerskich oraz pozostałych jednostek koedukacyjnych
- Możliwość spisania się pełniących obowiązki drużynowych oraz harcerzy starszych
- Poprawione zostały statystki oraz udostępnione statystyki z lat ubiegłych
- Możliwość robienia pełnych raportów do CSV
- Poprawiona została lista przełożonych mogących wystawiać opinie
- Możliwość zarządzania przez komendantów chorągwi kartami instruktorów – przydzielanie im odpowiednich statusów, odblokowywanie kart
- Możliwość „łączenia” kont nie tylko przez Administratora
- Możliwość importowania danych na kontach jednostek z poprzedniego roku

Aplikacja została przeniesiona na zewnętrzny bezpieczny serwer, spełniający wszelkie warunki RODO – mamy również w tym zakresie podpisaną odpowiednią umowę, a także wprowadziliśmy szyfrowanie przesyłania danych dla zwiększenia ich bezpieczeństwa.

Zdaję sobie sprawę, że ta aplikacja wymaga jeszcze pewnego rodzaju poprawek, ale względem tego jak działała te dwa lata temu, dziś działa w pełni sprawnie, jest w pełni zautomatyzowana, można łatwo dodać do niej kolejne funkcjonalności.

Niestety nie wszystkie chorągwie dokonują spisu co powoduje, że dane spisowe nie są w 100% odzwierciedleniem wielkości organizacji – nad czym bardzo ubolewam.

Ad. 4. Nadzór nad HAL i HAL w okręgach.

Z racji współpracy z okręgami, zajęłam się także HAL i HAZ w okręgach, głównie moje zadania skupiały się na:

- Informowaniu okręgów o zmianach w przepisach Państwowych – drugi mój email do ZO, wtedy jeszcze jako pełnomocnik Naczelnictwa dotyczył właśnie zmian jakie zaszły w przepisach m.in. nowelizacja ustawy o systemie oświaty, nowelizacja ustawy określającej szczegółowe wymagania względem organizatorów i wychowawców. W kolejnych miesiącach była to Instrukcja GIS w sprawie wymagań sanitarno – epidemiologicznych, zmiany w kartach uczestników wprowadzone przez MEN. W roku 2018 jest to chociażby ustawa o prawie wodnym, dotycząca miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii.
- Powstanie grupy emailowej dotyczącej HAL i HAZ w okręgach – pomysł naprawdę bardzo fajny, wiele okręgów skorzystało z możliwości wymiany plikami, dokumentami, doświadczeniami, zadawało pytania i pomagało innym okręgom. Jednak zmiana osób na funkcjach, niekiedy brak odzewu od okręgu spowodował, że grupa ta działała bardzo sporadycznie, mimo to starałam się przekazywać także jej informację dotyczące HAL/HAZ przekazywane do przewodniczących okręgów.

Na przyszłość polecam zrobić faktycznie adres grupowy na gogle, aby każdy kto chce mógł się do takiej grupy zapisać i włączyć w dyskusję.

- Wizytacje obozów wraz z KRZ – latem 2016 miałam okazję uczestniczyć wraz z KRZ w wizytacji kilku obozów, aby zobaczyć jak działają inne środowiska ale przede wszystkim przyjrzeć się dokumentacji oraz zapisom regulaminów nie przestrzeganych w środowiskach. Każde środowisko obozuje zupełnie inaczej, ale po wydarzeniach w Suszku wiem, że trzeba postawić na zwiększenie bezpieczeństwa na naszych obozach – było to poruszane w grudniu 2017 na RN – np.: nieobecność komendanta obozu przez 3 dni, brak wiedzy o tym, że istnieje instrukcja dotycząca bezpieczeństwa podczas HAL.
- Pomoc okręgom w tworzeniu własnej dokumentacji obozowej oraz modyfikacja dokumentacji ZHRu – udało nam się wypracować nowy zgodny z MEN wzór kart wypoczynku, uzyskać pozytywną dla nas interpretację od MEN odnośnie naszych kart, na chwilę obecną nie zmienialiśmy instrukcji dotyczącej wypoczynku, gdyż nie wiemy jeszcze jakie zmiany zadzieją się w przepisach państwowych (o ile zostaną prowadzone jakiegokolwiek). Przez te dwa lata udało mi się wesprzeć okręgi także w tworzeniu ich własnych dokumentów a także wymienić się tymi dokumentami pomiędzy okręgami chętnymi.
- Szkolenia/spotkania dla okręgowych koordynatorów HAL a także przewodniczących ZO – takie szkolenia/spotkania odbyły się dwa.

Pierwsze szkolenie odbyło się: 22-23 października 2016 roku w współpracy z KRZ oraz Skarbnikiem Związku, zakresem tego szkolenia były m.in.:

- Aspekty prawne / odpowiedzialność cywilna / bezpieczeństwo podczas akcji / podział kompetencji – hm. Krzysztof Piaseczny
- Zasady wyboru miejsca na obóz w aspekcie współpracy z nadleśnictwem. Prawe aspekty korzystania z zasobów leśnych. – phm. Beata Wegner
- Inwentaryzacja sprzętu. Poznanie nowego ZiHeRa – hm. Jacek Broniewski
- Jak prowadzić kontrolę podczas HAL - współpraca KRO z ZO – hm. Piotr Kucharczyk, hm. Monika Jaskuła
- Biwaki śródroczne - aplikacja Harcuj stworzona przez phm. Michał Górskiego – hm. Monika Jaskuła
- Dokumentacja merytoryczna i finansowa obozie - ujednoczenie dokumentacji – hm. Monika Jaskuła, osoby odpowiedzialne za HAL w okręgach
- Finanse na obozie / finanse na biwaku (Prawne aspekty i umowy cywilno prawne – tylko wspomniane aspekty) – hm. Monika Kobus, hm. Monika Jaskuła
- Instrukcja obozowa - instrukcja sanepidu - regulaminy MEN - i inne przepisy obowiązujące nas podczas HAL – hm. Monika Jaskuła

Drugie spotkanie odbyło się 9 grudnia 2017r podczas RN – było to spotkanie otwarte dla osób chętnych, podczas niego m.in. rozmawiano na temat:

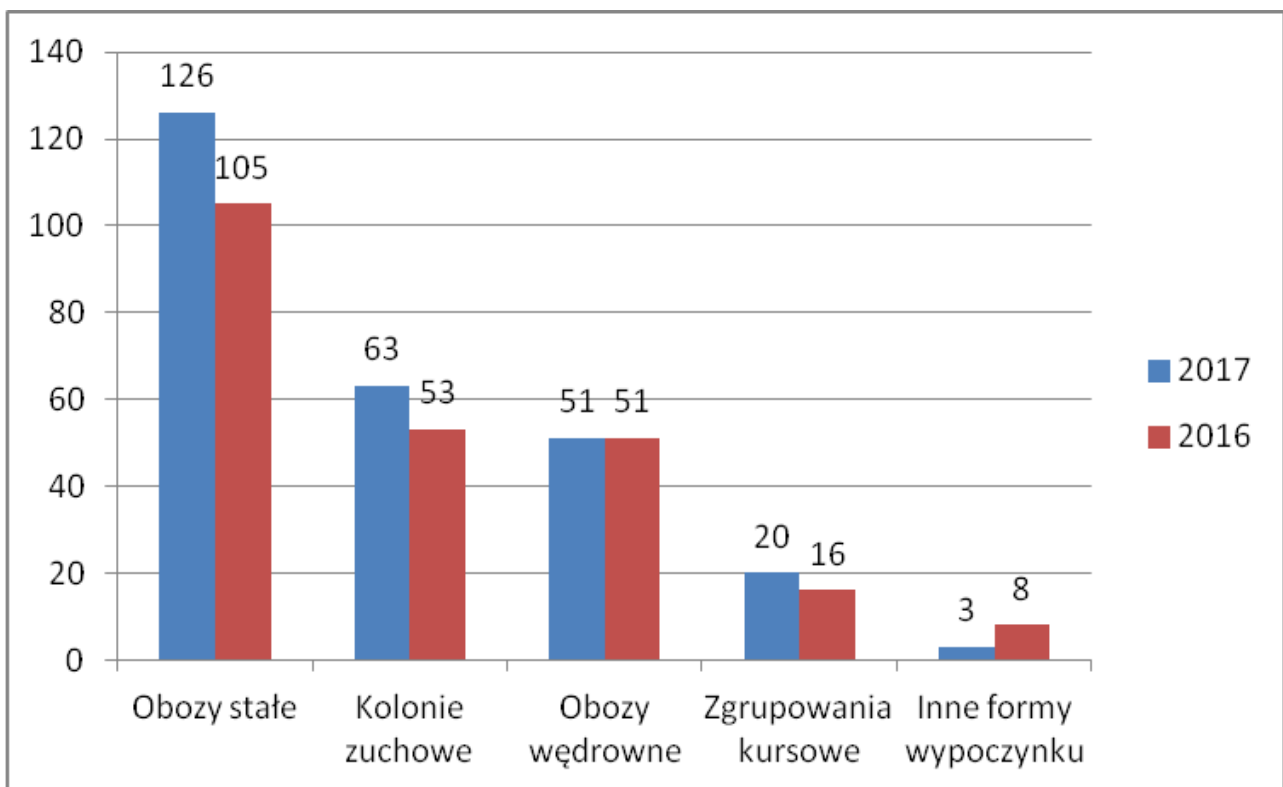
- Przedstawienia obecnej sytuacji dotyczącej współpracy z organami Państwowymi pod kątem HAL i sytuacji po Suszku – hm. Wiesław Turzański
- Zmiany w prawie wodnym – hm. Monika Jaskuła
- Bezpieczeństwo podczas obozów
- Nasze oczekiwania odnośnie współpracy z Strażą Pożarną, Lasami Państwowymi, MEN
- Wymiana materiałów między okręgami zwłaszcza szkoleniowymi, opracowaniami itp.

Oba te spotkania pokazują, że potrzeba nam współpracy między okręgami w kontekście Akcji Letniej i Akcji Zimowej.

- Bieżąca pomoc podczas wypoczynków – naczelnictwo podczas akcji letniej pełniło dyżury pomagając okręgom w sytuacjach nadzwyczajnych i trudnych podczas wypoczynków.
- Opracowywanie podsumowań akcji letniej i zimowej na radzie naczelnej – okręgi miały za zadanie podsumować liczbowo swoje akcje, za pomocą specjalnie przygotowanych kwestionariuszy, dla niektórych okręgów była to trudność bo nigdy tego nie robiły zwłaszcza w odniesieniu do HAZ, zaś większości okręgów nie sprawiało to problemu. Mam nadzieję, iż pomimo konieczności wypełnienia tabelki okręgi dzięki temu przyjrzały się swoim akcją pod innym kontem i je sobie wewnętrznie podsumowały.

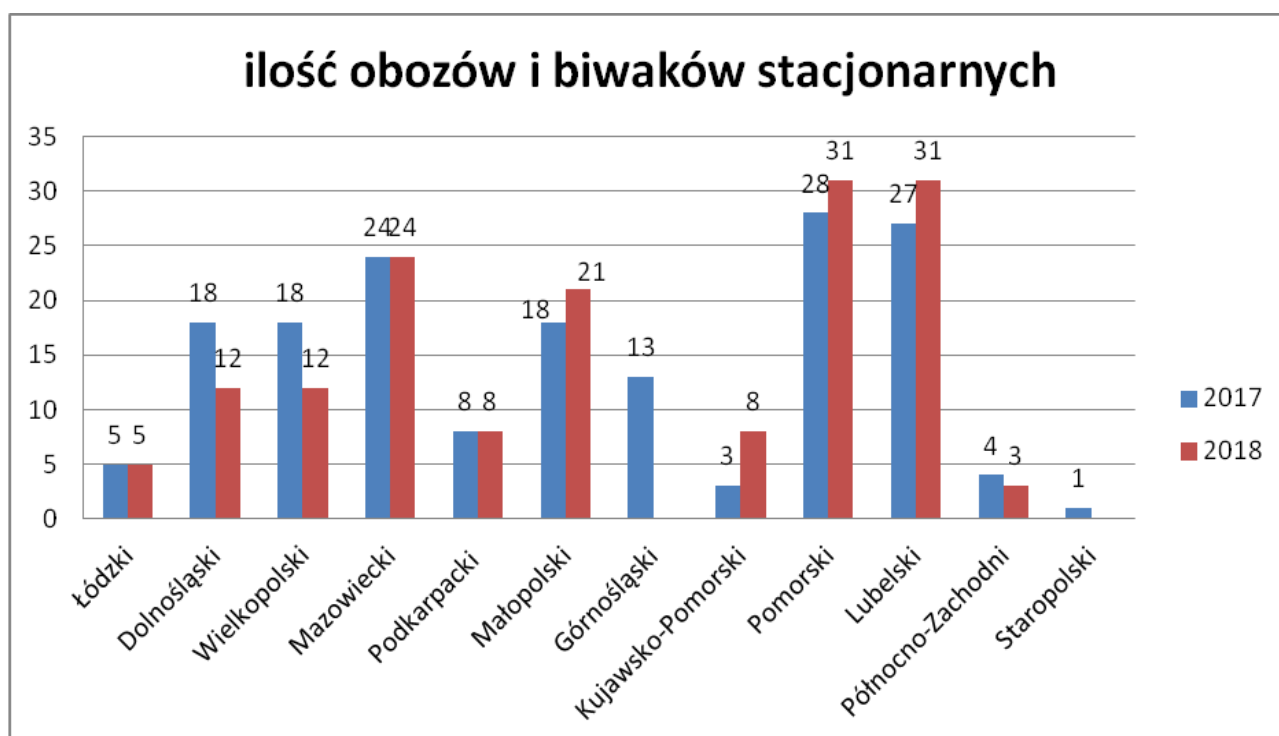
Statystyki dotyczące Akcji Letniej 2016 oraz Akcji Letniej 2017

W roku 2016 odbyły się łącznie 233 wypoczynki w których łącznie wzięło udział około 14074 uczestników, zaś w roku 2017 ta liczba wzrosła do 263, a liczba uczestników wzrosła do około 15123 uczestników.

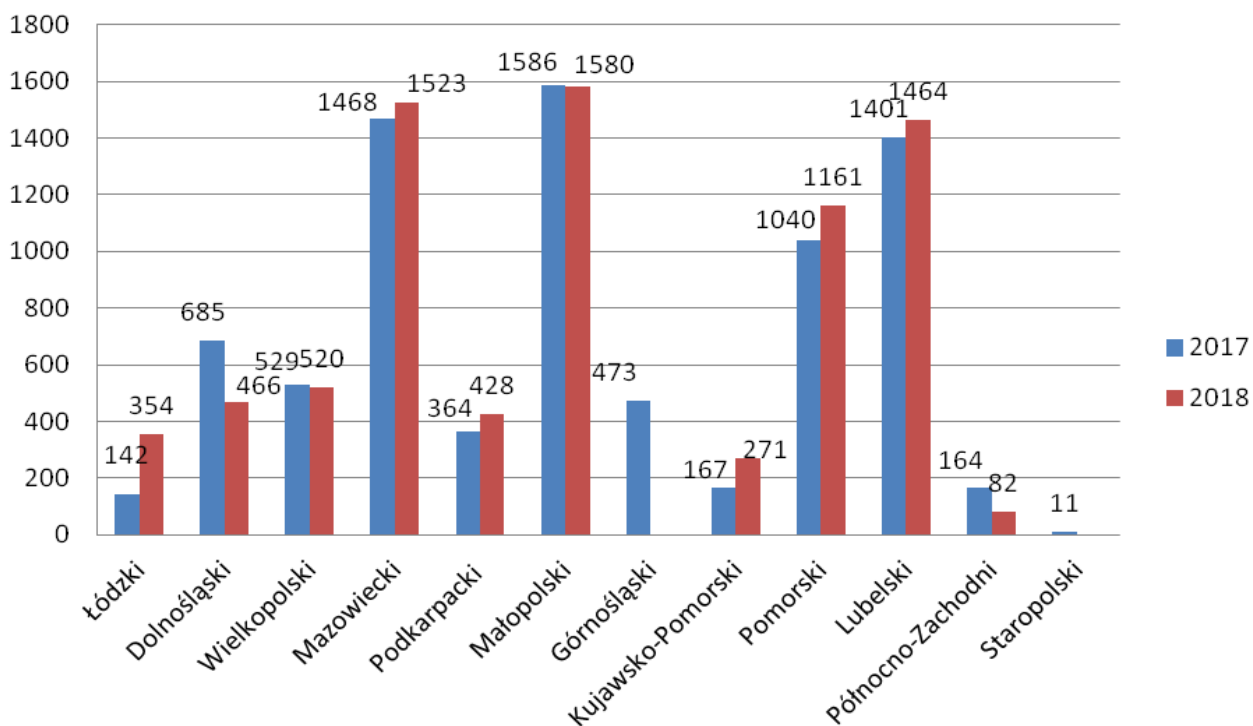

Zestawienie ilości **obozów stacjonarnych**, ilości uczestników oraz ilości kadry w latach 2016-2017, z podziałem na okręgi:

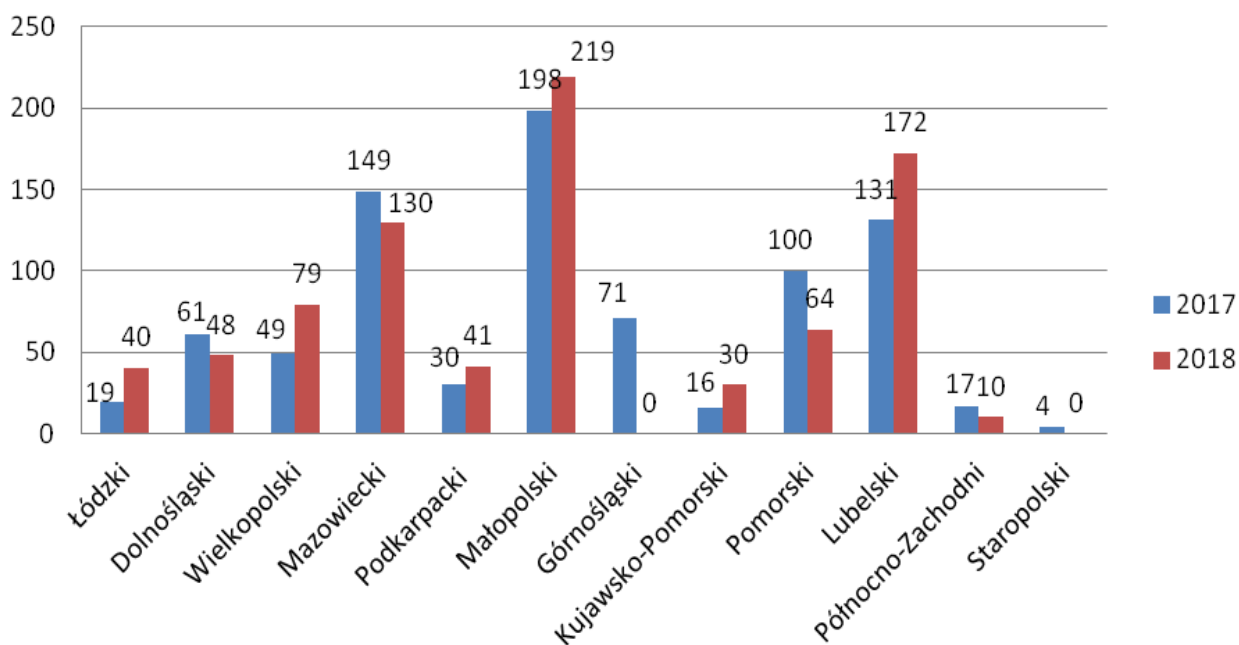
	ilość wypoczynków		ilość uczestników		ilość kadry łącznie	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Łódzki	6	6	638	601	60	57
Dolnośląski	10	8	632	675	59	90
Wielkopolski	12	13	978	924	60	124
Mazowiecki	21	26	2150	2066	300	266
Podkarpacki	4	5	270	344	15	40
Małopolski	10	10	1154	1206	135	147
Górnośląski	5	7	292	450	22	48
Kujawsko-Pomorski	5	6	364	306	31	53
Pomorski	12	17	1073	1395	79	148
Lubelski	10	17	830	1178	55	150
Północno-Zachodni	5	5	294	413	27	41
Staropolski	5	6	460	375	33	56
łącna liczba:	105	126	9135	9933	876	1220

Ilość uczestników obozów stacjonarnych

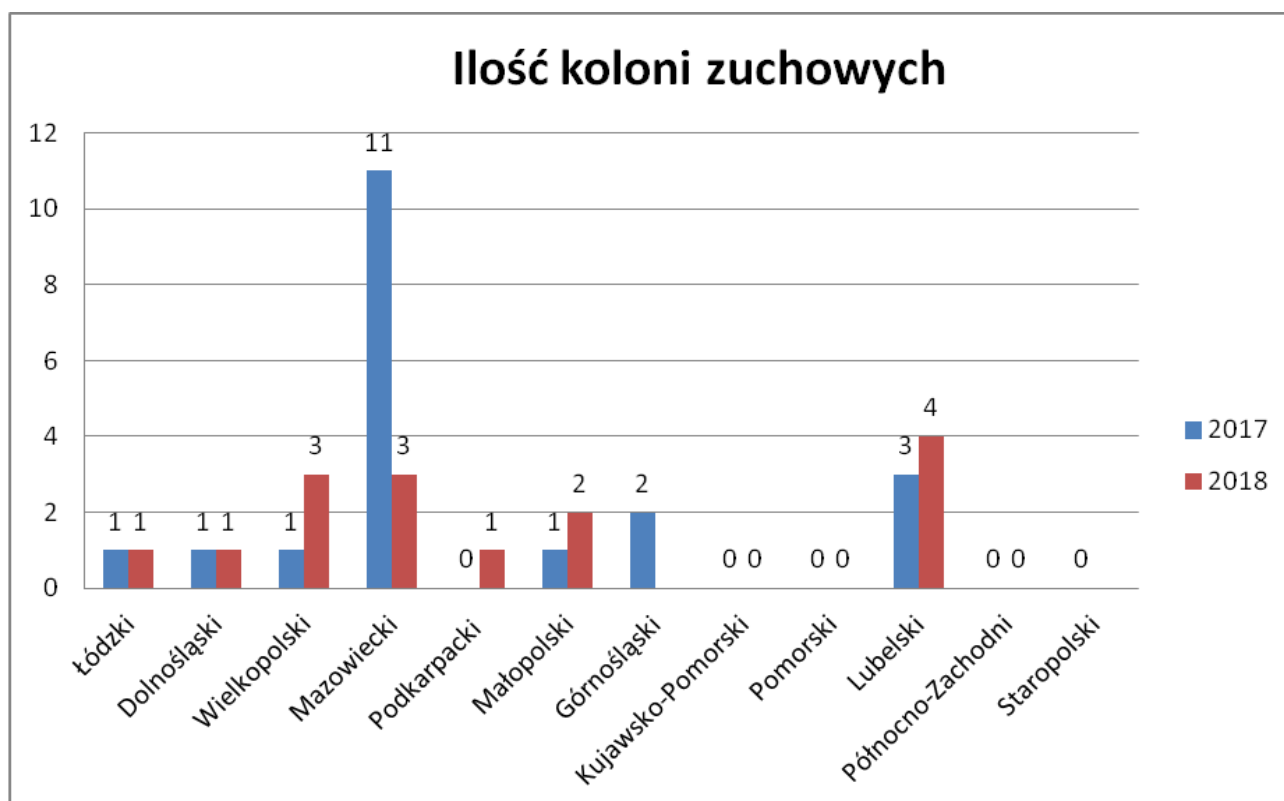

Ilość kadry obozów stacjonarnych

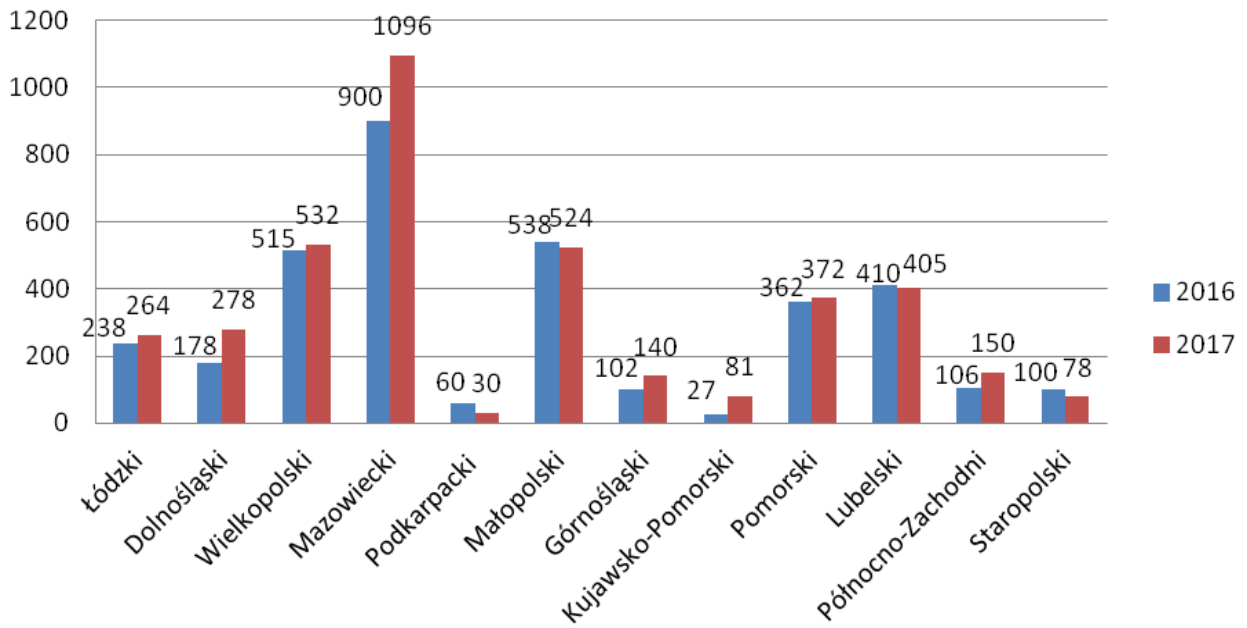

Zestawienie ilości **kolonii zuchowych**, ilości uczestników oraz ilości kadry w latach 2016-2017, z podziałem na okręgi:

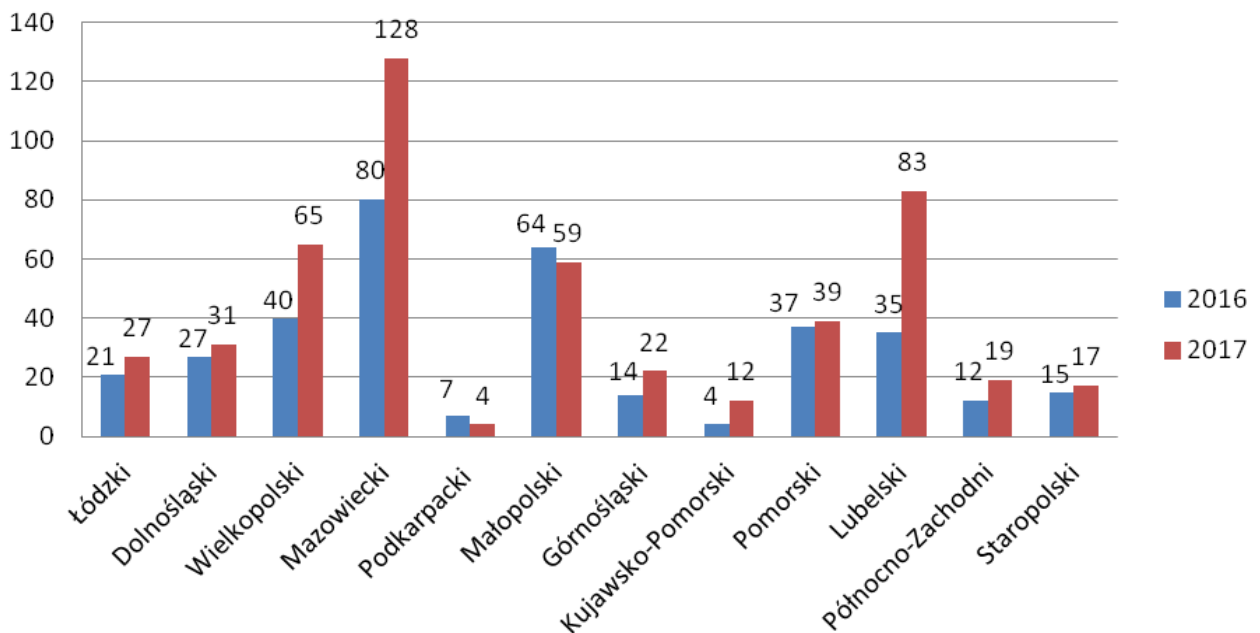
	ilość wypoczynków		ilość uczestników		ilość kadry łącznie	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Łódzki	3	3	238	264	21	27
Dolnośląski	3	6	178	278	27	31
Wielkopolski	8	9	515	532	40	65
Mazowiecki	9	15	900	1096	80	128
Podkarpacki	2	1	60	30	7	4
Małopolski	7	5	538	524	64	59
Górnośląski	3	3	102	140	14	22
Kujawsko-Pomorski	1	2	27	81	4	12
Pomorski	6	7	362	372	37	39
Lubelski	5	6	410	405	35	83
Północno-Zachodni	3	4	106	150	12	19
Staropolski	3	2	100	78	15	17
łączna ilość:	53	63	3536	3950	356	506

Ilość uczestników koloni zuchowych

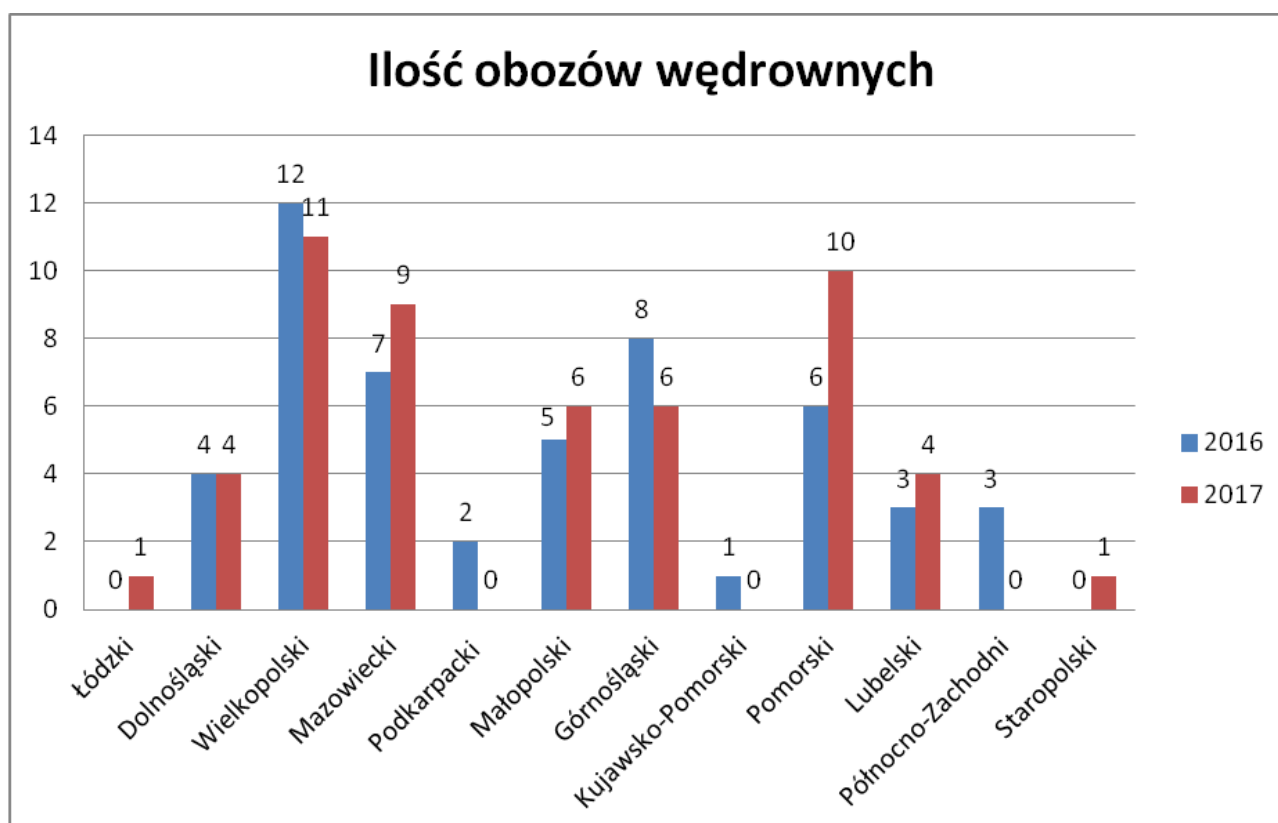

Ilość kadry koloni zuchowych

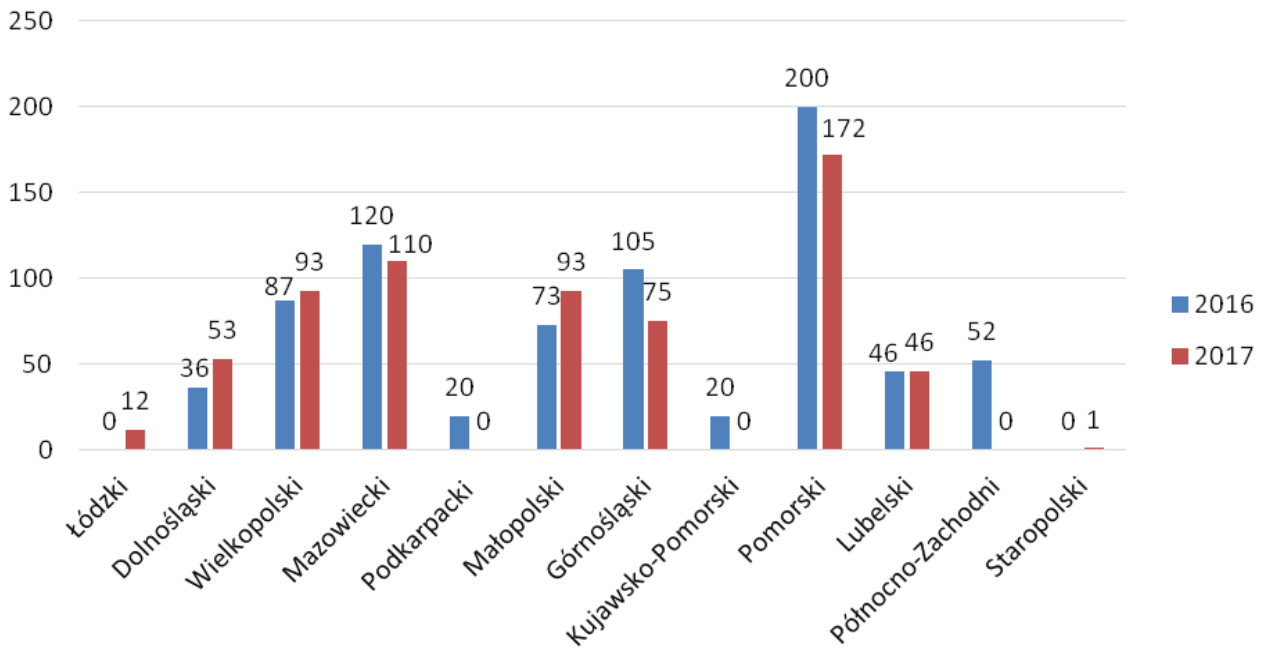

Zestawienie ilości **obozów wędrownych**, ilości uczestników oraz ilości kadry w latach 2016-2017, z podziałem na okręgi:

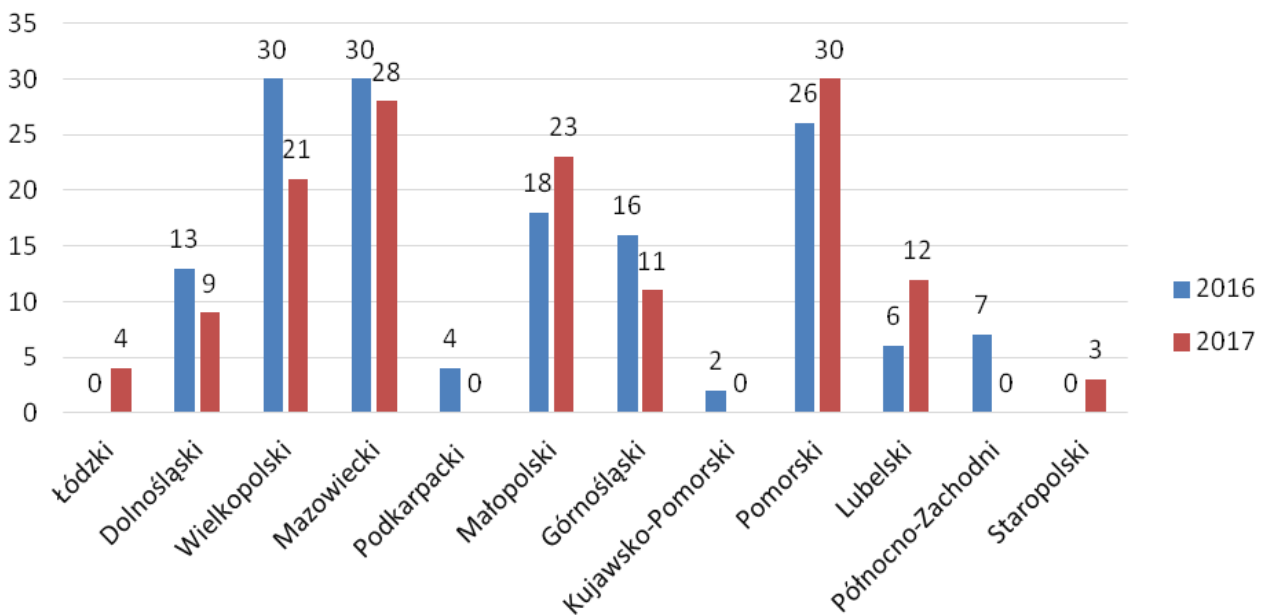
	ilość wypoczynków		ilość uczestników		ilość kadry łącznie	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Łódzki	0	1	0	12	0	4
Dolnośląski	4	4	36	53	13	9
Wielkopolski	12	11	87	93	30	21
Mazowiecki	7	9	120	110	30	28
Podkarpacki	2	0	20	0	4	0
Małopolski	5	6	73	93	18	23
Górnośląski	8	6	105	75	16	11
Kujawsko-Pomorski	1	0	20	0	2	0
Pomorski	6	10	200	172	26	30
Lubelski	3	4	46	46	6	12
Północno-Zachodni	3	0	52	0	7	0
Staropolski	0	1	0	1	0	3
łącna ilość:	51	52	759	655	152	141

Ilość uczestników obozów wędrownych

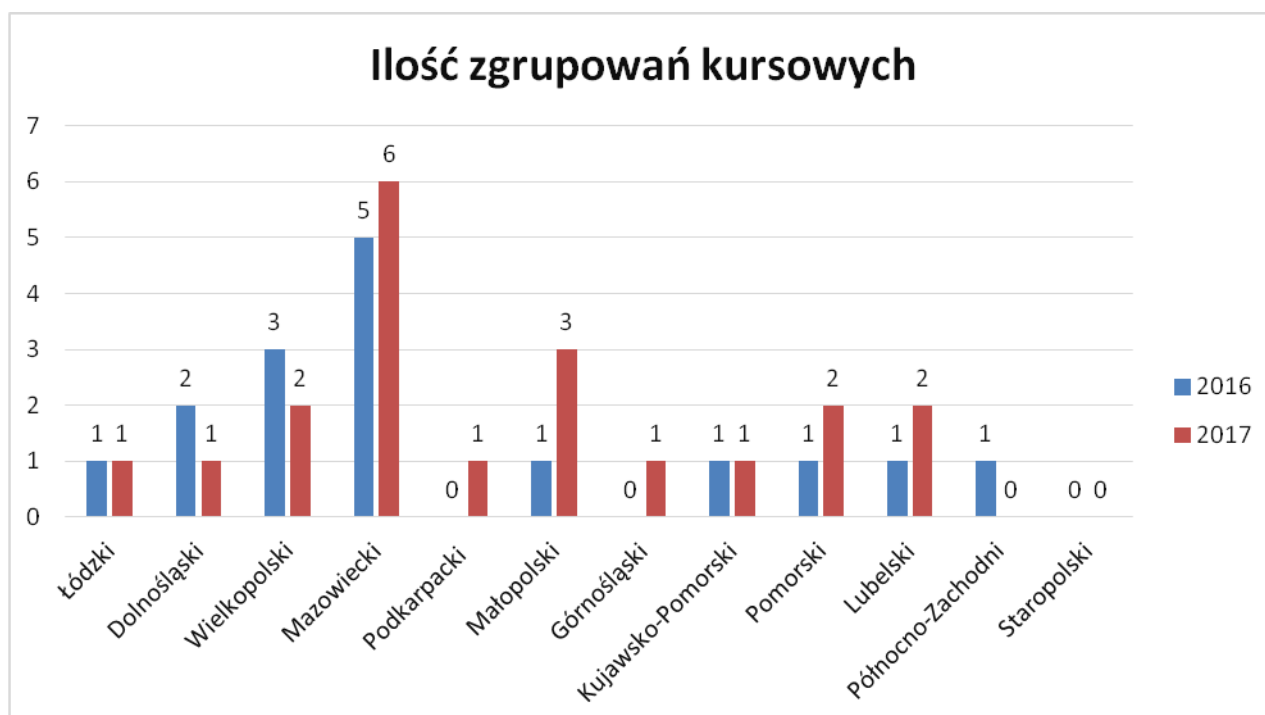

Ilość kadry obozów wędrownych

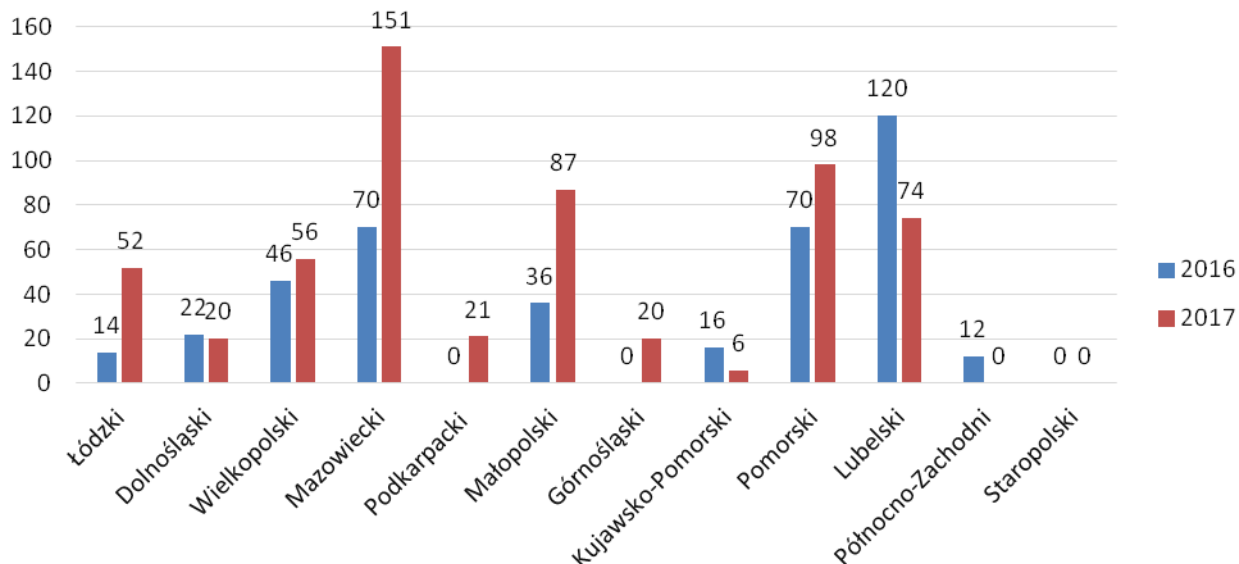

Zestawienie ilości **zgrupowań kursowych**, ilości uczestników oraz ilości kadry w latach 2016-2017, z podziałem na okręgi:

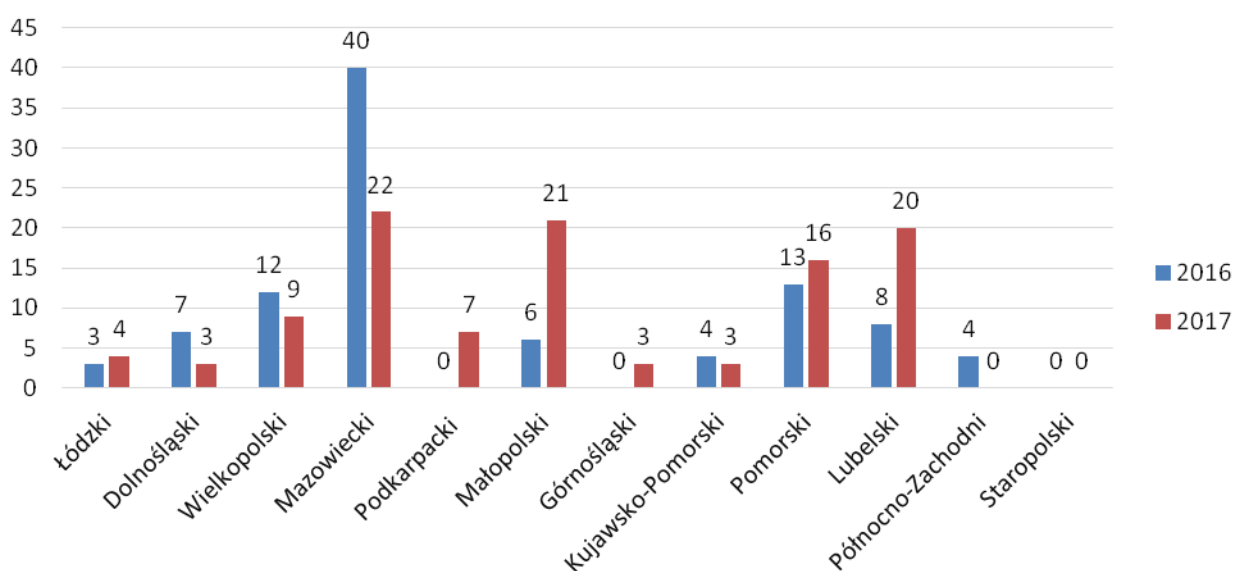
	ilość wycieczek		ilość uczestników		ilość kadry łącznie	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Łódzki	1	1	14	52	3	4
Dolnośląski	2	1	22	20	7	3
Wielkopolski	3	2	46	56	12	9
Mazowiecki	5	6	70	151	40	22
Podkarpacki	0	1	0	21	0	7
Małopolski	1	3	36	87	6	21
Górnośląski	0	1	0	20	0	3
Kujawsko-Pomorski	1	1	16	6	4	3
Pomorski	1	2	70	98	13	16
Lubelski	1	2	120	74	8	20
Północno-Zachodni	1	0	12	0	4	0
Staropolski	0	0	0	0	0	0
Łączna ilość:	16	20	406	585	97	108

Ilość uczestników zgrupowań kursowych

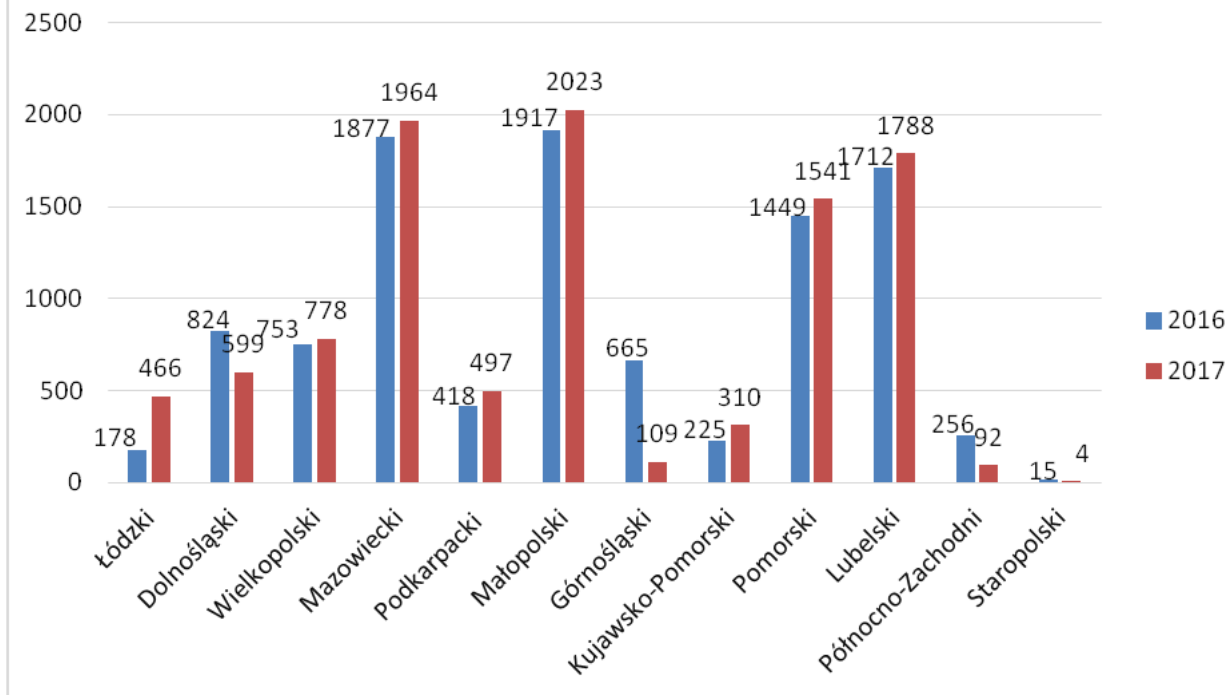

Ilość kadry zgrupowań kursowych

Łączne zestawienie uczestników i kadry z wszystkich wypoczynków w roku 2016 wzięło udział w akcji letniej 15317 uczestników i kadry, zaś w roku 2017 wzięło udział około 17098 osób. Zakładając, że rocznie nawet do 200 osób uczestniczyło w więcej niż jednej akcji.

Zestawienie zbiorcze kadry i uczestników

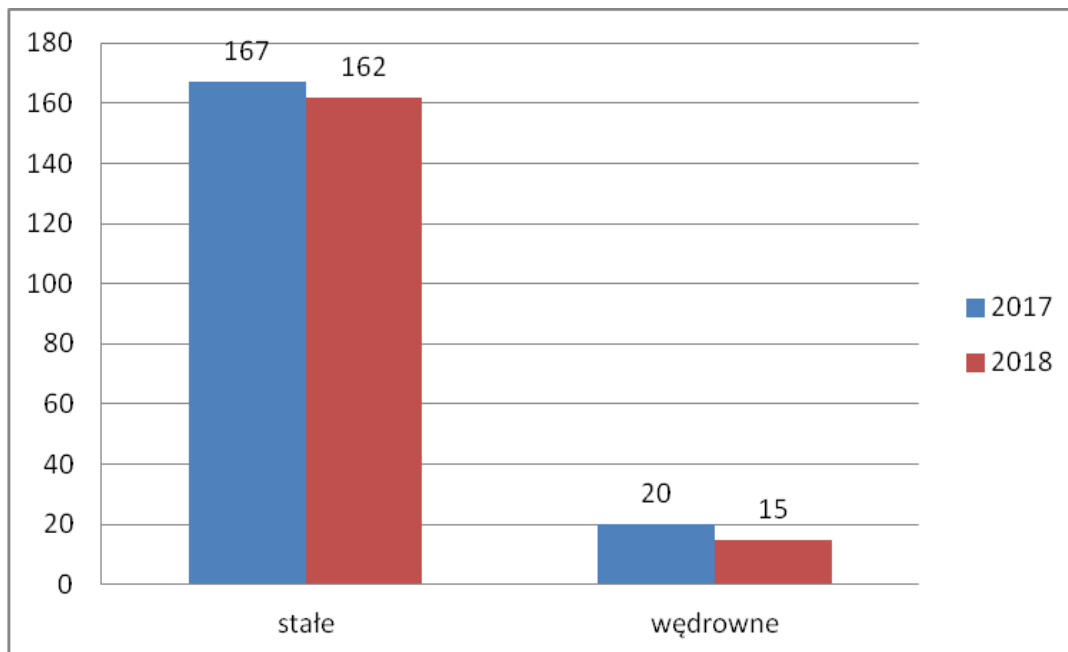

Najważniejsze wnioski z okręgów jakie pojawiały się po akcji letniej w poszczególnych latach:

- 2016
  - Ograniczyć wymaganą dokumentację
  - Nieterminowość komendantów
  - Złe przygotowanie komendantów do pełnienia funkcji
  - Niskie poczucie odpowiedzialności u młodych komendantów
  - Późne wprowadzenie instrukcji obozów i biwaków, rozporządzenia MEN, instrukcji GIS oraz kart uczestników
  - Za późno rozstrzygane konkursy MEN

- 2017
  - Nie wszystkie wypoczynki zgłoszone do Naczelnictwa odbyły się w formie zgłoszonej – brakło korekty zgłoszeń (co w przypadku po Suszkowej akcji służb okazało się ważne)
  - Odbyły się 4 nie zgłoszone do KO wypoczynki ,w tym jeden jako wyjazd „prywatny” za zgodą rodziców.
  - Urwanie telefonów od służb po Suszku – zwiększenie kontroli
  - Duża ilość kadry podczas wypoczynków jest wynikiem tego, iż niektórzy wychowawcy byli tylko na 2-3 dni na zastępstwo
  - KO zwróciło uwagę, na niezgodność naszego wzoru kart – nie przesłano z Naczelnictwa odpowiedzi MEN odnośnie kart
  - Więcej, szerzej i prężniej działający zespół HAL – włączenie się wszystkich okręgów!
  - Wspólna aplikacja do rozliczania HAL?
  - Problemy z zapewnieniem dwóch ratowników wodnych podczas wypoczynku.

Statystyki dotyczące Akcji Zimowej 2017 oraz Akcji Zimowej 2018

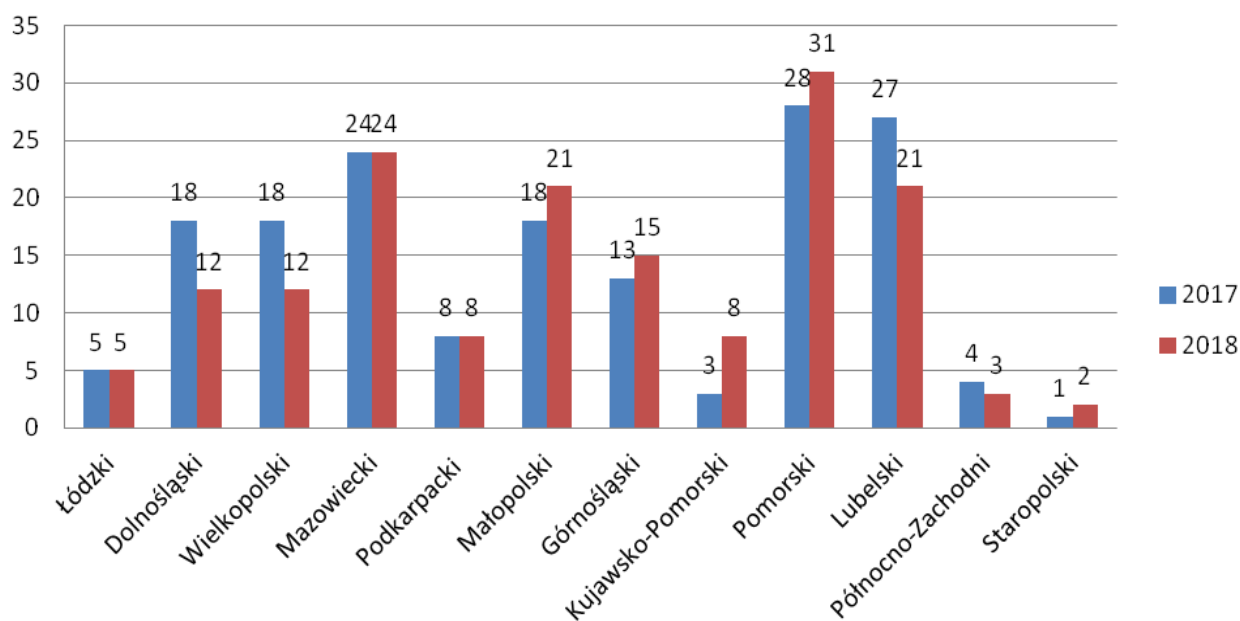
W roku 2017 odbyły się łącznie 187 wypoczynków w których łącznie wzięło udział około 8030 uczestników, zaś w roku 2018 liczba wypoczynków wyniosła 177, a liczba uczestników wyniosła 8409.

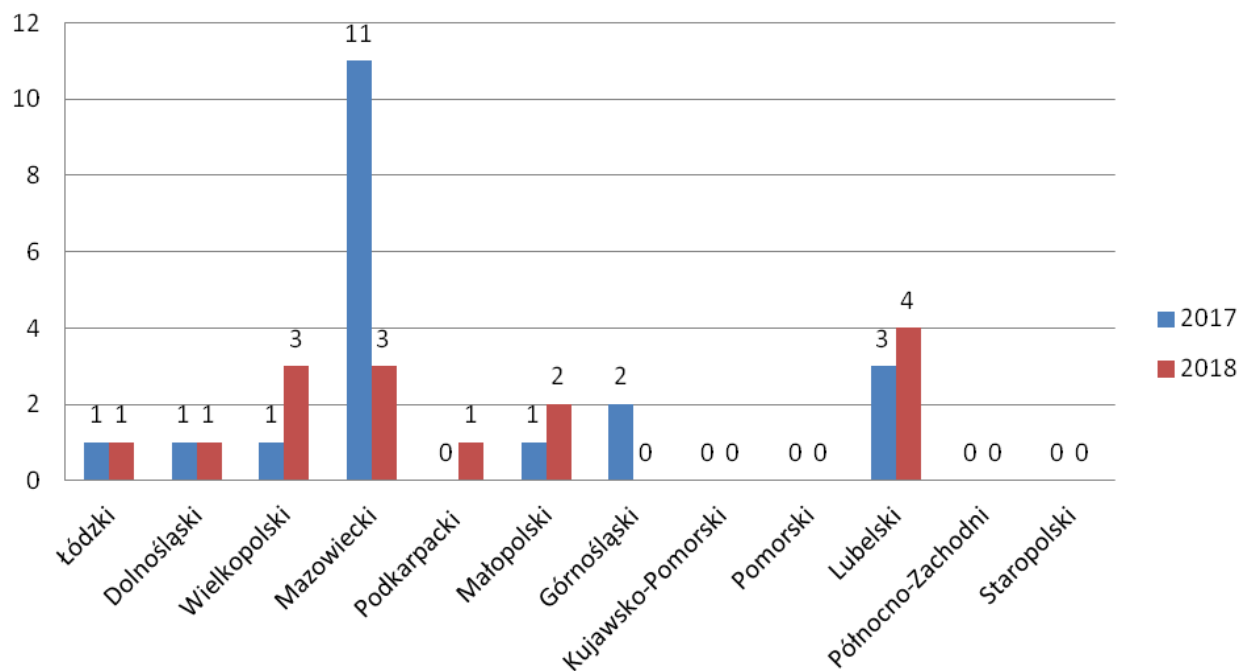
Zestawienie ilości **wypoczynków stacjonarnych oraz wypoczynków w formie wędrownej**, w latach 2016-2017, z podziałem na okręgi:

	stały		wędrowny	
	2017	2018	2017	2018
Łódzki	5	5	1	1
Dolnośląski	18	12	1	1
Wielkopolski	18	12	1	3
Mazowiecki	24	24	11	3
Podkarpacki	8	8	0	1
Małopolski	18	21	1	2
Górnośląski	13	15	2	0
Kujawsko-Pomorski	3	8	0	0
Pomorski	28	31	0	0
Lubelski	27	21	3	4
Północno-Zachodni	4	3	0	0
Staropolski	1	2	0	0
łącznie	167	162	20	15

Zestawienie wypoczynków stacjonarnych

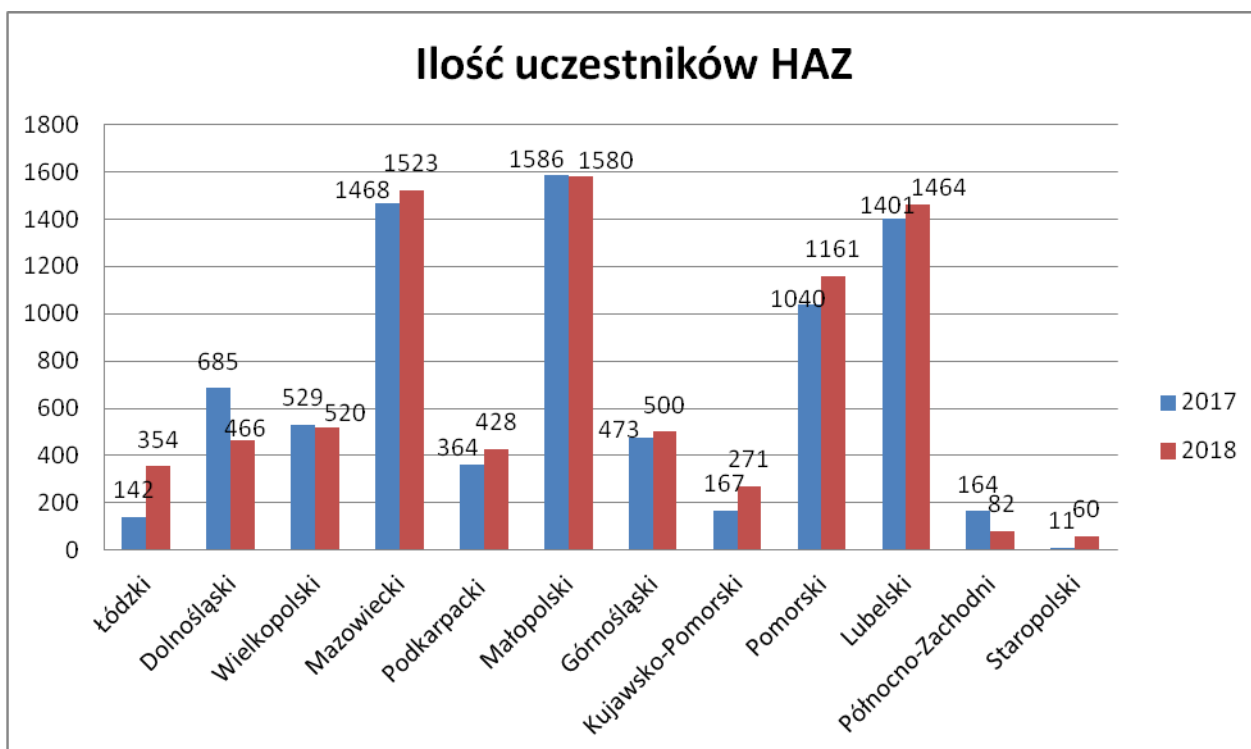

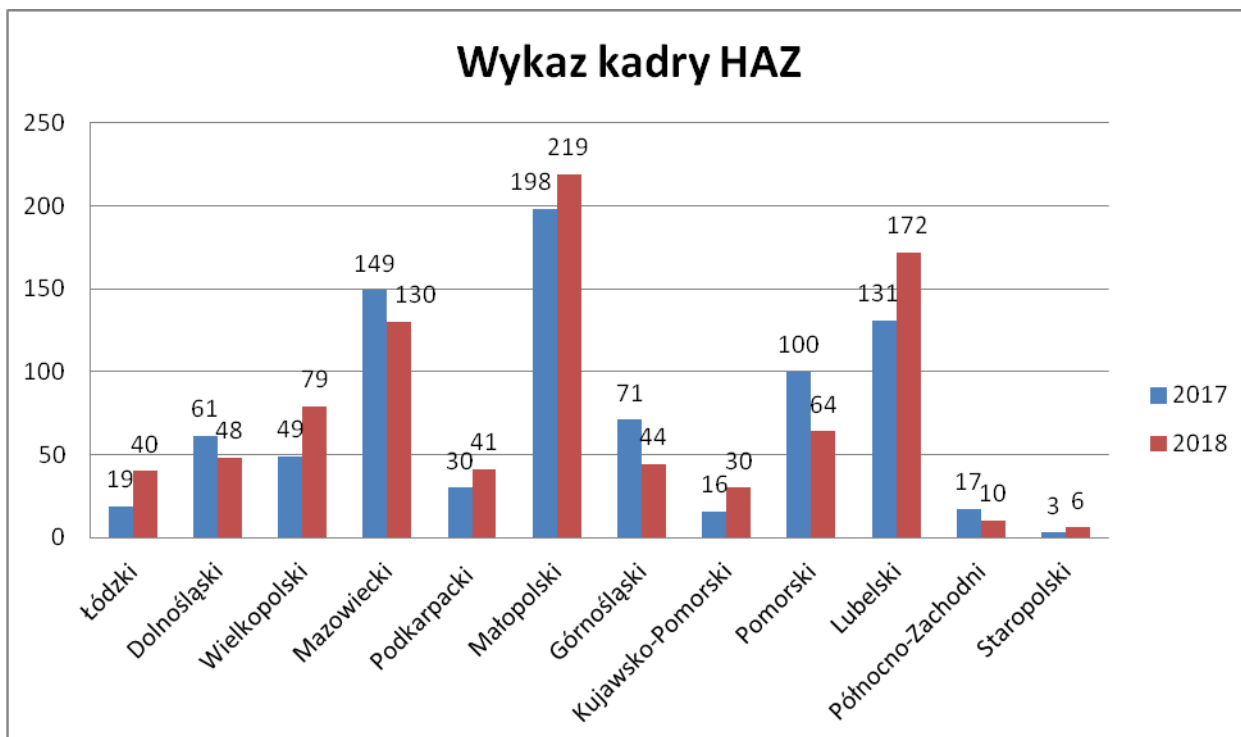
Zestawieni wypoczynków wędrownych

Zestawienie ilości **uczestników oraz kadry**, w latach 2016-2017, z podziałem na okręgi:

	ilość uczestników		ilość kadry łącznie	
	2017	2018	2017	2018
Łódzki	142	354	19	40
Dolnośląski	685	466	61	48
Wielkopolski	529	520	49	79
Mazowiecki	1468	1523	149	130
Podkarpacki	364	428	30	41
Małopolski	1586	1580	198	219
Górnośląski	473	500	71	44
Kujawsko-Pomorski	167	271	16	30
Pomorski	1040	1161	100	64
Lubelski	1401	1464	131	172
Północno-Zachodni	164	82	17	10
Staropolski	11	60	3	6
łącznie	8030	84	844	883

Wnioski na przyszłość odnośnie HAL i HAZ:

- Kontynuować i usprawnić grupę HAL/HAZ – dodać nowe osoby z okręgów
- Przejrzeć dokumenty wewnętrzne ZHRu pod kątem zmian jakie zajdą w prawie polskim
- Zadbać w 100 % o bezpieczeństwo podczas HAL i HAZ – nie zapominać o zapoznaniu z odpowiednimi dokumentami kadrę i uczestników, przeprowadzać ewakuację, znakowanie terenu, nawiązać współpracę z miejscowymi służbami: centrum zarządzania kryzysowego, policja, straż pożarna, szpital itp.
- Dopilnować w okręgach wszelkich formalności obozowych na bardzo wysokim poziomie - z racji możliwości zwiększonych kontroli
- Komendant wypoczynku nie powinien wyjeżdżać na dłużej niż kilka godzin – jeśli jest konieczność wyjazdu komendanta zgłosić to do ZO (ten podejmuje decyzje czy wymaga to zgłoszenia do KO), pozostawić na terenie obozu osobę z odpowiednimi uprawnieniami i mianować ją na czas swojej nieobecności odpowiedzialnym rozkazem/uchwałą ZO
- Okręgi powinny podsumowywać każdą Akcję Zimową i Akcję Letnią wyciągając wnioski na przyszłość – nie tylko akcją letnią.

Nie byłabym sobą gdybym nie podziękowała wszystkim koordynatorom Akcji Letniej i Zimowej w okręgach oraz wspierającym nas Przewodniczącym Okręgów! Dobra robota i oby więcej dobrych i bezpiecznych wypoczynków!

hm. Monika Jaskuła

hm. Magdalena Masiak – Członek Naczelnictwa

Zadania (wg przyjętych Celów Naczelnictwa):

1. Koordynowanie pracy Biura Naczelnictwa (sprawy bieżące, terminarze, wnioski dotacyjne, sprawy pracownicze, wyposażenie).
2. Organizacja pracy Naczelnictwa (protokoły, wykaz zadań, terminarze, programy posiedzeń, uchwały, sprawozdania itp.)
3. Czuwanie nad realizacją ustaleń z posiedzeń Naczelnictwa i zadań członków Naczelnictwa.
4. Koordynowanie reprezentacji ZHR na spotkaniach zewnętrznych i obsługa wyjazdów zagranicznych reprezentacji ZHR i środowisk harcerskich (we współpracy z Sekretarzem Generalnym).
5. Nadzór nad zagadnieniami dot. komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej (Wydział Komunikacji).
7. Zespół szybkiego reagowania w komunikacji i kryzysie.
  1. oraz
8. „Opieka” nad tematami na razie nieprzydzielonymi – np. Prace w Archiwum ZHR

REALIZACJA

Biuro Naczelnictwa

W sprawozdawanym okresie biuro funkcjonowało podobnie jak w poprzedniej kadencji – 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku w godzinach 8-16 (z wyjątkiem wtorków kiedy otwarte było 8-20, przy czym 8-16 byli pracownicy Wydz. Finansowego, a 12-20 pracownicy Kancelarii).

W każdy wtorek członkowie Naczelnictwa pełnili cotygodniowe dyżury w godzinach 18-20 w składzie G. Karczmarczyk, M. Masiak, W. Turzański, ale także w zależności od możliwości K. Siergiej, A. Jaworski oraz D. Romanowicz.

W biurze zatrudnieni są pracownicy etatowi - Kancelarii i Wydziału Finansowego. Nadzór nad pracą Wydziału Finansowego sprawuje Skarbnik, natomiast nad pracą Kancelarii i całości Biura czuwałam ja. Na początku kadencji w Kancelarii pracował tylko jeden pracownik – Piotr Kleszcz, dlatego skład kancelarii uzupełniono o Marzenę Serwa-Sereda. Na czas sezonu letniego Marzena była delegowana do pracy w Ośrodku ZHR w Ząbju. Wczesną wiosną powróciła z urlopu wychowawczego Maria Ciosek, która zajęła się zadaniami związanymi z Archiwum ZHR oraz w miarę potrzeb obsługiwała pocztę i mail kancelarii biura w przypadku choroby/urlopu innych pracowników. Od kwietnia 2017 Piotr Kleszcz został Kierownikiem Biura.

Przez czas kadencji byłam w stałym kontakcie z pracownikami, rozdzielałam zadania i monitorowałam stan ich realizacji, monitorowałam przychodzącą pocztę, rozpatrywałam sprawy wątpliwe i pytania ogólne. W ramach tego zadania redagowałam pisma, przygotowywałam z Wydziałem Komunikacji kartki świąteczne i materiały okolicznościowe, wysyłałiśmy podziękowania za współpracę przy SDM i inne akcje. Uporządkowywałam na bieżąco bazę danych współpracowników zewn. i przyjaciół ZHR, która służyła do wysyłki kartek i różnych zaproszeń.

We współpracy z L. Najbauerem odpowiadałam za proces zgłaszania zmian w KRS oraz podpisywanie porozumień, ewidencje wydawanych pełnomocnictw i aktów notarialnych, dokumentację wszystkich posiedzeń, uchwał i spraw jakie wpływają do biura oraz wraz z P. Kleszczem za ewidencję i produkcję krzyży harcerskich oraz lilijek instruktorskich. Zakończyliśmy przygotowania do produkcji drukowanych książeczek harcerskich, które wyda składnica harcerska ZHR.

W miarę potrzeby (nie rzadziej niż raz na 2-3 tygodnie) spotykaliśmy się zespołem Biura i Wydziału Finansowego (odpowiednio ja lub G.Karczmarczyk) w celu zaplanowania pracy i podsumowania wykonanych zadań.

Czuwałam nad rezerwacją pomieszczeń w biurze na spotkania, przygotowaniem dokumentów i zaplecza organizacyjnego (jedzenie, noclegi) do posiedzeń Naczelnictwa i RN oraz pobytu drużyn reprezentacyjnych i gości.

Odpowiadałam za administrowanie budynkiem, bieżące remonty czy wymiany sprzętu uzgadniane ze Skarbnikiem w ramach pojawiających się możliwości i zatwierzonego budżetu. Na początku 2017 roku został przeprowadzony generalny remont kuchni – zainstalowano szafki, nowy zlew i oświetlenie. Zakupiono nowy express do kawy. Uprzątnięto także pokoje Wydziału Finansowego i Dotacji z zalegających materiałów do zniszczenia i niepotrzebnych materiałów, odzyskując miejsce na bieżącą dokumentację i wstawiając w pomieszczenia nowe szafy. Uporządkowano recepcję i zaplecze segregując posiadane materiały, na zapleczu wykonano pawlacz na dodatkowe materiały. Zakupiono nowe krzesła do sali konferencyjnej. W najbliższym czasie po zakończeniu remontu części GKHy powinno się odnowić pomieszczenia Biura Naczelnictwa i GKHeK.

Organizacja pracy Naczelnictwa

W ramach tego zadania odpowiadałam za sprawną organizację posiedzeń (przygotowanie miejsca, sprzętu, posiłków i materiałów) i przygotowywanie programów posiedzeń. A potem po zakończeniu spotkania za przygotowanie protokołów, monitorowanie zadań, terminarze, uchwały, sprawozdania itp. (we współpracy z członkami Naczelnictwa). Dobrym porównaniem mojej roli w zespole było bycie „zwrotnicowym”, który łączył przepływy informacji i wielowątkowe tematy pomiędzy kilkoma członkami Naczelnictwa, tak aby panować nad sytuacją bieżącą i długofalowo planować realizację zadań. Czuwałam nad realizacją ustaleń z poprzednich posiedzeń Naczelnictwa i zadań członków Naczelnictwa. Nadzorowałam zbieranie materiałów oraz opracowałam sprawozdania Naczelnictwa dla RN za I rok kadencji i sprawozdanie Naczelnictwa oraz całościowy materiał dla delegatów na obecny Zjazd.

We współpracy z W. Turzańskim odpowiadałam za korespondencję i zbieranie dokumentacji wyjazdów zagranicznych od chętnych środowisk oraz za organizację reprezentacji na wyjazdy zagraniczne. Utrzymywałam kontakt z Przedstawicielką Naczelnictwa ZHR ds. współpracy z CES - Justyną Aaarts.

Udało mi się wspomóc merytorycznie kilka składanych wniosków dotacyjnych na duże centralne projekty i programy ZHR, przygotowując do nich wsady i opracowując pomysły.

Czuwałam nad realizacją uchwał zjazdowych. W trakcie prac Naczelnictwa przejrzelismy **uchwały XV Zjazdu ZHR** do realizacji w tej kadencji 2016-2108 i przyporządkowaliśmy je członkom Naczelnictwa do prowadzenia:

Uchwała 2 (Forum Gospodarcze) → G. Karczmarczyk + zespół finansowy przy Naczelnictwie . + Komisja RN

Uchwała 3 (Nowe środowiska, kursy judymowe) → A. Jaworski + Naczelnicy

Uchwała 4 (KPH, przyjaciele Związku) → A. Jaworski + G. Nowik

Uchwała 5 (Harc. starsze) → Naczelnicy -> Szeffowie Zespołów Harc.St. + M. Jaskuła (spis)

Uchwała 6 (Sprawy prawne) → K. Siergiej + zespół prawny przy Nacz.

Uchwała 7 - 17 – zmiany w statucie → ZREALIZOWANE

Uchwała 19 (Obozy puszczańskie) → ZREALIZOWANE (nowa instrukcja sanitarna) - Naczelnicy + K. Siergiej + M. Jaskuła

Pozostałe uchwały XV Zjazdu to stanowiska i okazjonalne uchwały oraz dotyczące kadencji władz i zwołania Zjazdu w 2018 roku.

W okresie, który obejmuje to sprawozdanie odbyło się **27 posiedzeń Naczelnictwa** od nr 312 do 338 oraz 9 posiedzeń Rady Naczelnej od nr 129 do 137. Posiedzenia prowadził Przewodniczący lub Wiceprzewodniczący hm. Karol Siergiej, czasami w tematach programowych Wiceprzewodniczący hm. Andrzej Jaworski. Ja odpowiadałam za bieżącą organizację pracy Naczelnictwa, układanie tematyki posiedzeń i przygotowywanie zagadnień z różnymi osobami z Naczelnictwa oraz zapraszanie gości na posiedzenia. Przy organizacji pracy RN, układania tematyki posiedzeń Przewodniczący ściśle współpracował z Sekretarzem RN – hm. Ewą Borkowską-Pastwą. W okresie od początku kadencji do kwietnia 2018 Przewodniczący wydał 22 rozkazy, w tym 4 specjalne. W 2016 roku wydał rozkazy L7-L12 i rozkazy spec.L1-L4, a w roku 2017 rozkazy L1-L12.

Ukończyłam kilkudniowe szkolenie dot. nowego rozporządzenia RODO z zakresu nowej ochrony danych osobowych mającej obowiązywać od 25 maja 2018 i posiadam Certyfikat Inspektora Ochrony Danych, który stawiam do dyspozycji Naczelnictwa w temacie zmian jakie

musimy wprowadzić w ochronie danych w ZHR. Na chwilę obecną T.Ceranek z Okręgu Wielkopolskiego przygotowuje pakiet materiałów i zmian dla Okręgu, na bazie którego po Zjeździe, jak tylko skończy, mamy dograne spotkanie w celu przekazania tej wiedzy innym okręgom, które analogicznie przygotowują swoją dokumentację. Równocześnie pilnym będzie opracowanie potrzebnej dokumentacji także na poziomie centralnym dla całego ZHR i narzędzi typu spis.

Reprezentacja

Główny ciężar reprezentacji ZHR spoczywa na Przewodniczącym i Sekretarzu Generalnym. Jest to niewyobrażalna ilość spotkań i oczekiwań od partnerów zewnętrznych. Na tyle ile mogłam wspierać W.Turzańskiego w udziale w niektórych z nich i pomagałam przy ewidencji zaproszeń, pośrednictwie w kontaktach z członkami Naczelnictwa, Okręgami i Komendantami Chorągwi Mazowieckich.

Reprezentowałam ZHR podczas zjazdu PROM w marcu 2017 (kolejny Zjazd będzie miał miejsce tydzień po obecnym Zjeździe ZHR) i pilotowałam nowe osoby podejmujące się roli Pełnomocnika ZHR w PROM.

Odpowiadałam za organizację przyjazdu i pobytu drużyn reprezentacyjnych z obu Organizacji na uroczystości państwowe 3.05, 1.08, 11.11 w 2016 i 2017 roku. W 2016 napisałam wniosek o dotację z UdsKIOR na pobyt drużyn reprezentacyjnych i otrzymałam dofinansowanie, w 2018 jesteśmy w trakcie składania nowych wniosków.

Zapewnienie odpowiedniej reprezentacji podczas różnych uroczystości jest jednym z trudniejszych dla nas wyzwań. Staramy się aby służba ta było potrzebna i miała sens wychowawczy, a zarazem była widoczna.

Komunikacja

Do grudnia 2016 byłam Kierowniczką Wydziału Komunikacji i ściśle współpracowałam z Rzeczniczką Prasową ZHR hm. Anną Malinowską oraz powołanym Biurem Prasowym. Odpowiadałam za komunikację wewnętrzną i zewnętrzną Związku, wspierałam rzeczniczkę w rozwiązywaniu trudniejszych spraw. Prowadziłam szkolenia podczas kursów w AL2016, pracowałam w biurze medialnym Złotu ŚDM oraz współorganizowałam na jesieni 2016 drugie już specjalistyczne szkolenie w TVP dla rzeczników Okręgów. Jesienią 2016 zostały przeprowadzone 3 cykle weekendowych szkoleń dla rzeczników Okręgów i ich współpracowników oraz chętnych do współpracy w Biurze Prasowym poświęcone mediom społecznościowym (e-PR), pisaniu tekstów i umiejętności wystąpień publicznych, zorganizowane w Akademii Telewizyjnej TVP.

W grudniu podczas tego szkolenia przekazałam moją funkcję Ani Malinowskiej, a ona po kilku latach rolę Rzecznika Prasowego ZHR – p.wd. Basi Sobieskiej (z d.Stępień). Ania podjęła bardzo aktywną pracę ze zbudowanym zespołem Biura Prasowego, utworzyła sekcje tematyczne powołane rozkazem Przewodniczącego ZHR w grudniu 2016. Moja rola polegała od tego momentu na ścisłym monitorowaniu tematów z poziomu Naczelnictwa i dwustronnej wymianie informacji. Odpowiadałam za kontakt Wydziału z Naczelnictwem i przygotowywanie wypowiedzi i członków Naczelnictwa do zabrania głosu.

Pod koniec roku Wydział Komunikacji wsparł aktywnie Ogólnopolską Konferencję MEN dla Kuratorów Oświaty na Podkarpaciu w Rzeszowie, gdzie zorganizowano stoisko, pokazy, przygotowano specjalne materiały, pokazujące zarazem udział ZHR w projekcie „Wolontariat w szkole”.

Na początku 2017 roku przygotowaliśmy z hm. Ewą Ciosek prowadząca projekt „Wolontariat Harcerski w szkole”, Kalendarz Harcerski, który został rozesłany na 22.02 do naszych środowisk oraz sponsorów i przyjaciół z instytucji zewn. oraz dawnych instruktorów. Powstała broszura dotycząca współpracy harcerstwa ze szkołami oraz podręcznik komunikacji do użytku wew. na szkoleniach oraz kursach metodycznych i instruktorskich.

Na wiosnę 2017 Wydział zorganizował szkolenie z monitoringu mediów i aplikacji Brand 24 oraz uzyskał do końca roku 2017 bezpłatne dostępy z pomocą merytoryczną dla każdego rzecznika Okręgu i członka Biura Prasowego. Wydział obsłużył różnorodne sytuacje kryzysowe w całej kadencji oraz prowadził promocję ZHR. Szczegóły w sprawozdaniu Wydziału Komunikacji.

W ciągu roku, a w szczególności podczas AL2016 i 2017 razem z Kierowniczką Wydziału Komunikacji i Rzeczniczką oraz K.Siergiejem i M.Jaskułą stanowiliśmy zespół szybkiego reagowania w sytuacji pojawiających się wypadków i innych sytuacji wizerunkowo trudnych.

Archiwum ZHR

Przygotowano zakres prac i wdrożono pracownika zajmującego się archiwizacją dokumentów finansowych i merytorycznych.

Przejrzano całą zaległą dokumentację finansową, która została wytypowana do utylizacji na początku 2016 roku i wg prawa mogła już być zniszczona. Oddane do brakowania zostało ok. 20 mb dokumentów księgowych, pracowniczych oraz związanych z realizacją projektów współfinansowanych z dotacji.

Skierowano pracownika na specjalistyczne szkolenie zewnętrzne, po którym rozpoczął archiwizację dokumentacji merytorycznej. Zostały uporządkowane stare segregatory dot. Okręgów i dołożone do teczek w naszym Archiwum ZHR, a także zrobione nowe te czki dot. dotacji i konkursów. Dołożone zostały dokumenty do Złotu 100lecia oraz zrobiono dodatkową teczkę z materiałami do Złotu w Koronowie i do Złotu 90.lecia. Wstępnie posegregowane zostały materiały merytoryczne z konferencji F. Borodzika i T. Strzembosza dotyczącej wizji harcerstwa. Przekazano statystyki liczebności i dokumenty dotyczące rozwoju ZHR na potrzeby publikacji p. K. Marszałek (ZHP) przygotowującej kolejne publikacje porównawcze na temat organizacji harcerskich.

Szczególne podziękowania kieruję do:

- hm. Ewy Borkowskiej-Pastwa, hm. Ali Dziewanowskiej i hm. Uli Kret za rady i gotowość wsparcia we wszystkich tematach dokumentacyjno-formalnych – stanowicie wciąż niedościgniony wzorzec sumienności i wiedzy, bardzo dziękuję!
- Najbliższych mi „szaleństwem służby” i współpracą bez granic - Moniki, Gregora, Andrzeja i Karola za „dream team” – to była prawdziwa przyjemność być z Wami w zespole Naczelnictwa!
- hm. Ani Malinowskiej, phm. Basi Sobieskiej i Joasi Bronce z Wydziału Komunikacji – za ogrom pracy, niespożytą energię odnawialną ☺ i serce... do tego wyzwania jakim jest wizerunek ZHR.

hm. Magdalena Masiak